

Pradžia>Kreipimasis į teismą>Kur ir kaip>Kurios šalies įstatymai taikomi?

Kurios šalies įstatymai taikomi?

Jei dalyvaujate teismo procese dėl teisinio ginčo, kurio ne visos faktinės aplinkybės susijusios su ta pačia valstybe, reikia išsiaiškinti, kokią teisę teismas taikys sprenddamas bylą iš esmės.

Plečiantis tarptautinei prekybai ir daugėjant kelionių, didesnė tikimybė, kad įmonė arba fizinis asmuo taps tarptautinio ginčo šalimi. Tarptautinį ginčo pobūdį gali nulemti faktas, kad šalis turi skirtingą pilietybę arba gyvena skirtingose valstybėse, arba sudarė sutartį, kuri vykdoma užsienyje.

Kilus ginčui neužtenka vien žinoti, koks teismas turi tarptautinę **jurisdikciją** nagrinėti jūsų bylą ir priimti joje sprendimą, taip pat turite žinoti, kokia teisė bus taikoma nagrinėjant bylą iš esmės.

Spustelėjus kurios nors šalies vėliavą, bus pateikta išsami tos šalies informacija.

Paskutinis naujinimas: 18/01/2019

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba () neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Taikytina teisė - Belgija

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Privalomi Belgijos vidaus teisės šaltiniai yra teisės aktai, bendrieji teisės principai ir paprotinė teisė. Teisės aktus visada priima valstybės valdžios institucija; bendrieji teisės principai yra teisiškai privalomi, nes visuomenė neabejoja jų teisine verte; paprotinę teisę sudaro nerašyta nusistovėjusi praktika ir visuotinai pripažinta praktika.

Belgijoje teismai neprivalo vadovautis precedentais: teismų praktika, kaip ir mokslininkų išvados, yra autoritetingas, tačiau neprivalomas teisės šaltinis. Teismų sprendimai galioja tik bylos šalims, ir kiti teisėjai, kurie nagrinėja panašias bylas, neprivalo jais vadovautis. Nė vienas teismas, išskyrus Konstitucinį Teismą (pranc. *Cour constitutionnelle* / nyd. *Grondwettelijk Hof*), negali reikalauti, kad kiti teismai vadovautųsi jo nustatytu precedentu. Net Kasacinio teismo (pranc. *Cour de cassation* / nyd. *Hof van Cassatie*) sprendime, kuriuo gali būti panaikinamas žemesnės instancijos teismo sprendimas ir nustatoma pareiga jį peržiūrėti, negali būti pateikiama nurodymų, kurie būtų privalomi iš naujo bylą nagrinėjančiam teismui. Jeigu Kasacinis teismas antrą kartą priima sprendimą toje pačioje byloje, tik tokiu atveju tokio teismo sprendimas tampa privalomas teismui, kuris priima galutinį sprendimą.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

Atkreipkite dėmesį, kad Federalinė užsienio reikalų valstybinė tarnyba tvarko duomenų bazę, kurioje pateikiama nuo 1987 m. pasirašytų dvišalių ir daugiašalių konvencijų apžvalga:

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/nl/verdragen>

<https://diplomatie.belgium.be/de/vertrage>

<https://diplomatie.belgium.be/en/treaties>

Įvairių Belgijoje galiojančių konvencijų tekstai elektroniniu formatu nuo 1997 m. skelbiami *Belgijos oficialiajame leidinyje* (*Moniteur belge* / *Belgisch Staatsblad*) adresu <http://justice.belgium.be/>

Be to, daugumos konvencijų tekstus, nepaisant to, kad jos buvo sudarytos iki 1997 m., galima rasti toje pačioje svetainėje po antrašte *Législation consolidée / Geconsolideerde Wetgeving* (2004 m. rugpjūčio 1 d. šioje skiltyje buvo 2 800 dokumentų).

Belgija iš esmės yra suvereni valstybė, turinti aukščiausią valdžią į jos teismų jurisdikciją patenkančių subjektų atžvilgiu. Tačiau, atsižvelgiant į didėjančią visuomenės internacionalizaciją, Belgija vis dažniau yra įpareigota laikytis viršnacionalinių bei tarptautinių organizacijų ir institucijų priimtų taisyklių. Visų pirma, savo indėlį į Belgijos teisę įnešė Europos Sąjunga (ES), Jungtinės Tautos (JT), Šiaurės Atlanto sutarties organizacija (NATO) ir Europos Taryba, sudarydamos sutartis ir priimdamos nuostatas (kurios nebūtinai yra tiesiogiai taikomos), direktyvas ir teisinio suderinimo procedūras, kad šių organizacijų valstybės narės priverstinai suderintų savo vidaus teisės sistemas.

Belgijoje tiesiogiai taikomos dvi žmogaus teisių konvencijos – Europos žmogaus teisių konvencija ir Europos socialinė chartija, kurias abi priėmė Europos Taryba. Jungtinių Tautų lygmeniu atitinkamai yra priimtas Pilietybių ir politinių teisių paktas ir Ekonomikos, socialinių ir kultūrinių teisių paktas.

Europos Sąjunga (ES), kaip viršnacionalinė organizacija, daro didelę įtaką savo valstybėms narėms, įskaitant Belgiją. Pagrindinės ES teisinės priemonės yra reglamentai, kurie yra tiesiogiai taikomi, ir direktyvos, kurias į nacionalinę teisę turi perkelti pačios valstybės narės.

Įvairias teisės šakas, pvz., tarptautinę privatinę teisę, tarptautinę baudžiamąją teisę ir tarptautinę prekybos bei ekonomikos teisę, plėtoja nesuskaičiuojama daugybė institucijų ir organizacijų. Galima paminėti keletą iš jų: Jungtinės Tautos, UNCITRAL, Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencija, UNIDROIT, Europos Taryba, Europos Sąjunga ir Europos bendrija, Tarptautinė civilinės būklės komisija, Tarptautinė jūrų organizacija (TJO), IATA (Tarptautinė oro transporto asociacija), Benilukso sąjunga ir pan.

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Dvišalės konvencijos su kitomis pasaulio šalimis ar regionais gali sudaryti tiek federalinės institucijos, tiek Belgijos regionų institucijos; tai priklauso nuo to, ar konvencijos dalykas patenka į institucijų kompetencijos sritį. Dauguma šių konvencijų sudaroma su kaimyninėmis šalimis arba šalimis, su kuriomis Belgija palaiko glaudžius ar svarbius prekybinius ryšius.

2 Kolininių normų taikymas

2004 m. liepos 16 d. įstatymas, kuriuo patvirtinamas Tarptautinės privatinės teisės kodeksas, oficialiajame leidinyje buvo paskelbtas 2004 m. liepos 27 d. (<http://justice.belgium.be/>). Jį galima rasti toje pačioje svetainėje po antrašte *Législation consolidée / Geconsolideerde Wetgeving*.

Šioje informacijos suvestinėje paaiškinama Tarptautinės privatinės teisės kodekse reglamentuojama situacija. Kodekso nuostatos, susijusios su tarptautine jurisdikcija ir užsienio teismo sprendimų bei autentiškų dokumentų sukeliomomis pasekmėmis, yra taikomos po įstatymo įsigaliojimo išskeltoms byloms ir teismo sprendimams, taip pat autentiškiems dokumentams, kurie buvo patvirtinti įsigaliojus įstatymui. Ankstesnės bylos, kurios nepatenka į kodekse

nustatytų pereinamojo laikotarpio nuostatų taikymo sritį, nagrinėjamos remiantis įvairiais teisės aktais, gausia teismų praktika ir moksline literatūra. Toliau nurodytose svetainėse galima rasti naudingos informacijos:

– <http://www.law.kuleuven.be/ipr>

– <http://www.ipr.be/>

– <http://www.dipr.be/>

Kodeksas taikomas tik tada, kai byla neregamentuojama pagal tarptautines konvencijas, Europos Sąjungos teisę arba konkrečius teisės aktus.

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Belgijos teisėjai taiko ne tik Belgijos teisę. Dažnai jie sprendimą turi priimti remdamiesi užsienio teise.

Belgijos tarptautinėje privatinėje teisėje nustatyta, kad užsienio teisė turi būti taikoma remiantis užsienio šalyje priimtinu aiškinimu; jeigu teismas pats negali nustatyti užsienio teisės turinio, jis gali prašyti, kad šalis su juo bendradarbiautų. Jeigu aiškiai matyti, kad teismas neturi galimybių per pagrįstą laiką nustatyti užsienio teisės turinio, jis privalo taikyti Belgijos teisę (kodekso 15 straipsnis).

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Nuo to laiko, kai buvo priimtas kodeksas, *renvoi* principas nebėra visuotinai taikomas (kodekso 16 straipsnis). Tačiau kodekse nustatyta išimtis dėl juridiniams asmenims taikytinos teisės (110 straipsnis) ir dėl galimo *renvoi* taikymo remiantis Belgijos teise dėl fizinių asmenų veiksnumo (žr. toliau).

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Siejamasis veiksnys gali kisti priklausomai nuo laiko (pvz., pilietybė) arba erdvės (pvz., įprastinė gyvenamoji vieta).

Tarptautinės privatinės teisės kodekse stengiamasi pateikti konkrečią taisyklę, taikomą dažniausiai pasitaikančiose situacijose, kai pasikeičia siejamasis veiksnys.

Pavyzdžiui, kalbant apie santuokos pasekmes, pažymėtina, kad pirmas siejamasis veiksnys pagal kodeksą yra sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai pasekmės ginčijamos (48 straipsnis).

Tėvystės nustatymo atveju kodekse nurodyta, kad taikytina yra asmens, kurio tėvystė arba motinystė nustatoma, pilietybės, kurią jis turėjo vaiko gimimo metu, teisė (62 straipsnis).

Daiktinės teisės nustatomos pagal valstybės, kurioje turto yra tuo metu, kai teisė ginčijama, teisę. Tačiau kodekse nurodyta, kad tokių teisių įgijimas ir praradimas reglamentuojami pagal valstybės, kurioje turtas yra tuo metu, kai buvo atlikti veiksmai arba įvyko faktai, dėl kurių teisė buvo įgyta arba prarasta, teisę (87 straipsnis).

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Kodekse nustatyti keli atvejai, kai įprastos kolizinės normos nėra taikomos.

1. Išimtinu atveju kodekse nurodyta teisė netaikoma, kai akivaizdu, kad, atsižvelgiant į visas aplinkybes, situacijos ryšys su Belgija yra labai menkas, o su kita valstybe ji yra labai glaudžiai susijusi. Tokiu atveju taikoma tos valstybės teisė (19 straipsnis).
2. Nepaisant kolizijos normose nurodytos teisės, vis tiek taikomos Belgijos viršesnės arba viešosios teisės taisyklės, kuriomis reglamentuojama tarptautinė situacija (20 straipsnis).
3. Galioja su tarptautine viešąja tvarka susijusi išimtis, kuria remiantis galima nepaisyti tam tikrų užsienio teisės aspektų, jeigu jų taikymas prieštarautų Belgijos teisės sistemai (21 straipsnis).

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Belgijos teismas gali reikalauti, kad šalis nustatytų užsienio teisės turinį ir taikymo sritį. Teismas taip pat gali taikyti 1968 m. birželio 7 d. Londone pasirašytą Europos konvenciją dėl informacijos apie užsienio teisę. Jeigu reikalaujama autentiškų įrodymų, šalies bus prašoma pateikti pareiškimą, kuris vadinamas *certificat de coutume*; šiame pareiškime atitinkama užsienio institucija pateikia autentiškus jos šalyje taikomų arba taikytų taisyklių įrodymus.

3 Kolizinės normos

Tais atvejais, kai Belgijos teismas turi jurisdikciją pagal jau aptartas taisykles, jis vis tiek turi įvertinti, kuri teisė turėtų būti taikoma ginčui. Šį klausimą jis išsprendžia pagal Belgijos tarptautinę privatinę teisę. Galioja įvairūs nuo ginčo dalyko priklausantys veiksniai, kurie gali lemti bylos ryšį su konkrečia teisės sistema. Tarptautinės privatinės teisės kodekso struktūra suskirstyta pagal dalykus ir jame atitinkamas siejamasis veiksnys nurodomas atsižvelgiant į konkretaus dalyko sritį. Kai kurios šių sričių aptariamos toliau.

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Ši dalyko sritis reglamentuojama 2008 m. birželio 17 d. Reglamentu (EB) Nr. 593/2008, kuris vadinamas reglamentu „Roma I“. Tarptautinės privatinės teisės kodeksu senosios 1980 m. Romos konvencijos taikymo sritis praplečiama įtraukiant ir sutartinius santykius, kurie nepateko į jos taikymo sritį. Kodeksas netrukus turėtų būti pritaikytas prie situacijos, kuri susidarė senąją Romos konvenciją pakeitus reglamentu „Roma I“.

Tačiau tam tikrus klausimus, kurie nepatenka į reglamento taikymo sritį, reglamentuoja kurios nors iš toliau nurodytų konkrečių taisyklių:

– tarptautinės konvencijos (visų pirma 1930 m. birželio 7 d. Ženevos konvencija dėl įstatymų kolizijų naudojant įsakomuosius ir paprastuosius vekselius sprendimo ir 1931 m. kovo 19 d. Ženevos konvencija dėl įstatymų kolizijų naudojant čekius sprendimo) arba

– konkrečios kodekso nuostatos (visų pirma 124 straipsnis dėl patikos ir 111 straipsnis dėl partnerystės susitarimų).

Galiausiai reikėtų pažymėti, kad pagal reglamento 25 straipsnį toliau taikomos tam tikros tarptautinės konvencijos, būtent:

– 2001 m. birželio 21 d. Budapešto konvencija dėl sutarčių vežti krovinius vidaus vandenų keliais;

– 1989 m. balandžio 28 d. Londono tarptautinė konvencija dėl pagalbos;

– tarptautinės konvencijos dėl tam tikrų taisyklių, reglamentuojančių susidūrimus ir pagalbą bei gelbėjimą jūroje, suvienodinimo, pasirašytos 1910 m. rugsėjo 23 d. Briuselyje, ir prie jų pridėtas pasirašymo protokolas.

3.2 Nesutartinės prievolės

Ši sritis reglamentuojama 2007 m. liepos 11 d. Reglamentu (EB) Nr. 864/2007, kuris vadinamas reglamentu „Roma II“. Tarptautinės privatinės teisės kodeksu šio reglamento taikymo sritis išplečiama įtraukiant klausimus, kurie į ją nepatenka.

Tačiau tam tikri klausimai, kuriems netaikomas reglamentas, reglamentuojami konkrečiomis taisyklėmis. Todėl prievolė, atsirandanti dėl šmeižto arba privatumo ar asmeninių teisių pažeidimo, pareiškėjo pasirinkimu reglamentuojama pagal valstybės, kurioje buvo atliktas veiksmas arba yra ar galėjo būti padaryta žala, teisę, nebent atsakingas asmuo įrodo, kad jis negalėjo numatyti, kad žala bus padaryta toje valstybėje (99 straipsnis).

Reikėtų pažymėti, kad pagal reglamento 28 straipsnį toliau taikomos tam tikros tarptautinės konvencijos, būtent:

– 1971 m. gegužės 4 d. Hagos konvencija dėl eismo įvykiams taikytinos teisės;

– Tarptautinė konvencija dėl tam tikrų taisyklių, reglamentuojančių civilinę jurisdikciją bylose dėl susidūrimo, suvienodinimo, Tarptautinė konvencija dėl tam tikrų taisyklių, susijusių su baudžiamąja jurisdikcija bylose dėl susidūrimų ar kitų nelaimingų atsitikimų atviroje jūroje, suvienodinimo ir Tarptautinė konvencija dėl tam tikrų taisyklių, susijusių su areštu atviroje jūroje plaukiojančiuose laivuose, suvienodinimo; visos šios konvencijos pasirašytos 1952 m. gegužės 10 d. Briuselyje;

– 1989 m. gegužės 28 d. Londone pasirašyta Tarptautinė konvencija dėl pagalbos;

- 1973 m. spalio 5 d. Miunchene pasirašyta Konvencija dėl Europos patentų suteikimo;
- 1933 m. gegužės 29 d. Tarptautinė konvencija dėl tam tikrų taisyklių, susijusių su prevenciniu orlaivių areštu, suvienodinimo;
- tarptautinės konvencijos dėl tam tikrų taisyklių, reglamentuojančių susidūrimus ir pagalbą bei gelbėjimą jūroje, suvienodinimo, pasirašytos 1910 m. rugsėjo 23 d. Briuselyje, ir prie jų pridėtas pasirašymo protokolas.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisnumu bei veiksmumu) susiję jo aspektai

Išskyrus atvejus, kai Tarptautinės privatinės teisės kodekse nustatyta kitaip, su asmens statusu ir veiksmumu susijusiuose ginčiuose taikoma valstybės, kurios pilietybę turi asmuo, teisė.

Kalbant apie fizinių asmenų veiksmumą, pažymėtina, kad kodekse nustatytas dalinis *renvoi* principo taikymas: klausimas bus sprendžiamas pagal Belgijos teisę, jeigu užsienio teisėje nurodyta, kad turi būti taikoma Belgijos teisė (kodekso 34 straipsnis).

Remiantis bendroju principu, pavardės ir vardai nustatomi pagal valstybės, kurios pilietybę turi asmuo, teisę (37 straipsnis).

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Tarptautinės privatinės teisės kodekso 62 straipsnyje nustatyta bendra taikytinos teisės nustatymo taisyklė, kurioje nurodyta, kad asmens tėvystė ar motinystė nustatoma ir ginčijama pagal valstybės, kurios pilietybę asmuo turi vaiko gimimo metu, arba, jeigu tėvystė ar motinystė nustatoma savanoriškai, valstybės, kurios pilietybę asmuo turi šio fakto savanoriško nustatymo metu, teisę.

3.4.2 Įvaikinimas

Įvaikinimo sąlygos reglamentuojamos pagal įvaikinančio asmens nacionalinę teisę arba įvaikinančių asmenų bendrą nacionalinę teisę. Jeigu įvaikinančių asmenų pilietybė yra skirtinga, sąlygos reglamentuojamos pagal jų įprastinės gyvenamosios vietos teisę, o jeigu tokios vietos nėra, Belgijos teisę. Įvairių rūšių būtinoms sutikimams yra taikytina įvaikinamo asmens įprastinės gyvenamosios vietos teisė. Tačiau jeigu pagal šią teisę nereikalaujama, kad įvaikinamas asmuo duotų sutikimą, arba joje nenumatyta įvaikinimo galimybė, įvaikinimo asmens sutikimas bus reglamentuojamas pagal Belgijos teisę (Tarptautinės privatinės teisės kodekso 67 ir 68 straipsniai).

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Kalbant apie santuokai taikytiną teisę, pažymėtina, kad Tarptautinės privatinės teisės kodekse daromas skirtumas tarp:

1. sužadėtuvių – taikoma būsimų sutuoktinių įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė arba, jeigu tokios teisės nėra, valstybės, kurios pilietybę turi abu būsimi sutuoktiniai, teisė, arba, jeigu nėra ir tokios teisės, taikoma Belgijos teisė (kodekso 45 straipsnis);
2. santuokos sudarymo – taikoma kiekvieno iš sutuoktinių nacionalinė teisė, įskaitant galimą išimtį, susijusią su tos pačios lyties asmenų santuoka, – užsienio teisės nuostata, draudžianti tokią santuoką, nebus taikoma, jeigu kuris nors iš sutuoktinių yra valstybės, pagal kurios teisę tokia santuoka leidžiama, pilietis arba toje valstybėje turi įprastinę gyvenamąją vietą (kodekso 46 straipsnis);
3. oficialių reikalavimų – taikoma santuokos sudarymo valstybės teisė (kodekso 47 straipsnis);
4. santuokos pasekmių – taikoma sutuoktinių įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė arba, jeigu tokios teisės nėra, valstybės, kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai, teisė, arba, jeigu nėra ir tokios teisės, taikoma Belgijos teisė (kodekso 48 straipsnis).

3.5.2 Nesusituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

Kalbant apie partnerystę arba bet kurią kitą bendro gyvenimo formą, kurią reikia įregistruoti, pažymėtina, kad Belgijos teisėje daromas skirtumas tarp sugyventinių ryšių, kuriais sukuriama santuokai prilygstantys ryšiai, ir santykių, kurie neprilygsta santuokiniams ryšiams.

Pirmos rūšies santykiams taikoma santuoką reglamentuojanti teisė (žr. pirmiau), o sugyventinių santykiams, kurie neprilygsta santuokiniams ryšiams, taikoma valstybės, kurioje pirmą kartą buvo įregistruoti sugyventinių santykiai, teisė.

Nėra jokių konkrečių nuostatų, kuriomis būtų reglamentuojami neregistruoto bendro gyvenimo santykiai.

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikomas 2010 m. gruodžio 20 d. Reglamentas (ES) Nr. 1259/2010.

3.5.4 Išlaikymo prievolės

2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje 15 straipsnyje pateikiama nuoroda į 2007 m. lapkričio 23 d. Hagos protokolą dėl išlaikymo prievolių taikytinos teisės. Pagal bendrą taisyklę taikoma kreditoriaus įprastinės gyvenamosios vietos teisė. Tačiau galioja specialios taisyklės, kuriomis reglamentuojami vaikų ir tėvų santykiai, jaunesnių nei 21 metų vaikų santykiai su kitais asmenimis, išskyrus jų tėvus, sutuoktinių bei buvusių sutuoktinių santykiai ir asmenų, kurių santuoka buvo pripažinta negaliojančia, santykiai. Protokole taip pat yra nuostata, kuria leidžiama šalims pasirinkti taikytiną teisę.

Be to, 1956 m. spalio 24 d. Hagos konvencija dėl vaikų išlaikymo prievolių taikytinos teisės taikoma Belgijos ir valstybės, kuri yra šios konvencijos šalis, tačiau neratifikavo minėto 2007 m. lapkričio 23 d. Hagos protokolo, santykiams.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Partneriai gali patys pasirinkti teisę, kuri bus taikoma jų sutuoktinių turto režimui. Pasirinkimo galimybė yra ribota: taikoma valstybės, kurioje buvo pirmoji partnerių įprastinė gyvenamoji vieta sudarius santuoką, teisė arba vieno iš sutuoktinių nacionalinė teisė (Tarptautinės privatinės teisės kodekso 49 straipsnis). Jeigu taikytina teisė nepasirenkama, sutuoktinių turto režimas reglamentuojamas pagal pirmosios partnerių įprastinės gyvenamosios vietos sudarius santuoką teisę. Jeigu sutuoktinių įprastinės gyvenamosios vietos buvo skirtingose valstybėse, taikoma valstybės, kurios pilietybę turėjo abu partneriai santuokos sudarymo metu, teisė. Kitais atvejais taikoma santuokos sudarymo valstybės teisė (kodekso 51 straipsnis).

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Ši sritis reglamentuojama 2012 m. liepos 4 d. Reglamentu (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo.

3.8 Nekilnojamasis turtas

Nustatant taikytiną teisę, taip pat atsižvelgiama į turto buvimo vietą (Tarptautinės privatinės teisės kodekso 87 straipsnis).

3.9 Bankrotas

Nemokumo klausimai reglamentuojami 2000 m. gegužės 29 d. Reglamentu (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų. Pagal reglamente nustatytą pagrindinį principą daroma prielaida, kad yra viena pagrindinė visuotinė nemokumo procedūra, kurią taikant gali būti taikomos papildomos teritorinės procedūros.

Paskutinis naujinimas: 05/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Taikytina teisė - Čekija

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Svarbiausia nacionalinė priemonė, susijusi su kolizinėmis normomis, yra Įstatymas Nr. 91/2012 dėl tarptautinės privatinės teisės.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

Reikšmingos daugiašalės tarptautinės konvencijos dėl taikytinos teisės:

1929 m. Varšuvos konvencija dėl tam tikrų taisyklių, susijusių su tarptautiniais vežimais oru, unifikavimo

1956 m. Tarptautinio krovininių vežimo keliais sutarties konvencija (CMR)

1961 m. Gvadalacharos konvencija dėl tam tikrų taisyklių, susijusių su tarptautiniais vežimais oru, atliekamais asmens, nesančio susitariančiu vežėju, unifikavimo

1963 m. Vienos konvencija dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą

1971 m. Hagos konvencija dėl eismo įvykiams taikytinos teisės

1973 m. Konvencija dėl tarptautinio keleivių ir bagažo vežimo keliais sutarties (CVR)

1974 m. Konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutarčių senaties termino

1978 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl prekių vežimo jūra

1980 m. Romos konvencija dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės

1980 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutarčių, Viena

1980 m. Tarptautinio vežimo geležinkeliais sutartis (COTIF)

1996 m. Konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje, Haga

1999 m. Konvencija dėl tam tikrų tarptautinio vežimo oru taisyklių suvienodinimo, Monrealis

2000 m. Hagos konvencija dėl tarptautinės suaugusiųjų apsaugos

2007 m. Hagos protokolas dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės (šalis yra visa ES).

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Svarbiausi dvišaliai tarptautiniai susitarimai dėl taikytinos teisės:

1959 m. Čekoslovakijos Respublikos ir Albanijos Liaudies Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose

1964 m. Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Jugoslavijos Federacinės Socialistinės Respublikos susitarimas dėl teisinių santykių sureguliuavimo civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (taikoma visoms buvusiosios Jugoslavijos valstybėms)

1976 m. Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Bulgarijos Liaudies Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių reguliavimo civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose

1976 m. Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Mongolijos Liaudies Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos teikimo ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose

1980 m. Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Kubos Respublikos susitarimas dėl tarpusavio teisinės pagalbos civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose

1982 m. Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjungos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (taikomas Rusijos Federacijai ir daugeliui kitų buvusiosios SSRS valstybių)

1982 m. Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Vietnamo Socialistinės Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos civilinėse ir baudžiamosiose bylose

1987 m. Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Lenkijos Liaudies Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių reguliavimo civilinėse, šeimos, darbo ir baudžiamosiose bylose

1989 m. Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Vengrijos Liaudies Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių sureguliuavimo civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose

1994 m. Čekijos Respublikos ir Rumunijos susitarimas dėl teisinės pagalbos civilinėse bylose

2001 m. Čekijos Respublikos ir Ukrainos susitarimas dėl teisinės pagalbos civilinėse bylose

2002 m. Čekijos Respublikos ir Uzbekistano Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse ir baudžiamosiose bylose

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Šis klausimas reglamentuotas Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 23 straipsniu.

Teismas užsienio teisę taiko savo iniciatyva. Teisė taikoma taip pat, kaip ir šalyje, kurioje ji galioja. Taikomos teisės nuostatos – tai tokios nuostatos, kurios būtų taikomos sprendimui byloje toje šalyje, kurioje ši teisė galioja, neatsižvelgiant į hierarchiją teisės sistemoje ar viešosios teisės statusą, jei tik ši teisė neprieštarauja Čekijos teisės, kuri turi būti taikoma, nuostatoms.

Teismas savo iniciatyva nustato taikytinos užsienio teisės dalį. Teismas ar valstybės valdžios institucija, kuri priima sprendimą byloje, kurioms taikoma atitinkama teisė, imasi visų priemonių, kad nustatytų atitinkamą teisę.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Šiam klausimui apskritai taikomos Įstatymo dėl tarptautinės privatinės teisės 21 straipsnio nuostatos.

Nukreipimas į kitos valstybės teisę (*renvoi*) leidžiamas, išskyrus santykius, grindžiamus sutarčių ir darbo teise. Jei taikytiną teisę pasirinko šalis, į nuostatas, kuriomis nustatomos kolizinės normos, galima atsižvelgti tik jei tai įmanoma padaryti pagal šalių susitarimą.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Paprastai konkretus kriterijus vertinamas tik jei vertinama teisiškai reikšminga teisinė aplinkybė. Žinoma, taikant atitinkamas konkrečias kolizines normas galima sureguliuoti kai kuriuos aspektus, pvz., žr. taisyklės dėl daiktinių teisių 3.8 punkte.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Šiam klausimui apskritai taikomos Įstatymo dėl tarptautinės privatinės teisės 24 straipsnio nuostatos.

Teisės, kuri turėtų būti taikoma, pagal Įstatymą dėl tarptautinės privatinės teisės nebūtina taikyti, jei yra visiškai išimtinės aplinkybės, kai, tinkamai ir pagrįstai atsižvelgus į visas bylos aplinkybes ir visų pirma į pagrindus šalių lūkesčius dėl kitos teisės taikymo, tai būtų neproporcinga ir prieštarautų protingam ir sąžiningam šalių tarpusavio santykių sureguliuvimui. Šiomis sąlygomis ir jei tai neturi įtakos kitų asmenų teisėms, taikytina tokiam sureguliuvimui tinkamiausia teisė.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Šis klausimas reglamentuotas Įstatymo dėl tarptautinės privatinės teisės 23 straipsniu.

Teismas savo iniciatyva nustato taikytinos užsienio teisės dalį. Teismas ar valstybės valdžios institucija, kuri priima sprendimą atitinkamos teisės reglamentuojamais atvejais, imasi visų būtinų veiksmų atitinkamai teisei nustatyti.

Jei teismas ar valstybės valdžios institucija, priėmusi sprendimą atitinkamos teisės reglamentuojamais atvejais, nėra susipažinusi su užsienio teisės turiniu, ji gali prašyti Teisingumo ministerijos pateikti nuomonę šiai teisei nustatyti.

Jei taikytinos teisės neįmanoma nustatyti per pagrindą laikotarpį arba jei jos apskritai neįmanoma nustatyti, taikoma Čekijos teisė.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Sutartinėms prievolėms taikomi Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 87 ir 89 straipsniai. Jie taikomi tik toms sutartinėms prievolėms ar jų aspektams, kurie nepatenka į ES teisės aktų ar tarptautinių susitarimų taikymo sritį, nebent pagal šiuos teisės aktus ar susitarimus leidžiama jiems taikyti tą įstatymą. Taigi ši nuostata yra papildoma.

Sutartims taikoma valstybės, su kuria sutartis yra glaudžiausiai susijusi, teisė, nebent šalys pasirinko taikytiną teisę. Teisė turi būti pasirinkta aiškiai arba apie ją turi būti galima aiškiai spręsti iš sutarties nuostatų arba bylos aplinkybių.

Draudimo sutartims taikoma draudimo liudijimo turėtojo įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Šalys gali pasirinkti draudimo sutarčiai taikytiną teisę. Jei draudimo sutartims taikomas Reglamentas „Roma I“, įstatyme numatyta valstybėms narėms pagal šio reglamento 7 straipsnio 3 dalį suteikta galimybė pasirinkti bet kurią taikytiną teisę, kiek tai yra leidžiama pagal reglamentą.

Teisiniams santykiams, atsiradusiems iš vienašalių teisinių sandorių, pagal įstatymo 90 straipsnį taikoma vienašalį sandorį sudarančios šalies įprastinės gyvenamosios vietos arba buveinės valstybės sandorio sudarymo metu teisė, nebent buvo pasirinkta taikyti kitą teisę.

3.2 Nesutartinės prievolės

Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 101 straipsnyje, daugiausia susijusiam su Reglanto „Roma II“ taikymo sritimi, nustatyta įstatymų kolizijos priemonė, taikoma tik nesutartinėms prievolėms, kylančioms dėl privačių ir asmeninių teisių pažeidimo, įskaitant garbės ir orumo įžeidimą. Šioms prievolėms taikoma pažeidimo padarymo vietos valstybės teisė. Tačiau nukentėjusioji šalis gali nuspręsti taikyti: a) nukentėjusiojo asmens įprastinės gyvenamosios vietos arba buveinės valstybės teisę, b) pažeidimą padariusio asmens įprastinės gyvenamosios vietos arba buveinės valstybės teisę arba c) pažeidimo padarinių atsiradimo vietos valstybės teisę, su sąlyga, kad pažeidėjas to negalėjo numatyti.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisnumu bei veiksnumu) susiję jo aspektai

Šis klausimas reglamentuotas Įstatymo dėl tarptautinės privatinės teisės 29 straipsniu.

Jei įstatyme nenurodyta kitaip, teisiniam subjektiškumui ir veiksnumui taikoma asmens įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jei įstatyme nenurodyta kitaip, pakanka, kad teisinį veiksmą atliekantis fizinis asmuo turėtų veiksnumą pagal teisę, taikytiną toje vietoje, kurioje fizinis asmuo atlieka veiksmą.

Priemonei dėl fizinių asmenų pavardžių taikoma asmens pilietybės valstybės teisė. Tačiau šie asmenys gali nuspręsti taikyti savo įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisę.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Tėvų ir vaikų santykių nustatymui ir ginčijimui taikomas Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 54 straipsnis. Taikoma valstybės, kurios pilietybę vaikas įgijo gimdamas, teisė; jei vaikas gimdamas įgyja daugiau negu vieną pilietybę, taikoma Čekijos teisė. Valstybės, kurioje vaiko gimimo metu buvo motinos įprastinė gyvenamoji vieta, teisė taikoma, jei tai atitinka vaiko interesus. Jei vaiko įprastinė gyvenamoji vieta yra Čekijoje ir jeigu tai atitinka vaiko interesus, vaikų ir tėvų santykių nustatymui ir ginčijimui taikoma Čekijos teisė. Vaikų ir tėvų santykiai gali būti nustatomi pagal valstybės, kurioje deklaruojami tėvų ir vaikų santykiai, teisę. Jei tėvų ir vaikų santykiai ginčijami kitoje valstybėje teismine arba neteismine tvarka pagal tos valstybės teisę ir tėvų ir vaikų santykiai nustatomi kito asmens atžvilgiu, to pakaks tėvų ir vaikų santykiams nustatyti to asmens atžvilgiu.

Teisė, taikytina tėvų ir vaikų tarpusavio santykiams išlaikymo srityje, nustatoma pagal Hagos protokolą dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės (2007 m.). Kitais atvejais, susijusiais su tėvų teisėmis ir pareigomis ir asmens ar turto apsaugos priemonėmis, taikytina teisė nustatoma pagal Hagos konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje (1996 m.).

3.4.2 Įvaikinimas

Šiam klausimui taikomi Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 61 ir 62 straipsniai.

Norint įsivaikinti, būtina įvykdyti įvaikio pilietybės valstybės ir įtėvių pilietybės valstybės teisėje nustatytas sąlygas. Jei įtėvių pilietybė skiriasi, turi būti įvykdytos abiejų tėvų pilietybės valstybės teisinėje sistemoje nustatytos sąlygos, taip pat įvaikio pilietybės valstybės teisėje nustatytos sąlygos. Jei pagal šias taisykles reikėtų taikyti kitos valstybės teisę, pagal kurią įvaikinimas neleidžiamas arba jis leidžiamas tik labai ribotomis aplinkybėmis, taikoma Čekijos teisė, su sąlyga, kad įtėviai ar bent vienas iš įtėvių arba įvaikis įprastai gyvena Čekijoje.

Įvaikinimo padariniams taikoma valstybės, kurios piliečiai įvaikinimo metu yra visos šalys, teisė, jeigu šalys yra skirtingų valstybių piliečiai – valstybės, kurioje įvaikinimo metu įprastai gyvena visos šalys, teisė, o jeigu šalys įprastai gyvena skirtingose valstybėse – įvaikio pilietybės valstybės teisė.

Įtėvių ir įvaikių santykiams arba įtėvių tarpusavio santykiams, susijusiems su tėvų teisėmis ir pareigomis, vaikų priežiūra ir išlaikymu, taikoma pagal 3.4.1 punkte išvardytus tarptautinius susitarimus nustatyta tėvų ir vaikų tarpusavio santykiams taikytina teisė.

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Šiam klausimui taikomi Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 48 ir 49 straipsniai.

Asmens galimybėms sudaryti santuoką, taip pat santuokos galiojimo sąlygoms taikoma šio asmens pilietybės valstybės teisė.

Santuokos formai taikoma santuokos sudarymo vietoje galiojanti teisė.

Čekijos ambasadoje kitoje šalyje sudarytai santuokai taikoma Čekijos teisė.

Asmeniniams sutuoktinių tarpusavio santykiams taikoma jų abiejų pilietybės valstybės teisė. Jei jie yra skirtingų valstybių piliečiai, jų santykiams taikoma abiejų sutuoktinių įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, o jeigu jie įprastai gyvena skirtingose valstybėse – Čekijos teisė.

3.5.2 Nesusituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 67 straipsnyje yra nustatyta teisė, taikytina partnerystei ir panašioms santykiams bei jų padariniams, galimybei užmegzti šiuos santykius, jų sudarymo ar nutraukimo, panaikinimo ir pripažinimo negaliojančiais procedūroms, taip pat asmeninių ir turinių partnerių tarpusavio santykių sureguliuavimo procedūroms.

Visiems šiems klausimams taikoma valstybės, kurioje sudaroma arba sudaryta partnerystė arba panašūs santykiai, teisė.

Čekijos teisėje nenumatytos jokios kolizinės normos, susijusios su kohabitacija.

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 50 straipsnyje yra reglamentuojama teisė, taikytina santuokos nutraukimui ar panaikinimui arba santuokos pripažinimui negaliojančia. Čekija nedalyvauja įgyvendinant tvirtesnį bendradarbiavimą santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium bylose taikytinos teisės nustatymo srityje, todėl Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1259/2010 jai nėra privalomas.

Santuokos nutraukimui taikoma tos valstybės, kurios teisė buvo taikoma sutuoktinių asmeniniams tarpusavio santykiams pradedant procedūrą, teisė.

(Sutuoktinių asmeniniams santykiams taikoma jų abiejų pilietybės valstybės teisė. Jei jų pilietybė skiriasi, šiems santykiams taikoma abiejų sutuoktinių įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, o jei jie įprastai gyvena skirtingose valstybėse – Čekijos teisė.) Jei pagal šią kolizinę normą būtina taikyti kitos šalies teisę, pagal kurią santuokos nutraukimas neleidžiamas arba leidžiamas tik visiškai išimtinėmis aplinkybėmis, taikoma Čekijos teisė, su sąlyga, kad bent vienas iš sutuoktinių yra Čekijos pilietis arba bent vienas iš sutuoktinių įprastai gyvena Čekijoje.

Panaikinant santuoką arba pripažįstant santuokos negaliojimą galimybė sudaryti santuoką ir jos sudarymo forma vertinama pagal santuokos sudarymo metu jiems taikytiną teisę.

Čekijos teisėje nėra kolizinės normos, kuri būtų taikoma gyvenimui skyrium.

3.5.4 Išlaikymo prievolės

Sutuoktinių ir buvusių sutuoktinių išlaikymo prievolėms taikoma teisė, nustatyta pagal Hagos protokolą dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės (2007 m.).

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Šis klausimas reglamentuotas Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 49 straipsniu.

Sutuoktinių turto režimui taikoma abiejų sutuoktinių įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė; jei abu sutuoktiniai neturi bendros įprastinės gyvenamosios vietos – abiejų sutuoktinių pilietybės valstybės teisė, o jei sutuoktiniai yra skirtingų valstybių piliečiai – Čekijos teisė.

Santuokos metu įgytų turinių teisių sutartiniam reglamentavimui taikoma sutuoktinių turto režimui susitarimo sudarymo metu taikytina teisė. Priešingu atveju sutuoktiniai taip pat gali susitarti sutuoktinių turines teises nustatyti sutartimi, kad jų turto režimui bus taikoma vieno iš sutuoktinių pilietybės valstybės arba įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė arba nagrinėjamo nekilnojamojo turto buvimo vietos valstybės teisė, arba Čekijos teisė. Jei susitarimas sudaromas kitoje šalyje, turi būti įformintas susitarimo notarinis įrašas arba sudarytas panašus dokumentas.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Teisė, taikytina asmenų, mirusių 2015 m. rugpjūčio 17 d. ar vėliau, palikimui nustatyta **Reglamente (ES) Nr. 650/2012**.

Šiam klausimui taikomi Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 76 ir 77 straipsniai. Ši priemonė taikoma asmenų, mirusių 2015 m. rugpjūčio 16 d. ar anksčiau, palikimui (nebent taikytina teisė kitaip reglamentuota dvišaliu tarptautiniu susitarimu).

Paveldėjimo teisinei tvarkai taikoma valstybės, kurioje mirties metu įprastai gyveno testatorius, teisė. Jei testatorius buvo Čekijos pilietis ir bent vienas iš įpėdinių įprastai gyvena Čekijoje, taikoma Čekijos teisė.

Galimybei sudaryti ar panaikinti testamentą, taip pat testamentą trūkumų padariniams ir jų apraiškoms taikoma valstybės, kurios pilietis testatorius buvo arba kurioje jis įprastai gyveno sudarydamas testamentą, teisė. Taikytina teisė panašiai nustatoma kalbant apie galimybę išreiškiant paskutinę valią sudaryti testamentines išskirtines ar jas panaikinti ir nustatant, kokios dar testamentinės išskirtinės yra galimos išreiškiant paskutinę valią.

Testamentas galioja, jei jo forma atitinka teisę valstybės, a) kurios pilietis testatorius buvo sudarydamas testamentą arba mirties metu, b) kurios teritorijoje buvo sudarytas testamentas, c) kurioje testatorius įprastai gyveno sudarydamas testamentą arba mirties metu, d) kuri taikoma teisiniam paveldėjimo režimui arba kuri turėjo būti taikoma šiam režimui testamentu sudarymo metu arba e) kurioje yra atitinkamas nekilnojamas turtas. Šios taisyklės taip pat taikomos testamentu panaikinimo formai. Šios taisyklės taip pat taikomos *mutatis mutandis* susitarimų dėl paveldėjimo ir kitų testamentinių išskirtinių formai, jei testatorius yra susitarimo dėl paveldėjimo šalis. Tai taip pat taikoma susitarimo dėl paveldėjimo ar kitų testamentinių išskirtinių panaikinimo formai.

Testatorius gali testamente vietoj priešingu atveju taikytinos teisės nurodyti, kad teisiniu paveldėjimo režimui bus taikoma valstybės, kurioje testatorius įprastai gyvena testamentu sudarymo metu, teisė, įskaitant testamentinę išskirtinę dėl nekilnojamojo turto, arba jis gali nurodyti, kad paveldėjimo teisiniu režimui, įskaitant testamentinę išskirtinę dėl nekilnojamojo turto, bus taikoma valstybės, kurios pilietis jis buvo sudarydamas testamentą, teisė. Paveldėjimo susitarimo šalys gali pasirinkti paveldėjimui taikomą teisinį režimą iš šių teisių sistemų, jei testatorius yra viena iš paveldėjimo susitarimo šalių. Tai taip pat *mutatis mutandis* taikoma kitoms testamentinėms išskirtinėms, kuriose išreiškiama paskutinė valia.

Pagal Paveldėjimo reglamentą, jei pagal paveldėjimui taikytiną teisę, nustatytą pagal reglamentą, nėra nurodytų turto įpėdinių arba testamentinės išskirtinės gavėjų ir nėra fizinių asmenų, kurie yra įpėdiniai, taip nustatytos teisės taikymas nesudaro kliūčių valstybės narės arba tos valstybės narės tuo tikslu paskirto subjekto teisei pagal savo teisę perimti jos teritorijoje esantį palikimo turtą, jei kreditoriai turi teisę į negrąžintų skolų sumokėjimą iš likusio turto. Čekijos teisėje šis klausimas reglamentuotas Civilinio kodekso 1634 straipsnyje. Pagal šį straipsnį, jei įpėdinio neatsiranda net pagal taisyklės, taikomas, jei turtas paliekamas be testamentu, palikimas pereina valstybei ir valstybė laikoma teisėta paveldėtoja. Valstybė turi tokį patį statusą kitų asmenų atžvilgiu kaip ir paveldėtojas, priimančias palikimą pagal apyrašą. Pagal Tarptautinės privatinės teisės 78 straipsnį Čekijoje esantys testatoriaus daiktai ir teisės, jei nėra paveldėtoja, pereina Čekijai; sprendimus šiais klausimais priklauso priimti Čekijos teismams. Valstybė, kitas teritorinis vienetas arba esama institucija šiais tikslais nelaikoma paveldėtoja, nebent ji nustatoma kaip paveldėtoja testamente.

3.8 Nekilnojamas turtas

Šis klausimas reglamentuotas Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 69–79 straipsniuose.

Pagal bendrą taisyklę materialinėms teisėms į nekilnojamąjį turtą arba materialųjį kilnojamąjį turtą taikoma turto buvimo vietos teisė. Be to, pagal šią teisę nustatoma, ar turtas yra kilnojamas, ar nekilnojamas. Vis dėlto tam tikram turtui ir kai kuriems daiktinių teisių aspektams įstatyme nustatytos specialiosios kolizinės normos, išdėstytos toliau.

Daiktinių teisių į laivus ir orlaivius, registruojamus viešajame registre, atsiradimui ir pasibaigimui taikoma registro buvimo vietos teisė.

Daiktinių teisių į materialųjį kilnojamąjį turtą atsiradimui ir pasibaigimui taikoma turto buvimo vietos tuo metu, kai įvyko įvykis, dėl kurio ši teisė atsirado ar išnyko, teisė.

Materialaus kilnojamojo turto, kuris perduodamas pagal sutartį, nuosavybės teisės atsiradimui ir pasibaigimui taikoma sutarčiai, kuria remiantis atsirado ar pasibaigė nuosavybės teisė, taikytina teisė.

Jei teisinė procedūra, kuria remiantis atsiranda ir pasibaigia daiktinės teisės į materialų kilnojamąjį turtą, taikoma po to, kai turtas išsiunčiamas, ir taikoma visą siuntimo laikotarpį, tokiam atsiradimui ir pasibaigimui taikoma vietos, iš kurios turtas buvo išsiųstas, teisė. Tačiau jei atitinkamo turto daiktinės teisės atsiranda ir pasibaigia parengiant pažymą, kurią reikia pateikti siekiant atiduoti ir valdyti turtą, taikoma pažymos buvimo vietos turto valdymo metu teisė.

Nuostatos dėl įrašų į viešuosius registrus ir panašius sąrašus, galiojančios nekilojamojo arba kilnojamojo turto buvimo vietoje, taip pat taikomos, jei registruotos teisės atsiradimas, pasibaigimas, apribojimas ar perdavimas vertinamas pagal kitą teisinę sistemą.

Nebyliam sutikimui taikoma turto buvimo vietos nebylaus sutikimo laikotarpio pradžioje galiojanti teisė. Tačiau valdytojas gali remtis valstybės, kurioje duodamas nebylaus sutikimas, teise, jei nuo turto įvežimo į atitinkamą valstybę yra įvykdytos visos nebylaus sutikimo pagal tos valstybės teisę sąlygos.

3.9 Bankrotas

Šis klausimas reglamentuotas Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 111 straipsniu. Nemokumo reglamento nuostatos dėl kolizinių normų taikomos *mutatis mutandis*, išskyrus atvejus, kuriems taikomas šis reglamentas.

Paskutinis naujinimas: 06/03/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([et](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Taikytina teisė - Estija

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Taikytinos teisės klausimai daugiausia reglamentuoti [Tarptautinės privatinės teisės įstatymu \(toliau – TPTJ\)](#). Prieš įsigaliojant TPTJ (2002 m. liepos 1 d.) taikytina teisė buvo reglamentuojama Civilinio kodekso įstatymo Bendrojoje dalyje; dabar beveik visais atvejais pagal Prievolių teisės įstatymą, Civilinio kodekso įstatymo Bendrąją dalį ir TPTJ įgyvendinimo įstatymo 24 straipsnį vietoj to taikomas TPTJ.

Be to, būtina atsižvelgti į iš taikytinos ES teisės kylančių taisyklių viršenybę nacionalinės teisės atžvilgiu, ir į iš Estijos Respublikos Konstitucijos 123 straipsnio kylančią principą, pagal kurį, jei Estijos įstatymai ar kiti teisės aktai prieštarauja Estijos parlamento ratifikuotai tarptautinei sutarčiai, taikomos tarptautinės sutarties nuostatos. Estija taip pat yra pasirašiusi keturis susitarimus dėl teisinės pagalbos su Rusija, Ukraina, Lenkija, Latvija ir Lietuva, kuriais taip pat reglamentuoti taikytinos teisės klausimai.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

1961 m. spalio 5 d. Hagoje pasirašyta konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos;

1980 m. birželio 19 d. Romoje pasirašyta konvencija dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės;

1996 m. spalio 19 d. Hagoje pasirašyta konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo užtikrinimo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje;

2007 m. lapkričio 23 d. Hagoje pasirašytas protokolas dėl išlaikymo prievolės taikytinos teisės.

Daugiau informacijos pateikiama [Riigi Teataja](#) (valstybės leidinys).

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

1992 m. lapkričio 11 d. Taline pasirašytas Estijos Respublikos, Latvijos Respublikos ir Lietuvos Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių.

1993 m. sausio 26 d. Maskvoje pasirašytas Estijos Respublikos ir Rusijos Federacijos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose.

1995 m. vasario 15 d. Kijeve pasirašytas Estijos Respublikos ir Ukrainos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse ir baudžiamosiose bylose.

1998 m. lapkričio 27 d. Taline pasirašytas Estijos Respublikos ir Lenkijos Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, darbo ir baudžiamosiose bylose.

Daugiau informacijos pateikiama [Riigi Teataja](#).

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Jeigu pagal įstatymą, tarptautinį susitarimą ar sandorį reikalaujama taikyti užsienio teisę, teismai ją taikys, neatsižvelgdami į tai, ar ją taikyti prašoma. T. y. teismų pareiga taikyti užsienio teisę nepriklauso nuo to, ar šalis to prašė (TPTJ 2 straipsnio 1 dalis).

Kai kuriose civilinėse bylose, jeigu šalis turėjo teisę susitarti dėl taikytinos teisės pasirinkimo, Estijos teismai taikė Estijos teisę vietoj užsienio teisės, nes šalis numanomai atsisakė savo teisės pasirinkti užsienio teisę.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Jei pagal TPTJ reikalaujama taikyti užsienio teisę (transmisija), taikomos atitinkamos valstybės tarptautinės privatinės teisės normos. Jei pagal šias normas reikalaujama taikyti Estijos teisę (remisija), taikomos Estijos materialinės teisės normos (TPTJ 6 straipsnio 1 dalis).

Todėl, jei užsienio teisėje daroma nuoroda atgal į Estijos teisę, taikomos Estijos materialinės teisės normos.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Daiktinių teisių atsiradimas ar išnykimas nustatomas pagal valstybės, kurioje turtas buvo tuo metu, kai daiktinė teisė atsirado ar išnyko, teisę (TPTJ 18 straipsnio 1 dalis). Todėl, jei po daiktinės teisės atsiradimo ar išnykimo turto buvimo vieta pasikeičia, taip pat pasikeičia taikytina teisė. Fizinio asmens pasyviajam ir aktyviajam teisiniams subjektiškumui taikoma jo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė (TPTJ 12 straipsnio 1 dalis). Todėl, jei pasikeičia asmens nuolatinės gyvenamosios vietos valstybė, taip pat pasikeičia jo aktyviajam ir pasyviajam teisiniams subjektiškumui taikytina teisė. Tačiau įstatyme taip pat numatyta, kad nuolatinės gyvenamosios vietos pasikeitimas neriboja jau įgyto aktyviojo teisinio subjektiškumo (TPTJ 12 straipsnio 2 dalis).

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Užsienio teisė netaikoma, jei tai akivaizdžiai prieštarautų esminiams Estijos teisės principams (viešajai tvarkai). Tokiais atvejais taikoma Estijos teisė (TPTJ 7 straipsnis).

Tai, ar užsienio teisėje numatyta, ar nenumatyta Estijos teisėje neegzistuojanti teisės norma, tokiais atvejais nėra lemiamas; pagal viešosios tvarkos išlygą Estijos teisė taikoma vietoj užsienio teisės, jei užsienio teisės taikymas aiškiai prieštarautų esminiams Estijos teisės principams.

Sutartinės prievolės taikytinuose teisės aktuose taip pat numatyta, kad atitinkamos TPTJ skyriaus nuostatos nedaro poveikio tų Estijos teisės nuostatų, kurios taikytinos neatsižvelgiant į sutartims taikytiną teisę, taikymui (TPTJ 31 straipsnis). TPTJ 32 straipsnio 3 dalyje dar pažymėta, jog tai, kad šalis pasirinko sutarčiai taikyti užsienio teisę, neatsižvelgiant į tai, ar jos taip pat pasirinko užsienio jurisdikciją, jei visos sutarčiai reikšmingos aplinkybės, buvusios pasirinkimo metu, yra susijusios tik su viena valstybe, neturi poveikio tokių šios valstybės teisės normų taikymui ir kad sutartimi nuo jų nukrypti negalima (privalomosios normos).

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Nors pagal bendrąjį principą teismai privalo taikyti užsienio teisę tais atvejais, kai to reikalaujama pagal įstatymą, tarptautinį susitarimą ar sandorį, nepaisant to, ar šio taikymo prašoma (TPTĮ 2 straipsnio 1 dalis), institucijos ir teismai gali prašyti šalių ar valdžios institucijų pagalbos nustatant taikytiną užsienio teisę. Nors šalyms gali pateikti teismui dokumentus užsienio teisės turiniui nustatyti, teismai neprivalo vadovautis šiais dokumentais (TPTĮ 4 straipsnio 2 dalis). Teismai taip pat turi teisę prašyti Estijos Respublikos Teisingumo ministerijos arba Užsienio reikalų ministerijos pagalbos ir pasitelkti ekspertus (TPTĮ 4 straipsnio 3 dalis).

Civilinio proceso šalys tik privalo įrodyti už Estijos Respublikos ribų galiojančią teisę, tarptautinę teisę ar paprotinę teisę, jei teismas nėra susipažinęs su šia teise pagal Civilinio proceso kodekso 234 straipsnį. Teismas taip pat gali naudoti kitus informacijos šaltinius ir atlikti kitus veiksmus, siekdamas nustatyti teisės turinį, kaip aprašyta pirmesniame punkte kalbant apie TPTĮ 4 straipsnį.

Teismo teisė prašyti informacijos siekiant nustatyti taikytinos teisės turinį grindžiama civiliniame procese taikomu rungimosi principu. Šis principas iš esmės išreikštas Civilinio proceso kodekso 5 straipsnio 1 ir 2 dalyse, kuriose numatyta, kad bylos nagrinėjamos pagal faktines aplinkybes ir šalių pateiktus prašymus, pagal ieškinį, ir kad šalys turi lygias teises ir galimybes pagrįsti savo reikalavimus ir paneigti arba ginčyti priešingos šalies argumentus. Šitaip šalys gali pasirinkti faktines aplinkybes, kurias ji nurodys, kad pagrįstų savo reikalavimą, ir įrodymus šioms faktinėms aplinkybėms pagrįsti.

Pagal įstatymą taip pat yra leidžiamos išimtys, kai taikytina Estijos teisė, jeigu per pagrįstą laikotarpį, nepaisant visų dedamų pastangų, nepavyksta nustatyti užsienio teisės (TPTĮ 4 straipsnio 4 dalis).

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Panašiai kaip ir kalbant apie kitus tarptautinės privatinės teisės klausimus, sutartims taikytina teisė Estijoje reglamentuojama TPTĮ, nebent tarptautinės teisės aktuose nustatyta kitaip. Sutarčiai taikytina teisė gali būti nustatyta remiantis šalių sudarytu susitarimu, o jeigu pagal TPTĮ šalims nesuteikiama teisė pasirinkti taikytinos teisės, taikytina teisė gali būti nustatyta remiantis taikytina teise, kuri nustatoma pagal nustatytus kriterijus.

Pagal TPTĮ šalims leidžiama susitarti dėl teisės pasirinkimo, su sąlyga, kad sutartims turi būti taikoma valstybės, dėl kurios šalys susitarė, teisė; jame taip pat numatyta, kad šalys gali pasirinkti visai sutarčiai ar jos daliai taikytiną teisę, jei sutartį galima padalyti į dalis (TPTĮ 32 straipsnio 1 ir 2 dalys). Tačiau šalių susitarimu pasirinkta teisė neturi įtakos privalomųjų taikytinos teisės normų taikymui. TPTĮ 32 straipsnio 3 dalyje nurodyta, jog tai, kad šalys pasirinko sutarčiai taikytiną teisę, neatsižvelgiant į tai, ar jos taip pat pasirinko užsienio jurisdikciją, jeigu visos teisės pasirinkimo metu sutarčiai svarbios aplinkybės yra susijusios tik su viena valstybe, neturi poveikio tokių valstybės teisės normų, nuo kurių negalima nukrypti sutartimi (privalomosios normos), taikymui.

Jeigu šalys nepasirinko sutarčiai taikytinos teisės, sutarčiai taikoma valstybės, su kuria sutartis yra glaudžiausiai susijusi, teisė. Jeigu sutartį galima padalyti į dalis ir tam tikra sutarties dalis savarankiškai yra glaudžiau susijusi su kita valstybe, šiai daliai gali būti taikoma tos kitos valstybės teisė (TPTĮ 33 straipsnio 1 dalis).

Siekiant nustatyti valstybę, su kuria sutartis yra glaudžiausiai susijusi, įstatyme numatyta, jog daroma prielaida, kad sutartis yra glaudžiausiai susijusi su valstybe, kurioje šalis, kuri turi įvykdyti sutarčiai būdingą prievolę, sutarties sudarymo metu turi nuolatinę gyvenamąją vietą, o jeigu tai yra šios šalies valdymo įstaiga – valstybe, kurioje yra jos buveinė. Jeigu sutartis sudaroma dėl šalies, kuri turi įvykdyti sutarčiai būdingą prievolę, verslo ar profesijos, daroma prielaida, kad sutartis glaudžiausiai susijusi su valstybe, kurioje yra pagrindinė šios šalies verslo vieta. Jeigu pagal sutartį reikalaujama, kad sutarčiai būdinga prievolė būtų įvykdyta kitoje verslo vietoje nei pagrindinė verslo vieta, daroma prielaida, kad sutartis yra glaudžiausiai susijusi su valstybe, kurioje yra ta kita verslo vieta (TPTĮ 33 straipsnio 2 dalis).

Kalbant apie nekilnojamąjį turtą ir vežimo sutartis, yra numatytos nuostatos, leidžiančios nukrypti nuo bendrosios taisyklės dėl sutarties įvykdymo vietos. Jeigu sutarties dalykas yra teisė į nekilnojamąjį turtą ar teisė jį naudoti, daroma prielaida, kad sutartis yra glaudžiausiai susijusi su nekilnojamojo turto buvimo vietos valstybe; kalbant apie vežimo sutartį, daroma prielaida, kad sutartis yra glaudžiausiai susijusi su vežėjo pagrindinės verslo buvimo vietos valstybe sutarties sudarymo metu. Valstybė laikoma verslo vieta, jeigu išvykimo ar paskirties vieta, o jeigu ta yra prekių vežimo sutartis, pagrindinė siuntėjo verslo vieta arba prekių pakrovimo ar iškrovimo vieta taip pat yra toje pačioje valstybėje (TPTĮ 33 straipsnio 4 ir 5 dalys).

Specialiosios taisyklės taikomos vartojimo sutartims, darbo sutartims ir draudimo sutartims (TPTĮ 34–47 straipsniai).

3.2 Nesutartinės prievolės

Estijos teisėje, atsižvelgiant į atitinkamos nesutartinės prievolės pobūdį, numatyti įvairūs teisės pasirinkimo pagrindai.

Reikalavimams dėl nepagrįsto praturtėjimo, kylantiems dėl prievolės įvykdymo, taikoma tos valstybės teisė, kuri taikoma esamam ar preziumuojamam teisiniui santykiui, kuriuo remiantis buvo įvykdyta prievolė; reikalavimams dėl nepagrįsto praturtėjimo, kylantiems dėl kito asmens teisės pažeidimo, taikoma pažeidimo padarymo vietos teisė. Kitais atvejais reikalavimams, kylantiems dėl nepagrįsto praturtėjimo, taikoma valstybės, kurioje nepagrįstai praturtėta, teisė (TPTĮ 481 straipsnio 1–3 dalys).

Reikalavimams, kylantiems iš *negotiorum gestio*, taikoma valstybės, kurioje *negotiorum gestio* atliko veiksmą, teisė, o reikalavimams, kylantiems iš kito asmens prievolių įvykdymo, taikoma šioms prievolėms taikytina teisė (TPTĮ 49 straipsnio 1–2 dalys).

Paprastai reikalavimams, kylantiems iš neteisėto žalos sukėlimo, taikoma valstybės, kurioje atliktas veiksmas ar įvyko įvykis, kuriuo grindžiamas reikalavimas, teisė. Jeigu padariniai kyla ne toje valstybėje, kurioje buvo atliktas veiksmas ar įvyko įvykis, kuriuo grindžiamas reikalavimas, nukentėjusiosios šalies prašymu taikoma valstybės, kurioje kilo veiksmo ar įvykio padariniai, teisė (TPTĮ 50 straipsnio 1–2 dalys). Tačiau apribojimas taikomas kompensacijai, mokėtina už neteisėtą žalą sukėlimą. Jeigu reikalavimui, kylančiam iš neteisėto žalos sukėlimo, taikoma užsienio teisė, šios Estijoje priteistos kompensacijos suma neturi gerokai viršyti Estijos teisėje už panašią žalą numatytos kompensacijos (TPTĮ 52 straipsnis).

Pagal TPTĮ šalims taip pat leidžiama susitarti taikyti Estijos teisę įvykus įvykiui ar atlikus veiksmą, iš kurio kyla nesutartinė prievolė. Teisės pasirinkimas neturi įtakos trečiųjų asmenų teisėms (TPTĮ 54 straipsnis).

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisnumu bei veiksniumu) susiję aspektai

Pagal Estijos teisę asmenvardžiams netaikomos jokios atskiros taisyklės dėl taikytinos teisės.

Estijos teisė taikoma fizinio asmens nuolatinės gyvenamosios vietos nustatymui (TPTĮ 10 straipsnis). Fizinio asmens pilietybė nustatoma pagal valstybės, dėl kurios pilietybės sprendžiama, teisę; jei fizinis asmuo turi kelias pilietybes, taikoma valstybės, su kuria asmuo yra glaudžiausiai susijęs, pilietybė, o jei asmuo yra be pilietybės, tai yra asmuo, kurio pilietybės neįmanoma nustatyti arba tai yra pabėgėlis, vadovaujamas ne asmens pilietybės, o nuolatinės gyvenamosios vietos principu (TPTĮ 11 straipsnio 1–3 dalys).

Fizinio asmens nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė taikoma jų pasyviame ir aktyviame teisiniame subjektiškumui, tačiau nuolatinės gyvenamosios vietos pasikeitimas neriboja jau įgyto aktyviojo teisinio subjektiškumo (TPTĮ 12 straipsnio 1–2 dalys).

Specialiojoje taisyklėje nurodyta, kada asmuo gali reikalauti neveiksnumo; tačiau ši taisyklė netaikoma sandoriams, kylantiems iš šeimos teisės arba paveldėjimo teisės, taip pat sandoriams dėl kitoje valstybėje esančio nekilnojamojo turto (TPTĮ 12 straipsnio 4 dalis). Tačiau pagal bendrąją taisyklę, jei šis asmuo sudaro sandorį, neturėdamas teisinio subjektiškumo arba jei šio asmens aktyvusis teisinis subjektiškumas yra apribotas pagal jo nuolatinės gyvenamosios vietos teisę, jam neleidžiama reikalauti neveiksnumo, jei šis asmuo turi aktyvųjį teisinį subjektiškumą pagal sandorio sudarymo vietos valstybės teisę. Bendra taisyklė netaikoma, jei kita šalis žinojo ar turėjo žinoti, kad asmuo neturi aktyviojo teisinio subjektiškumo (TPTĮ 12 straipsnio 3 dalis).

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Šeimos teisės santykiams tarp tėvų ir vaikų taikoma vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos teisė (TPTĮ 65 straipsnis). Tėvų ir vaikų tarpusavio teises ir pareigas lemia vaiko kilmė, kuri nustatoma įstatymo nustatyta tvarka; vaiko kilmė netaikomos atskiros taisyklės dėl taikytinos teisės.

Vaiko kilmė nustatoma arba ginčijama pagal vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos jo gimimo metu teisę; tačiau ypatingais atvejais vaiko kilmė taip pat gali būti nustatoma arba ginčijama pagal valstybės, kurioje ginčijimo metu nuolat gyvena vienas iš tėvų arba vaikas, teisę (TPTĮ 62 straipsnis).

3.4.2 Įvaikinimas

Įvaikinimui taikoma įtėvio arba įmotės nuolatinės gyvenamosios vietos teisė. Sutuoktinių įvaikinimui taikoma teisė, taikytina bendriesiems teisiniams santuokos padariniams įvaikinimo metu (TPTĮ 63 straipsnio 1 dalis). Tai reiškia, kad sutuoktinių įvaikinimui iš esmės taikoma sutuoktinių bendros nuolatinės gyvenamosios vietos teisė (TPTĮ 57 straipsnio 1 dalis), tačiau TPTĮ taip pat nurodyti alternatyvūs teisės pasirinkimo pagrindai tais atvejais, kai sutuoktiniai neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos. (TPTĮ 57 straipsnio 2–4 dalys).

Jeigu vaiko įvaikinimui pagal vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos teisę reikalingas vaiko ar kito asmens, turinčio šeiminių ryšių su vaiku, sutikimas, sutikimui taikoma tos valstybės teisė (TPTĮ 63 straipsnio 2 dalis).

Jeigu įvaikinimui taikoma užsienio teisė arba jeigu vaikas įvaikinamas pagal užsienio teismo sprendimą, TPTĮ atskirai nurodyta, kad toks įvaikinimas Estijoje sukelia tokius pat padarinius kaip ir pagal vaiko įvaikinimo teisę (TPTĮ 64 straipsnis). Taip pat reikėtų pabrėžti, kad įvaikinant vaiką, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Estijoje, taip pat turi būti įvykdytos visos kitos Estijos teisėje nustatytos įvaikinimo sąlygos, kaip to reikalaujama pagal vaiko ar sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos teisę (TPTĮ 63 straipsnio 3 dalis).

3.5 Santuoka, nesituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Bendriesiems teisiniams santuokos padariniams paprastai taikoma sutuoktinių bendros nuolatinės gyvenamosios vietos teisė (TPTĮ 57 straipsnio 1 dalis), tačiau įstatyme taip pat išvardyti alternatyvūs taikytinos teisės pasirinkimo pagrindai tais atvejais, kai sutuoktiniai neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos: ta pati pilietybė, paskutinės bendros nuolatinės gyvenamosios vietos valstybė, jei vienas iš sutuoktinių vis dar gyvena toje pačioje šalyje, o kitais atvejais – valstybės, su kuria sutuoktiniai priešingu atveju yra glaudžiausiai susiję, teisė (TPTĮ 57 straipsnio 2–4 dalys).

Estijos teisė taikoma Estijoje sudarytos santuokos padariniams. Užsienio valstybėje sudaryta santuoka laikoma galiojančia Estijoje, jei ji sudaryta laikantis santuokos sudarymo vietos valstybės teisėje nustatytos atitinkamos tvarkos ir atitinka santuokos sudarymo sąlygas, nustatytas abiejų sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisėje (TPTĮ 55 straipsnio 1–2 dalys).

Paprastai santuokos sudarymo sąlygoms ir kliūtims, taip pat iš jų kylantiems padariniams taikoma būsimų sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė (TPTĮ 56 straipsnio 1 dalis). Ankstesnė būsimo sutuoktinio santuoka nekliauda sudaryti naują santuoką, jei ankstesnė santuoka nutraukta Estijoje priimtu ar pripažintu sprendimu, net jei šis sprendimas neatitinka būsimo sutuoktinio nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisės (TPTĮ 56 straipsnio 3 dalis).

Speciali taisyklė taikoma Estijos piliečiams dėl teisės, taikytinos santuokos sudarymo sąlygoms; joje nurodyta, kad jei Estijos pilietis neatitinka santuokos sudarymo sąlygos pagal jo nuolatinės gyvenamosios vietos teisę, taikoma Estijos teisė, jei asmuo atitinka santuokos sudarymo sąlygą pagal Estijos teisę (TPTĮ 56 straipsnio 2 dalis).

3.5.2 Nesituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

Estijos teisėje nenumatytos teisės normos, taikytinos kohabitacijai ar partnerystei. Nustatant taikytiną teisę, turėtų būti taikomos TPTĮ taisyklės, nustatytos panašiausiems teisiniams santykiams. Atsižvelgiant į kohabitacijos ar partnerystės pobūdį, gali būti tinkamos sutartinės prievolės arba šeimos teisės santykiams taikytinos taisyklės.

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Santuokos nutraukimui taikoma teisė, taikytina bendriesiems santuokos sudarymo teisiniams padariniams bylos dėl santuokos nutraukimo iškėlimo metu (TPTĮ 60 straipsnio 1 dalis ir 57 straipsnis). Tai reiškia, kad santuokos nutraukimui pirmiausia taikoma sutuoktinių bendros nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė (TPTĮ 57 straipsnio 1 dalis), tačiau TPTĮ taip pat išvardyti alternatyvūs taikytinos teisės pasirinkimo pagrindai tais atvejais, kai sutuoktiniai neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos: ta pati pilietybė, paskutinės bendros nuolatinės gyvenamosios vietos valstybė, jei vienas iš sutuoktinių vis dar gyvena toje pačioje valstybėje, o priešingu atveju – valstybės, su kuria sutuoktiniai yra kitaip glaudžiausiai susiję, teisė (TPTĮ 57 straipsnio 2–4 dalys). Išimties tvarka Estijos teisė gali būti taikoma vietoj užsienio teisės, jei santuokos neleidžiama nutraukti pagal teisę, taikytiną bendriesiems santuokos nutraukimo teisiniams padariniams (TPTĮ 57 straipsnis) arba jei ją leidžiama nutraukti tik labai griežtomis sąlygomis. Ši išimtis taikoma, jei vienas iš sutuoktinių gyvena Estijoje arba turi Estijos pilietybę, arba jei santuokos sudarymo metu gyvena Estijoje arba turėjo Estijos pilietybę (TPTĮ 60 straipsnio 1–2 dalys).

3.5.4 Išlaikymo prievolės

Nėra jokių nacionalinių tarptautinės privatinės teisės normų, taikytinų išlaikymo prievolėms, kylančioms iš šeimos santykių, ir tokiais atvejais pateikiamos nuorodos į atitinkamus tarptautinės teisės aktus.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Sutuoktiniams leidžiama pasirinkti jų turtinėms teisėms, susijusioms su santuokiniu turtu, taikytiną teisę. Todėl, jei sutuoktiniai pasirinko taikytiną teisę, bus taikoma jų pasirinkta teisė. Tačiau sutuoktiniams neleidžiama pasirinkti bet kurios jų norimos valstybės teisės. Jie gali pasirinkti savo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės arba vieno iš sutuoktinių pilietybės valstybės teisę. Jei sutuoktinis turi kelias pilietybes, galima pasirinkti bet kurios pilietybės valstybės teisę (TPTĮ 58 straipsnio 1 dalis).

Estijoje taikytinos teisės pasirinkimui taikomi privalomieji oficialūs reikalavimai. Sutuoktinių turtinėms teisėms taikytinos teisės pasirinkimas turi būti patvirtintas notaro. Jei taikytina teisė pasirenkama ne Estijoje, teisės pasirinkimas oficialiai galioja, jei yra laikomasi pasirinktoje teisėje nustatytų oficialių santuokinio turto sutartims taikomų reikalavimų (TPTĮ 58 straipsnio 2 dalis).

Jeigu sutuoktiniai nepasirinko taikytinos teisės, sutuoktinių turtinėms teisėms taikoma santuokos sudarymo metu bendriesiems santuokos sudarymo padariniams taikytina teisė (TPTĮ 58 straipsnio 3 dalis ir 57 straipsnis). Bendriesiems santuokos sudarymo teisiniams padariniams pirmiausia taikoma sutuoktinių bendros nuolatinės gyvenamosios vietos teisė (TPTĮ 57 straipsnio 1 dalis), nes kitaip taikoma sutuoktinių bendros nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės, jų paskutinės bendros nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, jei vienas iš sutuoktinių vis dar gyvena toje pat valstybėje, o jeigu ir to nėra – valstybės, su kuria sutuoktiniai yra glaudžiausiai susiję, teisė (TPTĮ 57 straipsnio 2–4 dalys).

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Paveldėjimui taikoma testatoriaus paskutinės nuolatinės gyvenamosios vietos teisė. Taikytina teisė visų pirma nustato: 1) testamentinės valios rūšis ir padarinius; 2) galėjimą paveldėti ir nušalinimą nuo paveldėjimo; 3) palikimo dydį; 4) paveldėtojus ir jų tarpusavio santykius; ir 5) atsakomybę už testatoriaus skolas (TPTĮ 24 ir 26 straipsniai).

3.8 Nekilnojamas turtas

Daiktinės teisės atsiradimas ir išnykimas nustatomas pagal valstybės, kurioje turtas buvo šios teisės atsiradimo ar išnykimo metu, teisę. Yra nustatytas apribojimas – daiktinė teisė neturi būti įgyvendinama nesilaikant esminių turto buvimo vietos teisės principų (TPTĮ 18 straipsnio 1 ir 2 dalys).

3.9 Bankrotas

Estijos teisė taikoma Estijoje nagrinėjamiems nemokumo byloms. Teisinis pagrindas – Bankroto įstatymas, kuriame nustatyta, kad Civilinio proceso kodekso nuostatos taikomos bankroto procedūroms, nebent įstatyme nustatyta kitaip (Įstatymo 3 straipsnio 2 dalis); Civilinio proceso kodekse numatyta, kad teismas nagrinėja bylą vadovaudamasis Estijos civilinio proceso teise (šio kodekso 8 straipsnio 1 dalis).

Paskutinis naujinimas: 06/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Taikytina teisė - Airija

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Kolizinių normų šaltinis Airijoje pirmiausia yra bendroji teisė, todėl šios taisyklės keičiasi. Tačiau, kadangi teismų praktikos šioje srityje nėra daug, sunku padaryti galutinę išvadą dėl tam tikrose srityse vyraujančios teisės būklės. Visų pirma tai pasakytina apie šeimos teisę. Kalbant apie jurisdikcijai taikytiną teisę, tradiciniai įstatymai, kuriais reglamentuojamas teisės pasirinkimas, laipsniškai keičiami tarptautinėmis konvencijomis ir ES teisės aktais.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

1961 m. Hagos konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos

1980 m. Romos konvencija dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Nežinome jokių dvišalių konvencijų, kuriose būtų nustatytos kolizinės normos ir kurių šalis būtų Airija.

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Bendrai laikomasi pozicijos, kad kolizinės normos taikomos tik jeigu bent viena iš šalių reikalauja jas taikyti.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Airijos teismuose retai keliamos bylos, kuriose reikėtų atsižvelgti į doktriną.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Šioje jurisdikcijoje nėra vieno patvirtinto požiūrio.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Kadangi šiuo klausimu trūksta teismų praktikos, mažai tikėtina, kad Airija taikytų užsienio teisę, kuri prieštarautų Airijos viešajai tvarkai.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Airijos teismai reikalauja, kad užsienio teisės turinys būtų įrodytas kaip faktinė aplinkybė. Užsienio teise siekianti remtis šalis privalo nurodyti ir įrodyti užsienio teisės turinį kaip faktinę aplinkybę taip, kad įtikintų teisėją. Jei šalis pateikia priešingus įrodymus, teisėjas gali įvertinti ekspertų patikimumą ir tada apsvarstyti pirminius įrodymus (pvz., užsienio įstatymai ir bylos), ypač, jei juose taikomos Airijos teismui žinomos sąvokos. Jei Airijos kolizinėse normose nurodyta, kad taikytina užsienio teisė, tačiau nėra viena šalis nepateikia šios teisės įrodymų, teismas paprastai daro prielaidą, kad ji yra tokia pati kaip ir Airijos teisė, nebent įrodoma priešingai.

Paprastai užsienio teisės turiniui įrodyti pateikiami ekspertų įrodymai, ir šalims nepakanka teismui pateikti vien užsienio institucijos, įstatymo ar bylos tekstą. Parodymus dėl užsienio teisės gali duoti bet kuris asmuo, kuris yra užsienio teisinės sistemos klausimais kvalifikuotas teisininkas arba turi pakankamai praktinės patirties šios sistemos srityje. Paprastai teismas pats nesiaiškina užsienio teisės turinio.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Airija yra pasirašiusi 1980 m. Romos konvenciją dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės. Airija įgyvendino šią konvenciją teisės aktu – 1991 m. Sutartinių prievolių (taikytina teisė) įstatymu. Konvencijos taisyklės taikomos sutartinėms prievolėms visais atvejais, susijusiems su skirtingų šalių teisės pasirinkimu. Tačiau kai kurioms sutartims, pavyzdžiui, sutartinėms prievolėms, kylančioms iš šeimos santykių, konvencija netaikoma.

Reikėtų pažymėti, kad Airijoje tiesiogiai taikomas Reglamentas Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma I“). Tačiau Airija nesutiko įgyvendinti Reglamento Nr. 1259/2010 („Roma II“), kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje.

3.2 Nesutartinės prievolės

Šeimos teisės ar santuokos nutraukimo bylose Airijos teismai laiko *lex fori* tinkamu principu, nes juo užtikrinamas tikrumas. Airijoje nėra teisės aktų dėl įstatymų kolizijų bylose dėl deliktų, o teismų praktikos šioje srityje labai nedaug. Airijos teismai atsižvelgia į *lex fori* principą, pagal kurį turi būti taikoma byla nagrinėjančio teismo vietos valstybės teisė, ir į *lex loci delicti* principą, pagal kurį turėtų būti taikoma pažeidimo padarymo vietos teisė. Teismai taip pat gali atsižvelgti į tinkamą deliktų teisę, kurioje patariama laikytis lankstaus požiūrio, leidžiant teismui apsvarstyti visus skirtingus siejamuosius veiksnius ir atitinkamai priimti sprendimą dėl jurisdikcijos.

Reikėtų pažymėti, kad Airijoje tiesiogiai taikomas Reglamentas Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“).

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teismumu bei veiksmumu) susiję aspektai

Vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta nustatoma pagal jo tėvo gyvenamąją vietą, jei jo tėvai vaiko gimimo metu buvo susituokę. Jei vaiko gimimo metu jo tėvai nebuvo susituokę arba jei tėvas vaiko gimimo metu yra miręs, vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta nustatoma pagal jo motinos nuolatinę gyvenamąją vietą. Ši taisyklė taikoma, kol vaikui sukanka 18 metų, nes tada vaikas tampa pilnametis ir yra veiksnus pasirinkti nuolatinę gyvenamąją vietą.

Asmuo gali pasirinkti gyvenamąją vietą, faktiškai gyvendamas atitinkamoje jurisdikcijoje ir ketindamas ten gyventi neribotą laiką arba nuolat. Jei kuri nors iš šių aplinkybių išnyksta, asmens nuolatinė gyvenamoji vieta tampa jo kilmės vieta. Susituokusi moteris įgyja savo nuolatinę gyvenamąją vietą, neatsižvelgiant į jos sutuoktinio nuolatinę gyvenamąją vietą.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

1987 m. Vaikų statuso įstatymu nesantuokinio vaiko sąvoka panaikinta. Pagal šį įstatymą kiekvieno asmens santykiai su jo tėvu ir motina nustatomi neatsižvelgiant į tai, ar tėvas ir motina yra ar buvo susituokę.

Nepaisant to, jei vaiko tėvai nėra susituokę vaiko gimimo dieną arba vaiko pradėjimo metu, vaikas nelaikomas santuokiniu. Tačiau vaikas gali būti „įteisintas“ vėliau jo tėvams susituokus. Santuokoje gimusio ir vėliau tėvams susituokus „įteisinto“ vaiko konstitucinė padėtis nesiskiria. Be to, nesiskiria tėvų išlaikomo ar iš jų paveldinčio vaiko teisės, nepaisant to, ar tėvai yra susituokę.

Kai Airijos teismas įgyvendina jurisdikciją byloje pagal Reglamentą 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (Reglamentas „Briuselis IIa“), paprastai jis taiko Airijos teisę.

Jei Airijos teismai turi jurisdikciją įvaikinimo byloje, taip pat bus taikoma Airijos teisė.

Reikėtų pažymėti, kad aukštesnės instancijos teismai turi jurisdikciją priimti nutartis, pagal kurias užtikrinamos Airijos piliečio konstitucinės teisės, neatsižvelgiant į vaiko įprastinę gyvenamąją vietą. Bet koks teismo sprendimas įgyvendinti savo jurisdikciją turi būti grindžiamas tuo, ar atitinkamomis aplinkybėmis teismui tinka ir reikia tai daryti, atsižvelgiant į tarptautinės privatinės teisės normą, susijusią su teismų tarpusavio pagarba.

3.5 Santuoka, nesantuokos poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

Kalbant apie santuoką, pagal Airijos teisę, 2015 m. gegužės 22 d. priimtame 34-ajame Konstitucijos pakeitime nustatyta, kad du asmenys, neatsižvelgiant į jų lytį, pagal įstatymą gali sudaryti santuoką. Todėl nuo 2015 m. Santuokos įstatymo priėmimo ir taikymo tuoktis gali veiksnūs, santuoką laisvai galintys sudaryti asmenys, neatsižvelgiant į jų biologinę lytį. Airijoje santuoka nebus laikoma galiojančia, jei viena iš šalių yra transseksualas ir susituokia būdamas naujos lyties. Pagal Tarptautinės privatinės teisės normas užsienyje sudaryta santuoka bus pripažįstama tik jeigu yra įvykdomos tam tikros sąlygos. Šalys turi būti įvykdžiusios formalumus, taikomus santuokos sudarymo vietos jurisdikcijoje (*lex loci celebrationis*). Šalys turi būti veiksnios sudaryti santuoką pagal jų nuolatinės gyvenamosios vietos jurisdikcijos taisykles. Užsienyje sudaryta santuoka turi būti analogiška santuokai, kaip ji paprastai suprantama Airijoje. Pavyzdžiui, jei santuoka gali būti poligamiška, ji nebus pripažinta.

Nutarimais, priimtais pagal 2010 m. Civilinės partnerystės ir tam tikrų sugyventinių teisių ir pareigų 5 straipsnį, numatyta pripažinti tam tikras užsienyje registruotų santykių kategorijas, Airijos teisėje suteikiant teisę ir pareigą prilyginti šiuos santykius Airijoje registruotai civilinei partnerystei, jei atitinkama pora būtų turėjusi teisinį subjektiškumą registruoti civilinę partnerystę Airijoje.

Kalbant apie jurisdikciją santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos panaikinimo byloje, Airijoje tiesiogiai taikomas Reglamentas Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo („Briuselis IIa“). Jei jokia kita valstybė narė neturi jurisdikcijos pagal Reglamentą „Briuselis IIa“, jurisdikciją gali turėti Airijos teismai, jei bent vienos iš šalių nuolatinė gyvenamoji vieta bylos iškėlimo metu yra šioje valstybėje.

Jei Airijos teismas turi jurisdikciją santuokos nutraukimo byloje, šeimos teise grindžiamam procesui ir visiems papildomiems ar susijusiems klausimams jis taikys savo valstybės teisę.

Jei Reglamentas „Briuselis IIa“ netaikomas, santuokos nutraukimas užsienyje bus pripažįstamas, jei santuoka nutraukta šalyje, kurioje kuris nors iš sutuoktinių nuolat gyvena bylos dėl santuokos nutraukimo iškėlimo dieną.

3.5.1 Išlaikymo prievolės

Šiuo metu reikalavimams dėl išlaikymo taikomas Tarybos reglamentas Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje.

Iš esmės Išlaikymo reglamento tikslas – nustatyti bendras taisykles, susijusias su jurisdikcija, taikytina teise, pripažinimu, vykdymu, bendradarbiavimu ir standartiniais dokumentais, kad Europos Sąjungoje būtų lengviau veiksmingai išieškoti išlaikymo išmokas. Kadangi vienas iš pagrindinių reglamento tikslų yra užtikrinti, kad išlaikymo kreditorius galėtų nesunkiai prašyti valstybėje narėje priimti sprendimą, kuris, nesant reikalo imtis papildomų formalumų, būtų savaime vykdytinas kitoje valstybėje narėje, Išlaikymo reglamente numatytos priemonės, susijusios su jurisdikcija, įstatymų kolizija, pripažinimu ir vykdytinumu, vykdymu ir teisine pagalba, ir juo siekiama paskatinti centrinių įstaigų bendradarbiavimą. Pagal reglamentą pareiga vykdyti pradinės nutarties sąlygas be jokių pakeitimų yra labai aiški ir priimto sprendimo esmė jokiais aplinkybėmis negali būti peržiūrėta valstybėje narėje, kurioje vėliau prašoma pripažinimo ir vykdymo. Taigi pagal reglamentą valstybės narės teismui, kuriame nėra iškelta byla, draudžiama suteikti galimybę priimti naujas ar susijusias nutartis.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Jei nėra priešingo ketinimo, šalių sudaryta vedybinė sutartis bus aiškinama pagal sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę. Jei tokia sutartis nesudaryta, taikytina teisė taip pat nustatoma pagal sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę. Jei sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta yra bendra, ji laikoma sutuoktinių nuolatinė gyvenamąja vieta. Jei sutuoktiniai neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, tikėtina, kad sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta bus nustatoma pagal taikytiną teisę, su kuria šalys ir santuoka yra glaudžiausiai susiję.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Pagal bendrą taisyklę nekilnojamojo turto paveldėjimui taikoma turto buvimo vietos teisė, o valstybės, kurioje miręs asmuo nuolat gyveno mirties metu, teisė taikoma jo kilnojamojo turto paskirstymui ir paveldėjimui.

Testatoriaus veiksnumas nustatomas pagal jo nuolatinės gyvenamosios vietos teisę, nors yra nuomonių, kad, kalbant apie nekilnojamąjį turtą, turėtų būti taikoma *lex situs*.

Jei per laikotarpį nuo testamentą sudarymo dienos iki testatoriaus mirties pasikeičia jo nuolatinė gyvenamoji vieta, nėra vieningos nuomonės dėl to, ar veiksnumą reikėtų nustatinėti pagal teisę tos valstybės, kurioje testatorius nuolat gyveno testamentą sudarymo metu ar kurioje jis nuolat gyveno mirties metu. Testamentas oficialiai galioja pagal 1965 m. Paveldėjimo įstatymą, jei jo forma atitinka kurią nors iš toliau nurodytų teisių: vietos, kurioje testatorius pareiškė testamentinę valią, teisę; valstybės, kurios piliečiu, nuolatinė ar įprastinė gyvenimo vieta testatorius buvo pareiškdamas testamentinę valią arba mirties metu, teisę; jeigu kalbama apie nekilnojamąjį turtą – jo buvimo vietos teisę.

3.8 Nekilnojamasis turtas

Airijos teisėje daromas skirtumas tarp kilnojamojo ir nekilnojamojo turto ir nustatant, ar atitinkamas interesas susijęs su kilnojamuoju, ar su nekilnojamuoju turtu, taikoma turto buvimo valstybės teisė.

Pagal bendrą taisyklę nekilnojamojo turto atveju taikoma šio turto buvimo vietos teisė.

3.9 Bankrotas

Reglamente Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (toliau – Bankroto reglamentas) numatytos bankroto byloms ES taikomos jurisdikcijos taisyklės[1]. Bankroto reglamento 3 straipsnyje numatyta, kad valstybės narės, kurioje yra skolininko pagrindinių turtinių interesų buvimo vieta, teismai turi jurisdikciją iškelti bankroto bylą. Todėl Airijoje iškelta bankroto byla bus nagrinėjama Airijos teismuose pagal Airijos teisę, taikomą reikalavimų pateikimui, patikrinimui ir pripažinimui bankroto byloje. Pagrindiniai aktualūs teisės aktai yra 2014 m. Įmonių įstatymas, 2012–2015 m. Asmens nemokumo įstatymas ir 1988 m. Bankroto įstatymas.

Susijusios nuorodos

<http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

[1] Nuo 2017 m. birželio 26 d. pakeistas nauja redakcija išdėstyti ES reglamentu 2015/848 dėl nemokumo bylų.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Taikytina teisė - Graikija

Kai fizinių asmenų tarpusavio teisiniai santykiai turi elementų, kurie tuos santykius sieja su daugiau nei viena valstybe (tarptautinis elementas), ir kyla ginčas, Graikijos teismai nebūtinai taikys Graikijos teisę; remdamiesi tarptautine privatinė teise, teismai išsiaiškina, kuri teisė turi būti taikoma (taikytina teisė). Tarptautinė privatinė teisė yra pagal siejamojo veiksnio taisyklės veikiantis mechanizmas, kuris naudojamas nustatant taikytiną teisę (t. y. vienos šalies teisės nuostatas), kuri gali būti bylą nagrinėjančio teismo vietos arba kitos šalies teisė. Pagal siejamojo veiksnio taisyklės nustatant taikytiną teisę remiamasi vienu arba keliais siejamaisiais veiksniais. Siejamasis veiksnys yra ginčo veiksnys, turintis tarptautinį elementą, dėl kurio, siekiant nustatyti nagrinėjamoje byloje taikytiną teisę, t. y. Graikijos teisę arba užsienio valstybės teisę, yra taikoma konkreti tarptautinės privatinės teisės taisyklė (įstatymų kolizija).

1 Teisės šaltiniai

Graikijos įstatymai yra pagrindinis šaltinis, kuriuo remiantis nustatoma taikytina teisė. Įstatymo sąvoka taip pat apima Graikijos ratifikuotas dvišales ir daugiašales tarptautines konvencijas, kurios jas ratifikavus yra taikomos tokia pat tvarka, kaip ir Graikijos nacionalinė teisė. Įstatymo sąvoka taip pat apima Europos Sąjungos leidžiamus teisės aktus, visų pirma reglamentus. Atsižvelgiant į tai, kad tarptautiniu lygmeniu sudaroma vis daugiau ir įvairių rūšių privačių sandorių, Graikijos teismų praktika ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, nors ir nėra oficialus šaltinis, atlieka esminį vaidmenį užpildant tarptautinės privatinės teisės, kuri naudojama nustatant taikytiną teisę, spragas.

1.1 Nacionalinė teisė

Pagrindinės nuostatos įtvirtintos Civilinio kodekso 4–33 straipsniuose, taip pat kituose teisės aktuose, pvz., Įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymo Nr. 5325/1932 90–96 straipsniuose ir Čekių įstatymo Nr. 5960/1933 70–76 straipsniuose.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

Toliau išvardijamos kai kurios daugiašalės tarptautinės konvencijos:

1956 m. gegužės 19 d. Ženevos konvencija dėl tarptautinio kroviniių vežimo keliais sutarties, Graikijos ratifikuota įstatymu Nr. 559/1977.

1961 m. spalio 5 d. Hagos konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos, Graikijos ratifikuota įstatymu Nr. 1325/1983.

1965 m. lapkričio 15 d. Hagos konvencija dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo užsienyje, Graikijos ratifikuota įstatymu Nr. 1334/1983.

1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje, Graikijos ratifikuota įstatymu Nr. 4020/2011.

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Toliau išvardijamos kai kurios dvišalės tarptautinės konvencijos:

1993 m. gegužės 17 d. Graikijos Respublikos ir Albanijos Respublikos konvencija dėl teisminės pagalbos civilinėse ir baudžiamosiose bylose, Graikijos ratifikuota įstatymu Nr. 2311/1995.

1951 m. rugpjūčio 3 d. Graikijos ir JAV konvencija – sutartis dėl draugystės, prekybos ir laivybos, Graikijos ratifikuota įstatymu Nr. 2893/1954.

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Kai pagal Graikijos tarptautinėje privatinėje teisėje nustatytas siejamojo veiksnio taisyklės taikytina yra kitos šalies teisė, Graikijos teisėjas į tai atsižvelgia savo iniciatyva, t. y. bylos šalims nereikia ja remtis, ir turi pareigą išsiaiškinti, kurios užsienio teisės nuostatos yra taikomos (Civilinio proceso kodekso 337 straipsnis).

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Tais atvejais, kai Graikijos tarptautinės privatinės teisės taisyklėse nustatyta, kad taikoma kitos šalies teisė, taikomos tos šalies materialinės teisės nuostatos, t. y. pateikiama nuoroda tik į tas nuostatas, o ne į tos šalies tarptautinės privatinės teisės nuostatas (Civilinio kodekso 32 straipsnis), kuriose savo ruožtu gali būti nustatyta, kad taikoma Graikijos teisė arba tam tikros trečiosios valstybės teisė.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Teisinių santykių siejamasis veiksnys vystantis santykiams dažnai pasikeičia, pvz., įmonės nuolatinė buveinė perkeliama iš vienos šalies į kitą, tokiu atveju pasikeičia ir taikytina teisė. Galioja taisyklės, kuriose aiškiai nustatyta, kuri teisė galiausiai turi būti taikoma; priešingu atveju teismas taiko teisę, kuri buvo taikoma iš pradžių prieš pasikeičiant siejamajam veiksmiui arba vėliau, arba taiko ir vieną, ir kitą teisę, atsižvelgdamas į faktines bylos aplinkybes.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Jeigu Graikijos tarptautinėje privatinėje teisėje (siejamojo veiksnio taisyklėse) nustatyta, kad taikoma užsienio teisė, tačiau tokios teisės taikymas prieštarauja pagrindiniams moralės ar teisiniams principams, kurie sudaro Graikijos viešosios tvarkos pagrindą (Civilinio kodekso 33 straipsnis), Graikijos teismas, nagrinėdamas bylą, taiko ne atitinkamą užsienio teisės nuostatą, bet kitas užsienio nuostatas (negatyvioji funkcija). Tačiau jeigu tokia nuostata nebuvo taikyta, užsienio teisėje atsiranda teisinis vakuumas, kuris tokiu atveju bus panaikintas taikant Graikijos teisę (pozityvioji funkcija).

Vienas iš Graikijos teisės sistemos interesų apsaugos būdų – priimti tiesiogiai taikomas taisykles. Šios taisyklės visų pirma reglamentuoja svarbius valstybės vidaus teisinių santykių klausimus, ir Graikijos teismai jas taip pat tiesiogiai taiko nagrinėdami tarptautinį elementą turinčias bylas, kurių negalima išnagrinėti taikant Graikijos tarptautinę privatinę teisę.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Graikijos teisėjai gali naudoti visas priemones, kurios, jų manymu, yra tinkamos siekiant nustatyti, kuri užsienio teisė turi būti taikoma. Tokios žinios gali būti pagrįstos teisėjų asmeninėmis žiniomis apie teisę arba jie tokios informacijos gali ieškoti (daugiašalėse ir dvišalėse) tarptautinėse konvencijose, – pagal kurias valstybės narės prisiėmė abipusį įsipareigojimą pateikti informaciją, – arba gauti iš šalies ar užsienio mokslinių organizacijų. Tais atvejais, kai taikytina užsienio teisė sudėtinga nustatyti arba paaiškėjus, kad tai neįmanoma, Graikijos teisėjas netgi gali prašyti bylos šalių pagalbos, tačiau jis nėra saistomas šalių pateiktų įrodymų (Civilinio proceso kodekso 337 straipsnis).

Išimtiniais atvejais Graikijos teisėjas vietoj taikytinos užsienio teisės taiko Graikijos teisę, jeigu, nepaisant visų įmanomų pastangų rasti užsienio teisės nuostatas, paaiškėja, kad tai yra neįmanoma.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Daugumai 2009 m. gruodžio 17 d. arba vėliau sudarytų sutarčių ir įvykdytų teisinių veiksmų taikytiną teisę Graikijos teisėjas nustato remdamasis Reglamentu (EB) Nr. 593/2008 (dar vadinamas reglamentu „Roma I“). Paprastai taikoma šalių pasirinkta teisė.

Nuo 1991 m. balandžio 1 d. iki 2009 m. gruodžio 16 d. sudarytoms sutartims ir įvykdytiems teisiniams veiksams taikytina teisė nustatoma pagal 1980 m. birželio 19 d. Bendrijos Romos konvenciją, kurioje nustatyta tokia pati bendroji taisyklė, kuri nurodyta pirmiau.

Visų kategorijų sutartinių prievolių ir teisinių veiksmų, kurie aiškiai nepatenka į minėto reglamento ir konvencijos taikymo sritį, taip pat iki 1991 m. balandžio 1 d. atsiradusių prievolių ar įvykdytų veiksmų atžvilgiu taikytina teisė nustatoma remiantis Civilinio kodekso 25 straipsniu, kuriame nustatyta tokia pati bendroji taisyklė, kuri numatyta ir reglamente.

3.2 Nesutartinės prievolės

Iš civilinės teisės pažeidimo ir nepagrįsto praturtėjimo, kito asmens reikalų tvarkymo (*negotiorum gestio*) ir ikisutartinės atsakomybės (*culpa in contrahendo*) kylančioms prievolėms, atsiradusioms 2009 m. sausio 11 d. arba vėliau, taikoma teisė Graikijos teisėjas nustato remdamasis Reglamentu (EB) Nr. 864/2007 (dar vadinamas reglamentu „Roma II“). Pagal bendrą taisyklę taikoma valstybės, kurioje buvo padarytas pažeidimas, teisė.

Civilinės teisės pažeidimo, kuris nepatenka į minėto reglamento taikymo sritį, ir iki 2009 m. sausio 11 d. padaryto pažeidimo atžvilgiu taikytina teisė nustatoma remiantis Civilinio kodekso 26 straipsniu, kuriame nustatyta tokia pati bendroji taisyklė, kuri numatyta ir reglamente.

Pagal Graikijos teismų praktiką iš nepagrįsto praturtėjimo kylančiai kaltei, kuri atsirado iki 2009 m. sausio 11 d., taikoma valstybės, su kuria yra labiausiai susijusios visos konkrečios bylos aplinkybės, teisė.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisnumu bei veiksnumu) susiję aspektai

– Fiziniai asmenys

Vardas, pavardė, nuolatinė gyvenamoji vieta

Kadangi vardas, pavardė ir nuolatinė gyvenamoji vieta yra naudojami atskiro fizinio asmens tapatybei nustatyti, šiems asmenims taikytina teisė kaskart nustatoma atsižvelgiant į konkretaus teisinio santykio, kurį reikia reguliuoti, aplinkybes. Todėl sutuoktinių vardai, pavardės ir nuolatinė gyvenamoji vieta reguliuojamos pagal jų asmeniniams santykiams taikomą teisę, kaip nustatyta Civilinio kodekso 14 straipsnyje; su nepilnamečiais vaikais susiję santykiai reguliuojami pagal tėvų ir vaikų santykiams taikomą teisę, kaip nustatyta Civilinio kodekso 18–21 straipsniuose.

Veiksnumas

Klausimams, susijusiems su kurio nors asmens, nesvarbu, ar tai būtų graikas, ar užsienietis, veiksnumu, kuris sudaro sąlygas įgyti teises ir pareigas, atlikti teisinius veiksmus ir tapti bylos šalimi ir asmeniškai dalyvauti nagrinėjamoje byloje, taikoma valstybės, kurios pilietybę turi asmuo, teisė (Civilinio kodekso 5 ir 7 straipsniai; Civilinio proceso kodekso 62 straipsnio a punktas ir 63 straipsnio 1 dalis). Jeigu užsienietis neturi veiksnumo atlikti teisinių veiksmų arba asmeniškai dalyvauti nagrinėjamoje byloje pagal valstybės, kurios pilietybę jis turi, teisę, tačiau Graikijos teisėje nustatyta, kad jis turi minėtą veiksnumą (išskyrus veiksnumą atlikti teisinius veiksmus, kuriems taikoma šeimos teisė, paveldėjimo teisė ir nuosavybės teisė už Graikijos ribų esančio turto atžvilgiu), taikoma Graikijos teisė (Civilinio kodekso 9 straipsnis ir Civilinio proceso kodekso 66 straipsnis).

– Juridiniai asmenys

Klausimams, susijusiems su juridinių asmenų veiksnumu, taikoma juridinio asmens nuolatinės buveinės valstybės teisė, kaip nustatyta Civilinio kodekso 10 straipsnyje. Pagal Graikijos teismų praktiką sąvoka „nuolatinė buveinė“ reiškia faktinę, o ne įstatuose nurodytą nuolatinę buveinę.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Tėvų ir vaikų santykių klausimai yra susiję su tėvų ir vaikų šeimos ryšiais ir iš šių ryšių kylančiomis susijusiomis teisėmis ir pareigomis.

Sprendžiant klausimą, ar vaikas gimė santuokoje, ar ne (Civilinio kodekso 17 straipsnis), taikytina yra:

valstybės, kuri reglamentavo asmeninius vaiko motinos ir jos sutuoktinio santykius vaiko gimimo metu, teisė, kaip apibrėžta Civilinio kodekso 14 straipsnyje;

valstybės, kuri reglamentavo asmeninius vaiko motinos ir jos sutuoktinio santykius santuokos nutraukimo metu, teisė, kai santuoka buvo nutraukta prieš vaikui gimstant, kaip apibrėžta Civilinio kodekso 14 straipsnyje.

Tėvų ir vaikų, gimusių santuokoje, santykiams taikytina teisė, net jeigu santuoka nutraukiama:

tėvų pareigoms ir vaiko apsaugos priemonėms taikytiną teisę Graikijos teisėjas nustato pagal 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje, kurią Graikija ratifikavo įstatymu Nr. 4020/2011, jeigu tai yra šios konvencijos valstybės teisė.

Jeigu valstybė narė nėra minėtos konvencijos susitariančioji šalis arba jeigu byloms netaikoma minėta konvencija, pagal Civilinio kodekso 18 straipsnį taikytina teisė yra:

kai jie yra tos pačios valstybės piliečiai: tos valstybės teisė;

kai jie gimus vaikui įgijo naują bendrą pilietybę: paskutinės jų bendros pilietybės valstybės teisė;

kai jie prieš gimstant vaikui yra skirtingų valstybių piliečiai ir jų pilietybė gimus vaikui nepasikeičia arba kai jie prieš gimstant vaikui yra tos pačios valstybės piliečiai, tačiau tėvų arba vaiko pilietybė vaikui gimus pasikeičia: valstybės, kurioje vaiko gimimo metu buvo paskutinė jų nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė;

kai jie neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos: valstybės, kurios pilietybę turi vaikas, teisė.

Motinos, tėvo ir nesantuokinio vaiko santykiams taikytina teisė (Civilinio kodekso 19 ir 20 straipsniai):

kai jie yra tos pačios valstybės piliečiai: tos valstybės teisė;

kai jie gimus vaikui įgijo naują bendrą pilietybę: paskutinės jų bendros pilietybės valstybės teisė;

kai jie prieš gimstant vaikui yra skirtingų valstybių piliečiai ir jų pilietybė gimus vaikui nepasikeičia arba kai jie prieš gimstant vaikui yra tos pačios valstybės piliečiai, tačiau tėvų arba vaiko pilietybė vaikui gimus pasikeičia: valstybės, kurioje vaiko gimimo metu buvo paskutinė jų nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė;

kai jie neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos: valstybės, kurios pilietybę turi tėvas arba motina, teisė.

Tėvams tenkančiai vaiko išlaikymo prievolei taikytina teisė:

Graikijos teisėjas 2011 m. birželio 18 d. arba vėliau taikytiną teisę nustato remdamasis Reglamentu (EB) Nr. 4/2009, kaip nustatyta 2007 m. lapkričio 23 d. Hagos protokole. Pagal bendrą taisyklę taikoma valstybės, kurioje yra prievolė turinčios šalies įprastinė gyvenamoji vieta, teisė.

3.4.2 Įvaikinimas

Tarptautinį elementą turinčio įvaikinimo ir įvaikinimo nutraukimo sąlygoms taikoma valstybės, kurios pilietybę turi kiekvienas iš įvaikinamųjų asmenų, teisė (Civilinio kodekso 23 straipsnis). Įvaikinimo formai taikytina teisė yra Civilinio kodekso 11 straipsnyje nustatyta teisė, t. y. įvaikinimo turinį reglamentuojanti teisė, vietos, kurioje parengti įvaikinimo dokumentai, teisė arba valstybės, kurios pilietybę turi visos šalys, teisė. Kai įvaikinimo procese dalyvaujantys asmenys turi skirtingų valstybių pilietybes, turi būti tenkinamos susijusių valstybių visos teisės sistemų sąlygos, ir norint, kad įvaikinimas būtų teisėtas, šių teisės sistemų nuostatos negali būti pažeistos.

Įvaikinamųjų tėvų ir įvaikinamųjų vaikų santykiams taikytina teisė:

kai po įvaikinimo jie yra tos pačios valstybės piliečiai: tos valstybės teisė;

kai įvaikinimo metu jie įgyja naują bendrą pilietybę: paskutinės jų bendros pilietybės valstybės teisė;

kai jie prieš įvaikinimą yra skirtingų valstybių piliečiai ir po įvaikinimo jų pilietybė nepasikeičia arba kai jie prieš įvaikinimą yra tos pačios valstybės piliečiai, tačiau vieno iš asmenų, dalyvaujančio įvaikinimo procese, pilietybė įvaikinus pasikeičia: paskutinės jų bendros nuolatinės gyvenamosios vietos įvaikinimo metu valstybės teisė;

kai jie neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos: valstybės, kurios pilietybę turi vienas iš įvairinančių tėvų, teisė arba, jeigu įvairina sutuoktiniai, jų asmeninius santykius reglamentuojanti teisė.

3.5 Santuoka, nesituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Esminės sąlygos

Sąlygoms, kurios turi būti tenkinamos, ir kliūtims, išskylančioms susituokti norintiems asmenims, yra taikytina valstybės, kurios pilietybę turi šie asmenys, teisė, jeigu jie yra tos pačios valstybės piliečiai, arba, jeigu jie yra skirtingų valstybių piliečiai, – vienos iš šių valstybių teisė (Civilinio kodekso 13 straipsnio 1 dalies a punktas).

Procesinės sąlygos

Kad santuoka oficialiai galiotų, yra taikytina valstybės, kurios pilietybę turi besituokiantieji asmenys, teisė, kai jie yra tos pačios valstybės piliečiai, arba, jeigu jie turi skirtingų valstybių pilietybę, vienos iš jų pilietybės valstybės teisė, arba valstybės, kurioje sudaroma santuoka, teisė (Civilinio kodekso 13 straipsnio 1 dalies b punktas). Graikijos teisės sistemoje reikalaujama, kad sudarant santuoką būtų laikomasi tam tikrų formalumų; poros, kurios gyvena kartu, tačiau nėra oficialiai susituokusios, Graikijoje yra pripažįstamos teisėtomis, jeigu jos teisėtomis pripažįstamos pagal užsienio teisę ir kartu gyvenantys asmenys nėra graikai.

Asmeniniai sutuoktinių santykiai

Asmeniniai sutuoktinių santykiai yra santuoka pagrįsti santykiai, kurie neturi nieko bendro su turto, pvz., bendras gyvenimas ir teisės ir pareigos, įskaitant išlaikymo pareigą.

Asmeniniams sutuoktinių santykiams, išskyrus išlaikymą, taikytina teisė (Civilinio kodekso 14 straipsnis):

kai sudarius santuoką sutuoktiniai yra tos pačios valstybės piliečiai: tos valstybės teisė;

kai sutuoktiniai santuokos sudarymo metu įgyja naują bendrą pilietybę: paskutinės jų bendros pilietybės valstybės teisė;

kai sutuoktiniai santuokos sudarymo metu turėjo tos pačios valstybės pilietybę, tačiau vėliau vienas iš sutuoktinių įgijo kitos valstybės pilietybę: paskutinės jų bendros pilietybės valstybės teisė, jeigu kitas sutuoktinis vis dar turi tos valstybės pilietybę;

kai prieš sudarydami santuoką sutuoktiniai turi skirtingų valstybių pilietybę ir jų pilietybę sudarius santuoką nepasikeičia arba jeigu prieš sudarydami santuoką jie turėjo tos pačios valstybės pilietybę, tačiau sudarius santuoką vieno iš jų pilietybę pasikeičia: paskutinės jų bendros nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė;

kai susituokę jie neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos: valstybės, su kuria sutuoktiniai yra labiausiai susiję, teisė.

Išlaikymo prievolės

Taikytina teisė nustatoma pagal 1973 m. spalio 2 d. Hagos konvencijos, kurią Graikija ratifikavo įstatymu Nr. 3137/2003, 4 straipsnį, t. y. valstybės, kurioje yra įprastinė išlaikymo prievolių gavėjo gyvenamoji vieta, teisė.

Sutuoktinių turto režimai

Sutuoktinių turto režimas taikomas po santuokos sudarymo atsiradusioms turtinėms teisėms ir susijusioms pareigoms.

Taikytina yra sutuoktinių asmeninius santykius iš karto po santuokos sudarymo reglamentuojanti teisė (Civilinio kodekso 15 straipsnis).

3.5.2 Nesituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

Graikijos teisės sistemoje taip pat pripažįstama gyvenimo kartu, išskyrus santuoką, forma, kaip nustatyta įstatyme Nr. 3719/2008. Pagal minėtame įstatyme nustatytą aiškią nuostatą šis įstatymas taikomas visoms Graikijoje arba Graikijos konsulinėse įstaigose sudarytoms civilinėms partnerystėms, nepaisant to, ar šias partnerystes sudarė graikai ar užsieniečiai, jų formai ir apskritai šalių santykiams. Jeigu civilinė partnerystė sudaroma užsienyje, šios partnerystės formai taikytina teisė yra Civilinio kodekso 11 straipsnyje nurodyta teisė, t. y. partnerystės turinį reglamentuojanti teisė, valstybės, kurioje ji sudaroma, teisė, arba valstybės, kurios pilietybę turi visos šalys, teisė; šalių santykiams taikytina teisė yra valstybės, kurioje buvo sudaryta partnerystė, teisė.

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Su santuokos nutraukimu arba bet kuria kita gyvenimo skyrium forma susijusiems klausimams taikytina teisė nustatoma remiantis Reglamentu (EB) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje, kuris dar vadinamas reglamentu „Roma III“. Galioja pagrindinė taisyklė, pagal kurią sutuoktiniai gali susitarti dėl santuokos nutraukimui ir teisėtam gyvenimui skyrium taikytinos teisės, jeigu tai yra viena iš toliau nurodytų teisės rūšių: a) valstybės, kurioje yra įprastinė sutuoktinių gyvenamoji vieta, teisė susitarimo sudarymo metu, b) valstybės, kurioje buvo paskutinė sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teisė, jeigu sutarties sudarymo metu joje vis dar gyvena vienas iš sutuoktinių, c) valstybės, kurios pilietybę turi kuris nors iš sutuoktinių sutarties sudarymo metu, teisė arba d) bylą nagrinėjančio teismo teisė.

3.5.4 Išlaikymo prievolės

Pirmiau minėtame reglamente aiškiai nustatyta, kad jis netaikomas buvusių sutuoktinių išlaikymo prievolėms, nes šis klausimas reglamentuojamas pagal 1973 m. spalio 2 d. Hagos konvencijos, kurią Graikija ratifikavo įstatymu Nr. 3137/2003, 8 straipsnį, kuriame nustatyta, kad taikytina yra valstybės, kurioje vyko santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium nustatymo procedūra, teisė.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Žr. atsakymo į 3.5.1 klausimą paskutinę pastraipą.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Visiems su paveldėjimu susijusiems klausimams, išskyrus testamento sudarymo ir panaikinimo formai, taikytina teisė nustatoma pagal Reglamentą (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo.

Tais atvejais, kai yra sudarytas testamentas, jis laikomas galiojančiu, jei jo forma atitinka bet kurią iš toliau nurodytų teisės rūšių (1961 m. spalio 5 d. Hagos konvencijos dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos 1 straipsnis):

valstybės, kurioje mirusysis sudarė testamentą, teisė;

valstybės, kurios pilietybę mirusysis turėjo testamento sudarymo arba mirties metu, teisė;

valstybės, kurioje mirusysis testamento sudarymo arba mirties metu turėjo gyvenamąją arba nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė;

kai testamentas yra susijęs su turto: valstybės, kurioje yra turtas, teisė.

3.8 Nekilnojamasis turtas

Daiktinėms teisėms, susijusioms su nekilnojamoju turto, taikytina teisė nustatoma pagal Civilinio kodekso 27 straipsnį, t. y. turto buvimo vietos valstybės teisė.

Pagal prievolių teisę atsiradusiems kalte pagrįstiems santykiams, susijusiems su nekilnojamoju turto, taikytina teisė nustatoma pagal Reglamentą (EB) Nr. 593/2008, kuris dar vadinamas reglamentu „Roma I“, ir paprastai taikoma šalių pasirinkta teisė.

Pirmiau išvardytų sandorių formai taikytina teisė yra valstybės, kurioje yra nekilnojamasis turtas, teisė (Civilinio kodekso 12 straipsnis).

3.9 Bankrotas

Bankrotui ir su tuo susijusioms pasekmėms taikytina teisė nustatoma pagal Reglamentą (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų, t. y. taikytina yra valstybės, kurioje buvo pradėta atitinkama byla, teisė.

Paskutinis naujinimas: 06/06/2017

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba es neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūs pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Taikytina teisė - Ispanija

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Daugumą įstatymų kolizijos taisyklių galima rasti Civilinio kodekso įžanginėje dalyje (9–12 straipsniai). Taikytinos teisinės nuostatos įtvirtintos ir tam tikruose specialiuose įstatymuose, pvz., Tarptautinio įvaikinimo įstatyme.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

Kalbant apie taikytiną teisę, pažymėtina, kad Ispanijoje šiuo metu galioja toliau išvardyti ES reglamentai:

- Reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų;
 - Reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma I“);
 - Reglamentas (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“);
 - Reglamentas (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje („Roma III“);
 - Reglamentas (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo.
- Ispanija taip pat yra kelių konvencijų, kuriomis reglamentuojami įstatymų kolizijos klausimai, susitariančioji valstybė. Pagrindinės šioje srityje galiojančios daugiašalės konvencijos yra:
- 1980 m. rugsėjo 5 d. Miunchene pasirašyta Konvencija dėl pavardėms ir vardams taikytinos teisės;
 - 1996 m. spalio 19 d. Hagoje pasirašyta Konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje;
 - 2007 m. lapkričio 23 d. Hagoje pasirašytas Protokolas dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės;
 - 1961 m. spalio 5 d. Hagoje pasirašyta Konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos;
 - 1971 m. gegužės 4 d. Hagoje pasirašyta Konvencija dėl eismo įvykiams taikytinos teisės;
 - 1973 m. spalio 2 d. Hagoje pasirašytas Protokolas dėl atsakomybei už gaminius taikytinos teisės.

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Taikytinos teisės klausimai šiuo metu reglamentuojami 1987 m. lapkričio 4 d. Montevidėjuje pasirašytoje ir šiuo metu galiojančioje Ispanijos Karalystės ir Urugvajaus Rytų Respublikos Konvencijoje dėl įstatymų kolizijos, susijusios su vaikų išlaikymu ir teismo sprendimų ir teismo susitarimų dėl išlaikymo pripažinimu ir vykdymu.

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Civilinio kodekso 12 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad „teisėmai ir valdžios institucijos *ex officio* taiko Ispanijos teisės įstatymų kolizijos taisyklės“.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (*renvoi*)

Civilinio kodekso 12 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad nuoroda į užsienio teisę laikoma nuoroda į materialines tos teisės nuostatas, nepaisant tų nuostatų *renvoi* kolizijos taisyklių, pagal kurias nukreipiama į kitą teisę, kuri nėra Ispanijos teisė. Tai reiškia, kad priimtinas tik pirmo laipsnio *renvoi*.

Antro laipsnio *renvoi* neleidžiamas, išskyrus atvejus, susijusius su įsakomaisiais vekseliais, čekiais ir paprastaisiais vekseliais ir veiksniumi prisiimti tokius įsipareigojimus.

Tais atvejais, kai taikomas ES reglamentas arba tarptautinė konvencija, galios specialios šiuose dokumentuose nustatytos *renvoi* taisyklės.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Ispanijos teisėje nėra bendros konflikto perkėlimui taikomos taisyklės, pvz., aplinkybių pasikeitimas, kuris pagal kolizijos taisyklės pripažįstamas siejamuoju veiksniu. Civilinio kodekso 9 straipsnio 1 dalyje, susijusioje su pilnametyste, nustatyta, kad siejamojo veiksnio pasikeitimas nedaro poveikio sulauktai pilnametystei. Pagal taikomą kriterijų būtina atsižvelgti į teisę, kuri buvo taikytina tuo metu, kai susidarė teisinė situacija, net jeigu siejamasis veiksnys vėliau pasikeičia.

Tais atvejais, kai taikomas ES reglamentas arba tarptautinė konvencija, galios specialios šiuose dokumentuose nustatytos konflikto perkėlimo taisyklės.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Civilinio kodekso 12 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad užsienio teisė nebus taikoma jokių atveju, jeigu ji prieštarauja viešajai tvarkai. Taigi, galimybė taikyti užsienio teisę yra atmetama, jeigu taikant tokią teisę bus akivaizdžiai pažeidžiami pagrindiniai Ispanijos teisės principai. Konstituciniu lygmeniu pripažįstami principai yra laikomi esminiais.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Užsienio teisės turinį ir galiojimą turi įrodyti šalys, o teismas gali tai patikrinti bet kokiomis priemonėmis, kurios, jo manymu, yra būtinos norint tokią teisę taikyti. Sistema yra gana paini, nes joje derinamas pareiškimų pateikimo ir nagrinėjimo tik šaliai pateikus prašymą principas ir galimybė teismui bendradarbiauti atliekant patikrinimus. Išimtiniais atvejais, kai neįmanoma įrodyti užsienio teisės turinio, taikoma Ispanijos teisė.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Sutartinėms prievolėms taikytinos teisės klausimas apskritai reglamentuojamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 593/2008 (reglamentas „Roma I“). Bylos, kuriose reglamentas „Roma I“ netaikomas, sprendžiamos pagal Civilinio kodekso 10 straipsnio 5 dalies nuostatas, kurios yra pagrįstos pasirinkimo laisvės pripažinimu, jeigu taikytina teisė yra aiškiai pasirenkama ir turi tam tikrą ryšį su nagrinėjamu klausimu. Priešingu atveju taikoma šalims bendra nacionalinė teisė; jeigu tokios teisės nėra, taikoma jų bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė, ir galiausiai sutarties sudarymo vietos teisė.

3.2 Nesutartinės prievolės

Šis klausimas reglamentuojamas 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 864/2007 (reglamentas „Roma II“). Su eismo įvykiais ir gamintojo atsakomybe susijusiems klausimams taikomos atitinkamai 1971 m. ir 1973 m. Hagos konvencijose nustatytos įstatymų kolizijos taisyklės. Klausimai, kuriems netaikoma nė viena iš išvardytų nuostatų, patenka į Civilinio kodekso 10 straipsnio 9 dalies taikymo sritį, kurioje nustatyta, kad nesutarinė atsakomybė reguliuojama pagal vietos, kurioje įvyko šių klausimų atsiradimą nulėmęs įvykis, teisę. Neteisėtą kito asmens reikalų tvarkymas (*negotiorum gestio*) reglamentuojamas pagal vietos, kurioje agentas vykdo pagrindinę veiklą, teisę, o nepagrįstas praturtėjimas reglamentuojamas pagal teisę, kuria remiantis turtas buvo perleistas praturtėjusiai šaliai.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisnumu bei veiksnumu) susiję jo aspektai

Civilinio kodekso 9 straipsnyje nustatyta, kad šiose bylose taikytina teisė nustatoma pagal fizinių asmenų pilietybę. Galioja nuostatos, susijusios su dvigubos pilietybės ir nenustatytos pilietybės atvejais. Dviguba pilietybė nustatoma remiantis tuo, ar tai yra dviguba pilietybė pagal Ispanijos teisę arba tuo, ar tai yra dviguba pilietybė, kuri nėra nustatyta Ispanijos teisėje. Sutartys dėl dvigubos pilietybės sudarytos su Čile, Peru, Paragvajumi, Nikaragva, Gvatemala, Bolivija, Ekvadoru, Kosta Rika, Hondūru, Dominikos Respublika, Argentina ir Kolumbija. Šiais atvejais taikomos tarptautinių sutarčių nuostatos; jeigu jose nėra jokios nuostatos, pirmenybė teikiama su paskutine įprastine gyvenamąja vieta susijusiai pilietybei, o jeigu tokios pilietybės nėra, pilietybei, kuri įgyta paskutinė. Jeigu Ispanijos teisėje nenustatyta dviguba pilietybė, o viena iš pilietybių yra Ispanijos, viršesnė yra Ispanijos pilietybė, tačiau jeigu asmuo turi dvi ES šalių pilietybes, būtina taikyti nediskriminavimo dėl pilietybės principą. Jeigu asmenų pilietybė nenustatyta, įprastinės gyvenamosios vietos teisė taikoma kaip asmeninė teisė. Jei asmuo yra be pilietybės, taikomas 1954 m. rugsėjo 28 d. Niujorko konvencijos 12 straipsnis, kuriame nustatyta, kad taikytina teisė yra asmens be pilietybės nuolatinės gyvenamosios vietos šalies teisė arba, jeigu tokios teisės nėra, jo gyvenamosios vietos šalies teisė. Fizinių asmenų vardams ir pavardėms taikytina teisė nustatoma pagal 1980 m. Miuncheno susitarimą. Fizinio asmens vardai ir pavardės nustatomi pagal valstybės, kurios piliečiu yra atitinkamas asmuo, teisę.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

Civilinio kodekso 9 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad biologinių tėvų ir vaikų santykiams taikytina teisė nustatoma pagal vaiko įprastinės gyvenamosios vietos santykių atsiradimo metu teisę. Jeigu vaikas neturi įprastinės gyvenamosios vietos arba jeigu pagal tą teisę negalima nustatyti tėvų ir vaikų santykių, taikytina teisė bus vaiko nacionalinė teisė, galiojanti šių santykių nustatymo metu. Jeigu pagal šią teisę negalima nustatyti tėvų ir vaikų santykių arba vaikas neturi pilietybės, bus taikoma Ispanijos materialinė teisė.

Įvaikinimui taikytina teisė reglamentuojama pagal specialų teisės aktą, t. y. įstatymą Nr. 54/2007 dėl tarptautinio įvaikinimo. Šio įstatymo 18 straipsnyje nustatyta, kad įvaikinimo procedūra kompetentingoje Ispanijos institucijoje vyksta pagal Ispanijos materialinę teisę, kai įvaikinancio asmens nuolatinė gyvenamoji vieta įvaikinimo metu yra Ispanijoje arba yra ar bus perkelta į Ispaniją siekiant apsigyventi Ispanijoje.

Tėvų ir vaikų biologinių ar įvaikinimo santykių turiniui tėvų pareigoms taikytina teisė nustatoma pagal 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvenciją. Konvencijos 17 straipsnyje nustatyta, kad tėvų pareigos reglamentuojamos pagal vaiko įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisę.

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

Santuokos sudarymui ir pasekmėms taikomos tam tikros galiojančios taisyklės. Atsižvelgiant į santuokos sudarymo formą, Civiliniame kodekse nustatyta, kad Ispanijoje arba užsienyje: 1) sutuokti gali teisėjas, meras arba Civiliniame kodekse nurodytas pareigūnas; 2) galima sudaryti religinę santuoką, nustatytą teisės aktuose. Jame taip pat nustatyta, kad ispanai gali susituokti užsienyje laikydamiesi santuokos sudarymo vietos teisėje nustatytų reikalavimų. Jeigu abi šalys yra užsieniečiai, jie Ispanijoje gali susituokti remdamiesi tokiomis pat nuostatomis, kaip ir ispanai, arba pagal bet kurios šalies asmeninę teisę. Santuokiniam veiksnumui ir sutikimui taikoma kiekvieno iš sutuoktinių nacionalinė teisė (Civilinio kodekso 9 straipsnio 1 dalis).

Pagal Civilinio kodekso 9 straipsnio 2 dalį santuokos pasekmės reglamentuojamos pagal sutuoktinių bendrą nacionalinę teisę, kuri galioja santuokos sudarymo metu. Jeigu nėra bendros nacionalinės teisės, sutuoktinių santykiai reglamentuojami pagal kurios nors šalies asmeninę arba įprastinės gyvenamosios vietos teisę, kurią abu sutuoktiniai pasirinko autentiškame dokumente, sudarytame prieš santuoką. Jeigu tokio pasirinkimo nėra, taikoma valstybės, kurioje netrukus abu sutuoktiniai apsigyvena sudarę santuoką, teisė, arba jeigu tokios valstybės nėra – vietos, kurioje buvo sudaryta santuoka, teisė.

Gyvenimą skyrium ir santuokos nutraukimą reglamentuoja Reglamentas (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje („Roma III“). Civilinio kodekso 107 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad santuokos pripažinimą negaliojančia reglamentuoja santuokos sudarymui taikytina teisė.

Ispanijos tarptautinėje privatinėje teisėje nėra nuostatos, susijusios su nesusituokusiomis poromis (tai iš esmės reiškia analogijos taikymą).

Išlaikymo prievolės šiuo atveju reglamentuoja 2007 m. Hagos protokolas dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Santuokos pasekmes reglamentuojanti taisyklė (Civilinio kodekso 9 straipsnio 2 dalis) apima asmenines ir turtines pasekmes. Todėl taikoma santuokos sudarymo metu galiojusi bendra sutuoktinių asmeninė teisė; kitu atveju taikoma kurios nors šalies asmeninė teisė arba įprastinės gyvenamosios vietos teisė, kurią abu sutuoktiniai pasirinko autentiškame dokumente, sudarytame prieš santuoką; jeigu tokio pasirinkimo nėra, taikoma valstybės, kurioje netrukus abu sutuoktiniai apsigyvena sudarę santuoką, teisė, arba jeigu tokios valstybės nėra – vietos, kurioje buvo sudaryta santuoka, teisė.

Sutartys arba susitarimai, kuriais nustatomas, pataisomas arba pakeičiamas sutuoktinių turto režimas, galioja, jeigu jie atitinka santuokos pasekmes reglamentuojančią teisę arba vienos iš šalių pilietybės ar įprastinės gyvenamosios vietos teisę, taikytą šių dokumentų sudarymo metu (Civilinio kodekso 9 straipsnio 3 dalis).

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Ispanija taiko Reglamenta (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo nuostatas. Pagal šį reglamentą taikytina yra mirusiojo mirties metu galiojusi įprastinės gyvenamosios vietos teisė, nebent mirusysis nusprendė, kad taikytina yra su jo pilietybe susijusi teisė. Testamentų formai taikoma 1961 m. Hagos konvencija.

3.8 Nekilnojamas turtas

Pagal Civilinio kodekso 101 straipsnio 1 dalį nuosavybės, turtinės ir kitos teisės į nekilnojamąjį turtą ir jų viešas skelbimas reglamentuojamas pagal tokio turto buvimo vietos teisę, kuri taikoma ir kilnojamajam turtui. Nustatant arba perleidžiant teises į vežamas prekes laikoma, kad šios prekės yra jų išsiuntimo vietoje, išskyrus atvejus, kai prekių siuntėjas ir prekių gavėjas aiškiai arba numanomai susitarė, kad šių prekių vieta yra jų pristatymo vieta. Laivams, orlaiviams bei geležinkelio riedmenims ir visoms su jais susijusioms teisėms taikoma vėliavos valstybės teisė arba jų registracijos valstybės teisė. Motorinėms transporto priemonėms ir kitoms kelių transporto priemonėms taikoma jų buvimo vietos teisė. Vertybinių popierių leidimo tvarkos klausimus reglamentuoja jų leidimo vietos teisė.

3.9 Bankrotas

Bylos, kurioms netaikomas [2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas \(EB\) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų](#), nagrinėjamos pagal [2003 m. liepos 9 d. Bankroto įstatymą Nr. 22/2003](#). Šio įstatymo 200 straipsnyje nustatyta bendra taisyklė, pagal kurią Ispanijos bankroto bylos ir jų pasekmės ir tokių bylų nagrinėjimo ir užbaigimo procedūros reglamentuojamos pagal Ispanijos teisę. Bankroto įstatyme taip pat yra tarptautinės privatinės teisės nuostatų, kuriomis nustatoma įvairiems su byla susijusiems teisiniams santykiams taikytina teisė.

Paskutinis naujinimas: 09/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Taikytina teisė - Kroatija

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Kroatijos Respublikoje tarptautinė privatinė teisė ir procesinė teisė iš esmės yra kodifikuota Įstatymų kolizijos akte (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*, ZRS) *Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys) Nr. 53/91.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

1954 m. Hagos konvencija dėl civilinio proceso.

1961 Hagos konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos.

1971 m. Hagos konvencija dėl esmo įvykiams taikytinos teisės.

1973 m. Hagos konvencija dėl atsakomybei už gaminius taikytinos teisės.

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Remdamasi pranešimu apie teisių perėmimą, Kroatijos Respublika tapo daugybės dvišalių tarptautinių sutarčių, pvz., teisinės pagalbos sutarčių, konsulinių konvencijų ir prekybos ir navigacijos sutarčių šalimi. Su konkrečiomis šalimis sudarytos teisinės pagalbos sutartys, kuriose taip pat yra įstatymų kolizijos taisyklių:

1954 m. Susitarimas su Austrija dėl abipusio keitimosi teisine informacija, pasirašytas 1954 m. gruodžio 16 d. Vienoje;

1956 m. Susitarimas su Bulgarija dėl abipusio teisinio bendradarbiavimo, pasirašytas 1956 m. kovo 23 d. Sofijoje;

Susitarimas su Čekijos Respublika dėl teisių santykių reguliavimo civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose, pasirašytas 1964 m. sausio 20 d. Belgrade;

1959 m. Susitarimas su Graikija dėl abipusių teisių ryšių, pasirašytas 1959 m. birželio 18 d. Atėnuose;

1968 m. Susitarimas su Vengrija dėl abipusio keitimosi teisine informacija.

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Tais atvejais, kai teisinės situacijos turi tarptautinį elementą, teismai taiko tarptautinę privatinę teisę naudodami tris metodus, t. y. įstatymų kolizijos taisyklės, viršesnes privalomas taisyklės ir specialias materialines taisyklės.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Įstatymų kolizijos akto 6 straipsnyje, kuris patenka į tarptautinės privatinės teisės taikymo sritį, nustatyta, kad jeigu pagal to akto nuostatas turėtų būti taikoma užsienio valstybės teisė, atsižvelgiama į jos įstatymų kolizijos taisyklės, susijusias su taikytinos teisės pasirinkimu.

Jeigu užsienio teisės taisyklėse dėl taikytinos teisės pasirinkimo pateikiama nuoroda į Kroatijos Respublikos teisę, taikoma Kroatijos Respublikos teisė ir šiuo atveju neatsižvelgiama į taisyklės, kuriomis nustatoma kitu atveju taikytina teisė.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Apskritai kalbant Įstatymų kolizijos akte šis klausimas neaptariamas, tačiau jame yra tam tikrų specialių nuostatų, reglamentuojančių tokius atvejus (pvz., 35 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad santuokos nutraukimą reglamentuoja valstybės, kurios pilietybę santuokos nutraukimo bylos iškėlimo metu turi abu sutuoktiniai, teisė, o 45 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad įvaikinimo pasekmės vertinamos pagal valstybės, kurios pilietybę įvaikinimo metu turi įvaikinantys ir įvaikinami asmenys, teisę).

Paprastai kiekviena konkreti byla turėtų būti vertinama pagal tai, ar teisinė situacija yra išspręsta, nuolatinė, ar dinamiška. Jeigu pagal įstatymų kolizijos taisyklę reglamentuojama nuolatinė situacija, jos nustatymas teisiniu požiūriu reglamentuojamas pagal tuo metu galiojančią taikytiną teisę, o jeigu pagal taikytiną teisę turi būti pakeičiamas taikomas teisės aktas, tokios teisinės padėties pasekmės įvertinamos pagal naują teisę jos taikymo metu.

Nuosavybės teisei ir kitoms turtingoms teisėms, kurios įvertinamos pagal turto buvimo vietos valstybės teisę, taikomoje taisyklėje nustatyta, kad pagal ankstesnę teisę įgyta nuosavybės teisė vis dar galioja net jeigu ji nebuvo įgyta pagal naują teisės aktą. Tačiau jeigu, atsižvelgiant į *modus nebulvima*, nuosavybė į kilnojamąjį turtą nebuvo įgyta pagal ankstesnę teisę, toks įgijimas atsiranda, kai kilnojamasis turtas patenka į valstybės, kurioje pirkimo tikslais *modus nereikalaujama*, teritoriją.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

a) Viešoji tvarka

Įstatymų kolizijos akto 4 straipsnyje nustatyta, kad užsienio valstybės teisė netaikoma, jeigu jos taikymas prieštarautų pagrindiniams Kroatijos Respublikos konstitucijoje nustatytiems valdymo sistemos principams.

Be 4 straipsnio, kuris turėtų būti aiškinamas kaip apsaugantis pagrindines teises, laisvę ir žmogaus teises ir piliečių teises, į viešąją tvarką reglamentuojančias taisyklės įtrauktos ir 1950 m. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatos.

Viešoji tvarka nebūtinai reiškia vidaus teisės apsaugą nuo užsienio materialinės teisės taikymo. Pagrįstas vidaus viešosios tvarkos apsaugos nuostatos taikymas, be kita ko, priklauso nuo to, ar sprendžiamas ginčas yra glaudžiai susijęs su nacionaline teritorija ir jos teise, t. y. su *lex fori*, ir ar esama tokio ryšio, kad taikant užsienio teisę būtų sukeltos pastovesnės pasekmės nacionalinėje teritorijoje.

b) Viršesnės privalomos taisyklės

Kartais tarptautinį aspektą turinčios situacijos reglamentuojamos pagal specialias *legis fori* taisyklės, kurios dažniausiai vadinamos viršesnėmis privalomomis taisyklėmis. Tokios taisyklės yra įtvirtintos tame pačiame akte kaip ir įstatymų kolizijos taisyklės, be to, jas kartais galima rasti ir kituose reglamentuose.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Užsienio teisės turinį savo iniciatyva pagal įstatymų kolizijos akto 13 straipsnio 1 dalį privalo nustatyti teismas arba kita kompetentinga įstaiga. Įstatymų kolizijos akto 13 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta, kad teismas arba kompetentinga įstaiga gali prašyti, kad Kroatijos Respublikos teisingumo ministerija pateiktų informacijos apie užsienio teisę. Tačiau bylos šalys taip pat gali padaryti viešą pareiškimą dėl užsienio teisės turinio.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Įstatymų kolizijos taisyklių šaltinis yra įstatymų kolizijos aktas.

Įstatymų kolizijos akto 19 straipsnyje nustatyta, kad sutartį reglamentuojanti teisė yra sutarties šalių pasirinkta teisė, nebent kitaip nustatyta minėtame akte arba tarptautiniame susitarime.

20 straipsnyje nustatyta, kad jeigu nepasirinkta jokia taikytina teisė ir iš konkrečių bylos aplinkybių nėra aišku, kuri kita teisė turėtų būti taikoma, taikoma toliau nurodyta teisė:

- 1) pardavus kilnojamuosius daiktus – pardavėjo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 2) sudarius darbų arba statybos sutartį – asmens, kuris turi atlikti darbus, arba rangovo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 3) sudarius tarpininkavimo sutartį – tarpininko nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 4) sudarius atstovavimo sutartį – atstovo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 5) sudarius komiso sutartį – prekybos agento nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 6) sudarius ekspedijavimo sutartį – tarpininko nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 7) sudarius kilnojamųjų daiktų nuomos sutartį – nuomotojo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 8) sudarius pinigų paskolos sutartį – skolintojo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 9) sudarius panaudos sutartį – skolintojo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 10) sudarius pasaugos sutartį – saugotojo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 11) sudarius sandėliavimo sutartį – sandėlininko nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 12) sudarius vežimo sutartį – vežėjo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 13) sudarius draudimo sutartį – draudiko nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 14) sudarius autorių teisių sutartį – autoriaus nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 15) sudarius dovanojimo sutartį – dovanotojo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė;
- 16) sudarius vertybinių popierių sandorius – biržos buveinės vietos teisė;
- 17) sudarius nepriklausomų banko garantijų sutartį – laiduotojo buveinės vietoje sutarties sudarymo momentu galiojusi teisė;
- 18) sudarius technologijų perdavimo sutartį (licencijos ir pan.) – technologijos gavėjo buveinės vietoje sutarties sudarymo momentu galiojusi teisė;
- 19) dėl iš darbo sutarties kylančių turtinių (nedaiktinio pobūdžio) reikalavimų – valstybės, kurioje turi būti arba buvo atlikta darbo sutartis teisė;
- 20) sudarius kitų rūšių sutartis – pasiūlymo pateikėjo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje arba buveinės vietoje sutikimo su pasiūlymu momentu galiojusi teisė.

3.2 Nesutartinės prievolės

Kalbant apie nesutartines prievoles, pažymėtina, kad Įstatymų kolizijos akte įtvirtintos nuostatos dėl taikytinos teisės, tą patį galima pasakyti ir apie tarptautines sutartis (1971 m. Hagos konvencija dėl eismo įvykiams taikytinos teisės).

Įstatymų kolizijos akte įtvirtintos nuostatos dėl nepagrįsto praturtėjimo, kito asmens reikalų tvarkymo (*negotiorum gestio*), nesutartinių prievolių, nesusijusių su deliktine atsakomybe, ir deliktinės atsakomybės.

Deliktinė atsakomybė reglamentuojama pagal vietos, kurioje buvo atliktas veiksmas, arba vietos, kurioje atsirado pasekmės, teisę; tai priklauso nuo to, kuri teisė yra palankiausia nukentėjusiam šaliai. Jeigu įvykis, dėl kurio atsirado atsakomybė už žalą, įvyko atviroje jūroje plaukiojančiame laive arba orlaivyje, laivo nacionalinės priklausomybės arba orlaivio registravimo valstybės teisė laikoma vietos, kurioje buvo atlikti veiksmai, dėl kurių atsirado atsakomybė už žalą, teise.

Nepagrįstam praturtėjimui taikytina teisė yra atsiradusiam, tikėtinam arba turėjusiam atsirasti teisiniui santykiui, kuriam vystantis buvo nepagrįstai praturtėta, taikoma teisė. Kito asmens reikalų tvarkymui (*negotiorum gestio*) taikoma vietos, kurioje asmuo tvarkė kito asmens reikalus (*negotiorum gestor*), teisė.

Prievolės, kurios kyla naudojant turtą be *negotiorum gestio*, taip pat kitas nesutartines prievoles, nesusijusias su deliktine atsakomybe, reglamentuoja vietos, kurioje įvyko faktinės aplinkybės, dėl kurių atsirado prievolė, teisė.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisinumu bei veiksnumu) susiję jo aspektai

Fizinio asmens civilinį teisinumą ir veiksnumą reglamentuoja valstybės, kurios pilietis yra asmuo, teisė.

Fizinis asmuo, kuris neturėtų veiksnumo pagal savo pilietybės valstybės teisę, yra veiksnus, jeigu jis turi tą veiksnumą pagal vietos, kurioje atsirado prievolė, teisę.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

Tėvų ir vaikų santykius reglamentuojanti teisė yra valstybės, kurios piliečiai jie yra, teisė.

Jei tėvai ir vaikai yra skirtingų valstybių piliečiai, taikytina yra jų visų nuolatinės gyvenamosios vietos teisė.

Jeigu tėvai ir vaikai yra skirtingų valstybių piliečiai ir neturi nuolatinės gyvenamosios vietos toje pačioje valstybėje, taikoma Kroatijos Respublikos teisė, jeigu vaikas arba bet kuris iš tėvų yra Kroatijos Respublikos pilietis.

Tėvystės ar motinystės pripažinimą, nustatymą ar ginčijimą reglamentuojanti teisė yra valstybės, kurios pilietybę vaiko gimimo metu turėjo asmuo, kurio tėvystė ar motinystė pripažįstama, nustatoma arba ginčijama, teisė.

3.4.1 Įvaikinimas

Įvaikinimo ir įvaikinimo panaikinimo sąlygas reglamentuojanti teisė yra valstybės, kurios pilietybę įvaikinimo metu turi įvaikinantis ir įvaikinamas asmenys, teisė.

Jeigu įvaikinantis ir įvaikinamas asmenys yra skirtingų valstybių piliečiai, įvaikinimo ir jo panaikinimo sąlygas reglamentuojantys įstatymai yra abiejų valstybių, kurių pilietybę turi kiekvienas iš asmenų, įstatymai.

Jeigu sutuoktiniai įsivaikina asmenį kartu, įvaikinimo ir jo panaikinimo sąlygas reglamentuoja valstybės, kurios pilietybę turi įvaikinamas asmuo, teisė ir kiekvieno iš tėvų valstybės, kurios pilietybę jie turi, teisė.

Oficialius įvaikinimo reikalavimus reglamentuoja įvaikinimo vietos teisė.

Įvaikinimo pasekmes reglamentuojanti teisė yra valstybės, kurios pilietybę įvaikinimo metu turi įvaikinantis ir įvaikinamas asmenys, teisė.

Jei įvaikinantis ir įvaikinamas asmenys yra skirtingų valstybių piliečiai, taikytina yra jų nuolatinės gyvenamosios vietos teisė.

Jeigu įvaikinantis ir įvaikinamas asmenys yra skirtingų valstybių piliečiai ir neturi nuolatinės gyvenamosios vietos toje pačioje valstybėje, taikoma Kroatijos Respublikos teisė, jeigu vienas iš jų yra Kroatijos Respublikos pilietis.

Jeigu nei įvaikinantis, nei įvaikinamas asmuo nėra Kroatijos Respublikos pilietis, taikytina teisė yra valstybės, kurios pilietis yra įvaikinamas asmuo, teisė.

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Santuokos sudarymo sąlygas reglamentuojanti teisė yra valstybės, kurios pilietybę santuokos sudarymo metu turi kiekvienas asmuo, teisė.

Net jeigu valstybės, kurios pilietybę turi santuoką kompetentingoje Kroatijos Respublikos institucijoje norintis sudaryti asmuo, teisėje nustatytos sąlygos įvykdomos, santuokos nebus leidžiama sudaryti, jeigu pagal Kroatijos Respublikos teisę tam asmeniui susituokti trukdo su ankstesne santuoka, giminyste arba psichikos negalia susijusi kliūtis.

Oficialius santuokai taikomus reikalavimus reglamentuoja santuokos sudarymo vietos teisė.

Santuokos negaliojimą (nebuvimą arba pripažinimą negaliojančia) reglamentuoja bet kuri teisė, pagal kurią buvo sudaryta santuoka.

Santuokos nutraukimą reglamentuoja valstybės, kurios pilietybę bylos iškėlimo metu turi abu sutuoktiniai, teisė. Reglamentuojančią teisę sudaro valstybių, kurių pilietybę turi kiekvienas iš sutuoktinių, teisė.

3.5.2 Nesusituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

Kartu gyvenančių asmenų, kurie nėra sudarę santuokos, turinius santykius reglamentuoja valstybės, kurios pilietybę jie turi, teisė.

Jeigu asmenų pilietybė yra skirtinga, turi būti taikoma jų bendros nuolatinės gyvenamosios vietos teisė.

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Santuokos nutraukimą reglamentuoja valstybės, kurios pilietybę bylos iškėlimo metu turi abu sutuoktiniai, teisė. Taikytiną teisę sudaro valstybių, kurių pilietybę turi kiekvienas iš sutuoktinių, teisė.

3.5.4 Išlaikymo prievolės

Kraujo ryšių turinčių giminaičių, išskyrus tėvus ir vaikus, tarpusavio išlaikymo prievolę arba kitų giminystės ryšiais susijusių asmenų išlaikymo prievolę reglamentuoja valstybės, kurios pilietybę turi giminaitis, iš kurio reikalaujama mokėti išlaikymą, teisė.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Sutuoktinių asmeninius santykius ir įstatymu nustatytą sutuoktinių turto režimą reglamentuoja valstybės, kurios pilietybę turi sutuoktiniai, teisė.

Jei sutuoktiniai yra skirtingų valstybių piliečiai, taikytina yra jų nuolatinės gyvenamosios vietos teisė. Jeigu sutuoktiniai neturi bendros pilietybės ir nuolatinės gyvenamosios vietos toje pačioje valstybėje, taikytina paskutinės jų bendros nuolatinės gyvenamosios vietos teisė.

Jeigu taikytinos teisės negalima nustatyti pagal pirmiau išvardytas nuostatas, taikytina yra Kroatijos Respublikos teisė. Sutartimi nustatytam sutuoktinių turto režimui taikoma teisė, pagal kurią buvo reglamentuojami asmeniniai santykiai ir įstatymu nustatytas sutuoktinių turto režimas santuokos sudarymo metu.

Jei pagal šią taisyklę nustatytoje teisėje nurodyta, kad sutuoktiniai gali pasirinkti jų turiniam režimui taikytiną teisę, taikoma jų pasirinkta teisė.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Paveldėjimo klausimus reglamentuoja valstybės, kurios pilietybę savo mirties metu turėjo mirusysis, teisė.

Testamentinį veiksnumą reglamentuojanti teisė yra valstybės, kurios pilietybę turėjo testatorius testamentu sudarymo metu, teisė.

Testamentas oficialiai galioja, jeigu jis galioja pagal:

- 1) testamentu sudarymo vietos teisę;
- 2) valstybės, kurios pilietybę testamentu įvykdymo arba testatoriaus mirties dieną turėjo testatorius, teisę;
- 3) valstybės, kurioje testamentu įvykdymo arba testatoriaus mirties dieną buvo testatoriaus nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę;
- 4) valstybės, kurioje testamentu įvykdymo arba testatoriaus mirties dieną buvo testatoriaus gyvenamoji vieta, teisę;
- 5) Kroatijos Respublikos teisę;
- 6) nekilnojamojo turto atžvilgiu – taip pat nekilnojamojo turto buvimo vietos teisę.

3.8 Nekilnojamasis turtas

Sutartis dėl nekilnojamojo turto reglamentuojanti teisė išimtinai yra nekilnojamojo turto buvimo vietos valstybės teisė.

3.9 Bankrotas

Bankroto akto 303 straipsnyje nustatytas pagrindinis principas, pagal kurį teisinis bankroto bylos iškėlimo pasekmes reglamentuoja valstybės, kurioje buvo iškelta bankroto byla, teisė.

Paskutinis naujinimas: 12/11/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktingos įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Taikytina teisė - Kipras

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Tais atvejais, kai teisme pradedama tarpvalstybinė byla, Kipre taikytina teisė nustatoma vadovaujantis visų pirma taisyklėmis, nustatytomis ES teisės aktais, ypač reglamentais (EB) Nr. 593/2008 (reglamentas „Roma I“) dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės ir (EB) Nr. 864/2007 (reglamentas „Roma II“) dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės.

Kitais atžvilgiais Kipro teismai vadovaujasi savo pačių praktika, nes atitinkamų nacionalinių įstatymų arba kodifikuotų taisyklių nėra. Nesant atitinkamos Kipro teismų praktikos, teismai taiko Anglijos bendrąją teisę pagal Teismų įstatymo (Įstatymo Nr. 14/60) 29 straipsnio 1 dalies c punktą.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

1985 m. liepos 1 d. Hagos konvencija dėl patikiai ir jos pripažinimui taikytinos teisės, Kipro Respublikos ratifikuota 2017 m. Ratifikavimo įstatymu Nr. 15(III).

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Netaikytina.

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Teisėjas neprivalo savo iniciatyva taikyti šių taisyklių. Šį klausimą gali iškelti tik bylos šalis, kuri, pateikdama įrodymus, sėkmingai įrodo, kad taikytina kitos valstybės, o ne Kipro teisė. Jeigu teismas tuo neįsitikina, taikoma Kipro teisė.

Kadangi minėtoji praktika yra įrodymų ir proceso dalykas, jai minėtieji reglamentai (EB) Nr. 593/2008 ir (EB) Nr. 864/2007 netaikomi.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Pagal reglamentus (EB) Nr. 593/2008 ir (EB) Nr. 864/2007 *renvoi* taisyklės taikyti neleidžiama. Tačiau minėtuose reglamentuose nereglamentuojamais atvejais *renvoi* taisyklė gali būti taikoma taip:

Teismas, nagrinėjantis bylą, kurioje nustatyta, kad turėtų būti taikoma kitos valstybės teisė, turi taikyti arba tik tos teisės vidines nacionalines taisykles, arba tą teisę visa apimtimi, įskaitant pagal tą teisę taikytinas tarptautines taisykles.

Pastaruoju atveju sunkumų kyla dėl to, kad taisyklėse dėl teisės, taikytinos pagal kitos susijusios valstybės teisės sistemą, gali būti nurodyta, kad teisėjas turi taikyti Kipro teisę, ir tada jis ją turi taikyti (*renvoi*). Tuo atveju teismas turi dvi galimybes: arba sutikti su *renvoi* taisykle ir taikyti Kipro teisę (*dalinio renvoi* teorija), arba ją atmesti ir taikyti kitos valstybės teisę visa apimtimi (*visiškas renvoi*).

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Siekiant išvengti problemų, kurių galėtų kilti dėl siejamojo veiksnio (pvz., nuolatinės gyvenamosios vietos, vietos, į kurią perduotas kilnojamas turtas arba patika, ir kt.) pasikeitimo, siejamojo veiksnio diena paprastai nustatoma vadovaujantis taisykle dėl taikytinos teisės. Pavyzdžiui, žr. 1985 m. liepos 1 d. Hagos konvencijos dėl patikos 7 straipsnį.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Kitos valstybės teisė neturėtų būti taikoma net ir tuo atveju, kai taisyklėse dėl taikytinos teisės reikalaujama, kad ji būtų taikoma, jeigu jos taikymas nesuderinamas su viešąja tvarka Kipro Respublikoje. Pagal teismų praktiką viešoji tvarka apima esminius teisingumo ir viešosios moralės bei etikos principus (*Pilavachi & Co Ltd / International Chemical Co Ltd (1965) 1 CLR 97*).

Kitos valstybės teisė taip pat neturėtų būti taikoma muitų, mokesčių ir apmokestinimo klausimais.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Taikoma byloje *Royal Bank of Scotland plc / Geodrill Co Ltd and Others (1993) 1 JSC 753* nustatyta taisyklė, – šioje byloje buvo nuspręsta, kad šalis, teigianti, jog jos bylai taikytina užsienio teisė, pirmiausia turi pareikšti šį reikalavimą ir tada pateikti teismui priimtinus atitinkamus ekspertinius įrodymus. Jeigu teismas tokiais įrodymais neįtikinamas arba nė viena iš šalių nepareiškia tokio reikalavimo, taikoma Kipro teisė.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Visoms sutartinėms prievolėms ir teisiniams veiksams, kurių atžvilgiu keliamas klausimas, kuri teisė turėtų būti taikoma, taikomas Reglamentas (EB) Nr. 593/2008 (reglamentas „Roma I“).

3.2 Nesutartinės prievolės

Reglamentas (EB) Nr. 864/2007 (reglamentas „Roma II“) taikomas dažniausiai – tokiais atvejais taikytina teisė paprastai turėtų būti nustatoma pagal tai, kur padaryta žala (*lex loci damni*), neatsižvelgiant į tai, kuriose šalyse galėtų kilti netiesioginių padarinių. Reglamente taip pat nustatytos konkrečios taisyklės, kaip nustatyti konkrečių rūšių nesutartinėms prievolėms, pvz., susijusioms su nesąžininga konkurencija ir atsakomybe už produktus, taikytiną teisę. Kalbant apie patiką, taikomas 2017 m. Ratifikavimo įstatymas dėl patikai ir jos pripažinimui taikytinos teisės (Įstatymas Nr. 15(III)/2017), kuriuo ratifikuota 1985 m. Hagos konvencija. Pagal Ratifikavimo įstatymą ir konvenciją patika turėtų būti reglamentuojama taikant patikėtinio pasirinktą teisę. Kitais atvejais patika turėtų būti reglamentuojama taikant tos valstybės, su kuria ji glaudžiausiai susijusi, teisę.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teismumu bei veiksmumu) susiję jo aspektai

Pavardė

Pavardei nustatyti taikomas Įstatymas dėl tėvų ir vaikų santykių (Įstatymas Nr. 216/90). Pagal Įstatymą Nr. 216/90 vaiko pavardė nustatoma bendru tėvų pareiškimu per tris mėnesius nuo gimimo datos. Jeigu jie tokio pareiškimo nepadaro, vaikui suteikiama tėvo pavardė. Motinos pavardė turėtų būti suteikiama vaikui, gimusiam nesužadusiems tėvams, jeigu tėvas nepripažino vaiko arba kol jis jo nepripažino.

Nuolatinė gyvenamoji vieta

Asmens nuolatinė gyvenamoji vieta nustatoma pagal Testamentų ir paveldėjimo įstatymo 195 skyrių, jame numatyta, kad kiekvienas asmuo bet kuriuo konkrečiu metu turi arba gimimo metu gautą nuolatinę gyvenamąją vietą (nuolatinė gyvenamoji kilmės vieta), arba nuolatinę gyvenamąją vietą, kurią jis įgijo arba išlaikė savo iniciatyva (pasirinkta nuolatinė gyvenamoji vieta).

Jeigu santuokinis vaikas gimsta tėvui esant gyvam, vaiko nuolatinė gyvenamoji kilmės vieta yra jo tėvo nuolatinė gyvenamoji vieta vaiko gimimo metu.

Jeigu vaikas gimsta nesužadusiems tėvams arba jis gimsta po tėvo mirties, vaiko nuolatinė gyvenamoji kilmės vieta yra jo motinos nuolatinė gyvenamoji vieta vaiko gimimo metu.

Santuokinis veiksnumas

Asmens santuokiniam veiksmumui taikomas Santuokos įstatymo (Įstatymo Nr. 104(I)/2013) 14 straipsnis, kuriame numatyta, kad asmuo neturi santuokinio veiksnumo, jeigu jam nėra suėję aštuoniolika metų arba jis santuokos sudarymo metu negali duoti sutikimo dėl psichinės ligos arba sutrikimo, smegenų ligos ar kitos būklės ar ligos arba dėl priklausomybės nuo medžiagų, jeigu jis dėl to negali suprasti ir suvokti, ką daro.

Vis dėlto net jeigu atitinkama pora arba vienas iš jos narių yra jaunesni nei aštuoniolikos metų, jie laikomi turinčiais santuokinį veiksmumą, jeigu jiems yra suėję bent šešiolika metų arba jeigu jų globėjai davė raštišką sutikimą, arba esama rimtų priežasčių santuokai pagrįsti. Jeigu minėtas sutikimas neduodamas arba globėjo nėra, klausimą, ar asmuo turi santuokinį veiksmumą, turėtų spręsti apylinkės, kurioje gyvena atitinkamas asmuo, šeimos teismas.

Kalbant apie galėjamą atlikti teisinius veiksmus, Sutarčių įstatymo 149 skyriaus 11 straipsnyje numatyta, kad asmuo gali sudaryti sutartis, jeigu yra sveiko proto ir ta galimybė jam nėra atimta pagal teisės aktus. Teisės aktuose numatyta, kad susituokęs asmuo nėra laikomas negalinčiu sudaryti sutarčių vien dėl to, kad jam nėra suėję aštuoniolikos metų.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Teisinis vieno iš tėvų ir vaiko santykis, įskaitant tėvų pareigas, išlaikymą ir bendravimą, reglamentuojamas Kipro teisės aktais, ypač Įstatymu dėl tėvų ir vaikų santykių (Įstatymas Nr. 216/90).

Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 (Reglamentas „Briuselis IIa“), Reglamentas (EB) Nr. 4/2009, 1996 m. Hagos konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje taip pat taikomi tais klausimais, kurie juose reglamentuojami.

3.4.2 Įvaikinimas

Kai Kipro teismuose vykdomi įvaikinimo procesai, taikoma Kipro teisė, neatsižvelgiant į tai, ar įvaikinimo byla yra tarpvalstybinio pobūdžio.

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Klausimai, susiję su santuokos sudarymu ir nutraukimu, Kipre reglamentuojami 2003 m. Santuokos įstatymu (Įstatymas Nr. 104(I)/2003). Jiems taip pat taikoma JT konvencija dėl sutikimo sudaryti santuoką, minimalaus amžiaus santuokai sudaryti ir santuokų registravimo, Kipro Respublikoje ratifikuota Įstatymu Nr. 16(III)/2003.

3.5.2 Nesusituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Su santuokos nutraukimu susiję klausimai reglamentuojami Konstitucijos 111 straipsnyje, 1990 m. Bandymo sutaisyti ir dvasinio santuokos panaikinimo įstatyme (Įstatymas Nr. 22/1990), taikomame religinėms santuokoms, ir Santuokos įstatyme (Įstatymas Nr. 104(I)/2003).

1971 m. Hagos konvencija dėl santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium pripažinimo, Kipro Respublikos ratifikuota Įstatymu Nr. 14(III)1983, taikoma klausimams, susijusiems su santuokos nutraukimu ir gyvenimo skyrium pripažinimu.

3.5.4 Išlaikymo prievolės

Išlaikymo prievolės

Pagal Santuokinių turto įstatymą (Įstatymas Nr. 232/1991) su pakeitimais:

Jeigu sutuoktiniai nustoja gyventi kartu, teismas vieno iš sutuoktinių prašymu gali duoti nurodymą kitam sutuoktiniui mokėti išlaikymo išmokas prašymą pateikusiam sutuoktiniui.

Išlaikymo prievolės tarp buvusių sutuoktinių taikomos tada, kai kuris nors iš jų negali išsilaikyti iš savo pajamų ar turto ir:

- jeigu, kai santuoka galutinai nutraukiama arba pasibaigia toliau nurodyti terminai, sutuoktinio amžius ar sveikatos būklė neleidžia jam toliau verstis profesija, kuri užtikrintų jo pragyvenimą;
- jeigu sutuoktinis rūpinasi nepilnamečiu arba suaugusiu vaiku ar kitu išlaikomu asmeniu, kuris negali savimi pasirūpinti dėl fizinės ar psichinės negalios, todėl reikalavimą pateikęs asmuo negali rasti tinkamo darbo;
- sutuoktinis negali rasti pastovaus tinkamo darbo arba jam reikia profesinio mokymo, tačiau ne ilgiau kaip trejus metus nuo galutinio santuokos nutraukimo;
- bet kuriuo kitu atveju, kai skirti išlaikymą galutinio santuokos nutraukimo metu reikia siekiant teisingumo.

Išlaikymo galima neskirti arba jį apriboti dėl svarbių priežasčių, ypač jeigu santuoka truko trumpai arba jeigu sutuoktinis, kuris galėtų turėti teisę į išlaikymą, yra kaltas dėl santuokos nutraukimo arba gyvenimo kartu nutrūkimo arba savanoriškai sukėlė savo skurdą.

Taip pat teisė į išlaikymą turėtų nutrūkti arba išlaikymo nurodymas turėtų būti atitinkamai pakeistas, kai tai būtina pagal aplinkybes.

Nepilnamečio vaiko išlaikymo prievolės

Pagal Įstatymą dėl tėvų ir vaikų santykių (Įstatymas Nr. 216/90) nepilnamečio vaiko išlaikymo prievolės tėvai vykdo bendrai pagal turimas lėšas. Minėtoji tėvų pareiga teismo sprendimu ir teisminiu susitarimu gali būti palikta galioti net ir vaikui pasiekus suaugusiojo amžių, jeigu tai pateisinama išimtinėmis aplinkybėmis (pvz., vaikas yra neveiksnus ar neįgalus arba tarnauja Nacionalinėje gvardijoje, arba lanko kursus švietimo įstaigoje arba profesinėje mokykloje).

Nepilnamečio vaiko teisė gauti išlaikymą iš savo tėvų galioja ir tuo atveju, jeigu jis nuosavybės teise turi turto.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Taikomas Įstatymo Nr. 232/1991 13 straipsnis, kurio bendra taisyklė yra ta, kad santuoka nepakeičia sutuoktinių autonomijos, susijusios su turto. Tačiau Įstatymo 14 straipsnyje vienam sutuoktiniui leidžiama pareikšti reikalavimą į kito sutuoktinio turtą santuokos pabaigos arba pripažinimo negaliojančia atveju, jeigu reikalavimą teikiantis sutuoktinis kaip nors prisidėjo prie kito sutuoktinio turto padidinimo. Reikalavimą teikianti šalis, pateikdama ieškinį, gali prašyti jai išmokėti turto padidėjimo dalį, kuri susidarė dėl jos įnašo.

Laikoma, kad vieno sutuoktinio įnašas kito sutuoktinio turtui padidinti yra vienas trečdalis turto vertės padidėjimo, jeigu neįrodoma, kad įnašas yra mažesnis arba didesnis.

Į sutuoktinių turto padidėjimą neįskaitoma tai, ką jie gauna kaip dovaną, palikimą, testamentinę išskirtinę ar kitą dovanojamą turtą.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Paveldėjimas ir visi su palikimu susiję klausimai, išskyrus testamentą parengimo ir atšaukimo forma, reglamentuojami Reglamentu (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo.

Remiantis minėto reglamento 22 straipsniu, asmuo gali pasirinkti, kad jo palikimui būtų taikoma valstybės, kurios pilietybę jis turi pasirinkimo metu arba mirties metu, teisė. Teisės pasirinkimas padaromas tiesioginiu pareiškimu.

Jeigu yra sudarytas testamentas, taikoma 1961 m. spalio 5 d. Hagos konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos. Pagal konvencijos 1 straipsnį testamentinės valios forma galioja, jeigu ši forma atitinka šių valstybių vidaus teisę:

- vietos, kurioje testatorius išreiškė testamentinę valią, valstybės teisę, arba
- pilietybės, kurią testatorius turėjo tuo metu, kai išreiškė testamentinę valią, arba jo mirties metu, valstybės teisę, arba
- vietos, kurioje buvo testatoriaus nuolatinė gyvenamoji vieta arba įprastinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai jis išreiškė testamentinę valią, arba jo mirties metu, valstybės teisę, arba
- nekilnojamojo turto atžvilgiu – turto buvimo valstybės teisę.

3.8 Nekilnojamasis turtas

Reglamentas (EB) Nr. 593/2008 (reglamentas „Roma I“), kuriame numatyta, kad sutarčiai taikoma šalių pasirinkta teisė, taikomas santykiams, kuriais sukuriama prievolė, susijusios su nekilnojamoju turtu. Jeigu teisė nėra pasirinkta, taikomas reglamento 4 straipsnis, kuriame konkrečiai nurodyta kiekvienu atveju taikytina teisė.

Kai sutartys yra susijusios su daiktinėmis (*in rem*) teisėmis, remiantis Kipro teismų praktika, teismas taiko šalies, kurioje yra nekilnojamasis turtas, teisę (*lex situs*).

3.9 Bankrotas

Taikytina teisė nustatoma Reglamentu (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų. Tai yra valstybės, kurios teritorijoje tokia byla pradedama, teisė.

Paskutinis naujinimas: 18/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Taikytina teisė - Lietuva

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pirmosios knygos I dalies II skyrius

2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės (Roma I)

2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės (Roma II)

2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 33 straipsnio 1 dalimi, nagrinėdami bylas, teismai vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Vyriausybės nutarimais, kitais Lietuvos Respublikoje galiojančiais teisės aktais, kurie neprieštarauja įstatymams. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.10 straipsnio 1 dalimi, civiliniams santykiams užsienio teisė taikoma, kai tai numato Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys, šalių susitarimai ar Lietuvos Respublikos įstatymai.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.14 straipsniu, jeigu taikytina užsienio teisė numato atgalinį nukreipimą į Lietuvos Respublikos teisę, Lietuvos Respublikos teisė taikoma tik šio kodekso arba užsienio teisės numatytais atvejais. Jeigu taikytina užsienio teisė numato nukreipimą į trečiosios valstybės teisę, trečiosios valstybės teisė taikoma tik šio kodekso arba trečiosios valstybės teisės numatytais atvejais. Jeigu nustatant asmens civilinį teisinį statusą taikytina užsienio teisė nukreipia atgal į Lietuvos Respublikos teisę, taikoma Lietuvos Respublikos teisė. Šio taisyklės netaikomos, jeigu taikytina teisė yra pasirinkusios sandorio šalys, taip pat nustatant sandorio formai taikytiną teisę ir nesutartinėms prievolėms taikytiną teisę. Jeigu pagal tarptautinės privatinės teisės normas turi būti taikoma tarptautinė sutartis (konvencija), atgalinių nukreipimų ir nukreipimo į trečiosios valstybės teisę klausimai sprendžiami pagal taikytinos tarptautinės sutarties (konvencijos) nuostatas.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas bendros taisyklės šiuo klausimu nenustato.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.11 straipsniu, užsienio teisės normos netaikomos, jeigu jų taikymas prieštarautų Lietuvos Respublikos Konstitucijos bei kitų įstatymų įtvirtintai viešajai tvarkai. Tokiais atvejais taikomi Lietuvos Respublikos civiliniai įstatymai. Lietuvos Respublikos ar kitos valstybės, su kuria ginčas labiausiai susijęs, imperatyvios teisės normos taikomos nepaisant to, kad šalys savo susitarimu yra pasirinkusios kitokią užsienio teisę. Spręsdamas šiuos klausimus, teismas turi atsižvelgti į šių normų prigimtį, tikslus bei jų taikymo ar netaikymo pasekmes. Pagal šį kodeksą taikytina užsienio teisė gali būti netaikoma, jeigu atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes ta teisė aiškiai nėra susijusi su byla ar jos dalimi, o su ja labiau yra susijusi kitos valstybės teisė. Ši taisyklė netaikoma, kai taikytina teisė pasirinkta sandorio šalių susitarimu.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.12 straipsniu, Lietuvos Respublikos [tarptautinių sutarčių ar įstatymų](#) numatytais atvejais užsienio teisę taiko, aiškina bei jos turinį nustato teismas ex officio (savo iniciatyva). Jeigu užsienio teisės taikymą numato šalių susitarimas, visus su taikomos užsienio teisės turiniu susijusius įrodymus, atsižvelgdama į tos teisės oficialų aiškinimą, jos taikymo praktiką ir doktriną atitinkamoje užsienio valstybėje, pateikia ginčo šalis, kuri remiasi užsienio teise. Ginčo šalies prašymu teismas gali padėti jai surinkti informaciją apie taikytiną užsienio teisę. Jeigu teismui ar ginčo šaliai, kuri remiasi užsienio teise, nepavyksta įvykdyti minėtų pareigų, taikoma Lietuvos Respublikos teisė. Išimtiniais atvejais, kai būtina imtis skubių laikinų asmens teisių ar jo turto apsaugos priemonių, kol bus nustatyta ginčui taikytina teisė ir jos turinys, teismas gali išspręsti neatidėliotinus klausimus taikydamas Lietuvos Respublikos teisę.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.37 straipsniu, sutartinėms prievolėms taikoma prievolės šalių susitarimu pasirinkta teisė. Toks šalių susitarimas gali būti numatytas pagal šalių sudarytos sutarties sąlygas arba gali būti nustatomas pagal faktines bylos aplinkybes. Šalys savo susitarimu gali pasirinkti tam tikros valstybės teisę, kuri bus taikoma visai sutarčiai arba atskirai jos daliai ar atskiroms dalims. Šalys savo susitarimu bet kada gali pakeisti anksčiau pasirinktą sutartinei prievolei taikytiną teisę kita teise. Taikytinos teisės pakeitimas galioja atgaline tvarka, tačiau negali būti panaudotas prieš trečiuosius asmenis ir nepadaro sutarties negaliojančios. Aplinkybė, kad šalys susitarimu pasirinko sutarčiai taikytiną užsienio teisę, nėra pagrindas atsisakyti taikyti Lietuvos Respublikos ar kitos valstybės imperatyvias teisės normas, kurių šalys savo susitarimu negali pakeisti ar jų atsisakyti.

Jeigu šalys nepasirinko taikytinos teisės, taikoma valstybės, su kuria sutartinė prievolė yra labiausiai susijusi, teisė. Tokiu atveju preziumuojama, kad labiausiai su prievole pagal sutartį yra susijusi valstybė, kurios teritorijoje yra:

- 1) šalies, kuri turi įvykdyti pareigą, labiausiai būdingą tai sutarčiai, nuolatinė gyvenamoji vieta ar centrinė administracija. Jeigu prievolė yra labiau susijusi su prievolės šalies verslo vietos valstybės teise, taikoma verslo vietos valstybės teisė;
- 2) nekilnojamojo daikto buvimo vieta, kai sutarties dalykas yra teisė į nekilnojamąjį daiktą ar teisė naudoti nekilnojamąjį daiktą;
- 3) vežėjo pagrindinė verslo vieta vežimo sutarties sudarymo metu, jeigu toje pat valstybėje, kur yra vežėjo pagrindinė verslo vieta, buvo pakrauti kroviniai ar yra krovinio siuntėjo pagrindinė buveinė arba krovinio išsiuntimo vieta.

Pastaroji nuostata netaikoma, jeigu sutarčiai labiausiai būdingos pareigos įvykdymo vietos nustatyti negalima ir toje dalyje nustatytais prezumpcijomis negalima remtis, nes iš bylos aplinkybių matyti, kad sutartis yra labiau susijusi su kita valstybe.

Draudimo sutartims taikoma valstybės, kurios teritorijoje yra draudiko nuolatinė gyvenamoji ar verslo vieta, o nekilnojamojo daikto draudimo atveju – valstybės, kurios teritorijoje yra daiktas, teisė.

Arbitražiniam susitarimui taikoma teisė, reglamentuojanti pagrindinę sutartį, o jei ši negalioja, arbitražinio susitarimo sudarymo vietos teisė, o kai sudarymo vietos nustatyti neįmanoma, – arbitražo vietos valstybės teisė.

Sutartims, sudarytoms biržoje ar aukcione, taikoma biržos ar aukciono vietos valstybės teisė.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.39 straipsniu, šio kodekso 1.37 straipsnyje numatyta sutarties šalių teisė pasirinkti sutartinei prievolei taikytiną teisę neatima ir neriboja vartotojo teisės ginti savo interesus priemonėmis ir būdais, kuriuos nustato jo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, jeigu:

- 1) vartojimo sutartis buvo sudaryta jo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje pagal specialią ofertą ar reklamą toje šalyje;
- 2) vartotojas buvo kitos sutarties šalies paskatintas vykti į užsienio valstybę sudaryti sutarties;
- 3) kita šalis ar jos atstovas gavo užsakymą iš vartotojo šio nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje.

Jeigu vartojimo sutarties šalys nepasirinko taikytinos teisės, taikoma valstybės, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė. Šio straipsnio nuostatos netaikomos vežimo sutartims, taip pat paslaugų sutartims, pagal kurias vartotojui paslaugos teikiamos tik kitoje valstybėje, o ne Lietuvos Respublikoje.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.38 straipsniu, sandorio formai taikytina teisė nustatoma pagal šio kodekso 1.37 straipsnio 1 dalies nuostatas. Jeigu sandorio šalys susitarimu nepasirinko taikytinos teisės, sandorio formai taikoma sandorio sudarymo vietos teisė. Skirtingose valstybėse esančių šalių sudaryta sutartis taip pat galioja, jeigu jos forma atitinka bent vienos iš tų valstybių tokio sandorio formai taikomus teisės reikalavimus. Sandorių, kurių dalykas yra nekilnojamas daiktas ar teisės į jį, forma turi atitikti nekilnojamojo daikto buvimo vietos valstybės teisės reikalavimus. Vartojimo sutarčių formai yra taikoma vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teisė.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.40 straipsniu, įgaliojimo formai taikoma valstybės, kurioje jis išduotas, teisė. Įgaliojimo galiojimo terminas, jeigu nenurodytas įgaliojime, taip pat atstovo teisės ir pareigos, atstovo ir atstovaujamojo tarpusavio atsakomybė bei jų atsakomybė tretiesiems asmenims yra nustatoma pagal valstybės, kurioje atstovas veikia, teisę.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.41 straipsniu, dovanojimo sutartims taikoma dovanotojo nuolatinės gyvenamosios ar verslo vietos valstybės teisė, išskyrus nekilnojamojo daikto dovanojimo sutartis, šioms sutartims taikoma nekilnojamojo daikto buvimo vietos teisė. Dovanojimo sutartis negali būti pripažinta negaliojančia, jeigu jos forma atitinka dovanojimo sutarties sudarymo vietos arba dovanotojo nuolatinės gyvenamosios ar verslo vietos valstybės teisės reikalavimus.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.42 straipsniu, su reikalavimo perleidimu ar skolos perkėlimu susijusiems santykiams taikoma šalių susitarimu pasirinkta teisė. Šalių pasirinkta teisė perleidžiant reikalavimą negali būti panaudota prieš skolininką, jeigu nebuvo gautas jo sutikimas dėl pasirinktos taikytinos teisės. Jeigu šalys nepasirinko taikytinos teisės, su reikalavimo perleidimu ir skolos perkėlimu susijusiems santykiams taikoma teisė, reglamentuojanti pagrindinę prievolę, dėl kurios atsirandantis reikalavimas (skola) yra perleidžiamas (perkeliama). Reikalavimo perleidimo ar skolos perkėlimo formai taikoma reikalavimo perleidimui ar skolos perkėlimui taikytina teisė.

Taip pat taikomos Roma I reglamento taisyklės.

3.2 Nesutartinės prievolės

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.43 straipsniu, šalių teisės ir pareigos pagal prievoles, atsirandančias dėl padarytos žalos, nukentėjusiojo pasirinkimu nustatomos pagal valstybės, kurioje padarytas veiksmas ar buvo kitokių žalą sukėlusiu aplinkybių, teisę arba pagal žalos atsiradimo vietos valstybės teisę. Jeigu veiksmo padarymo ar kitokių aplinkybių arba žalos atsiradimo vietos valstybės nustatyti neįmanoma, taikoma valstybės, su kuria yra labiausiai susijusi ta žalos atlyginimo byla, teisė. Po žalos padarymo šalys gali susitarti, kad žalos atlyginimui bus taikoma byla nagrinėjančio teismo vietos valstybės teisė. Jeigu abiejų šalių nuolatinė gyvenamoji vieta yra toje pat valstybėje, žalos atlyginimui taikoma šios valstybės teisė.

Prievolėms, atsirandančioms dėl netinkamos kokybės produktų padarytos žalos, taikoma žalos padarymo vietos valstybės teisė, jeigu šioje valstybėje yra nukentėjusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta ar atsakingo už žalą asmens verslo vieta arba šioje valstybėje nukentėjusysis įsigijo produktą. Jeigu nukentėjusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje yra atsakingo už žalą asmens verslo vieta arba šioje valstybėje nukentėjusysis įsigijo produktą, tai taikoma nukentėjusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jeigu pagal šioje dalyje išvardytus kriterijus taikytinos teisės nustatyti negalima, taikoma atsakingo už žalą asmens verslo vietos valstybės teisė, išskyrus atvejus, kai ieškovas savo reikalavimą grindžia žalos padarymo vietos valstybės teise.

Remiantis prievolėms, atsirandančioms dėl žalos padarymo, taikytina teise nustatomos civilinės atsakomybės sąlygos, jos mastas, atsakingas asmuo, atleidimo nuo civilinės atsakomybės sąlygos.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.44 straipsniu, reikalavimams atlyginti žalą, padarytą eismo įvykio metu, taikytina teisė nustatoma pagal 1971 m. gegužės 4 d. Hagos konvenciją dėl eismo įvykiams taikytinos teisės.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.45 straipsniu, reikalavimams atlyginti asmeninėms neturtinėms teisėms visuomenės informavimo priemonių veiksmais padarytą žalą taikoma nukentėjusiojo pasirinkimu nukentėjusiojo nuolatinės gyvenamosios ar verslo vietos arba žalos atsiradimo vietos valstybės teisė, arba žalą padariusio asmens nuolatinės gyvenamosios ar verslo vietos valstybės teisė. Replikai (paneigimui) taikoma valstybės, kurioje buvo paskelbta publikacija ar iš kurios buvo transliuojama radijo ar televizijos laida, teisė.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.46 straipsniu, reikalavimams atlyginti nesąžininga konkurencija padarytą žalą taikoma valstybės, kurios rinkoje atsirado nesąžiningos konkurencijos neigiamos pasekmės, teisė. Jeigu nesąžininga konkurencija pažeidė tik pavienio asmens interesus, taikoma valstybės, kurios teritorijoje yra nukentėjusiojo verslo vieta, teisė.

Taip pat taikomos Roma II reglamento taisyklės.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisnumu bei veiksnumu) susiję jo aspektai

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.15 straipsniu, užsienio piliečiai Lietuvos Respublikoje turi tokį patį civilinį teisnumą kaip ir Lietuvos Respublikos piliečiai. Šios taisyklės išimtis gali nustatyti Lietuvos Respublikos įstatymai. Užsienio piliečių gimimo ar mirties momentas nustatomas pagal valstybės, kurioje buvo nuolatinė jų gyvenamoji vieta (šio kodekso 2.12 straipsnis) gimimo ar mirties metu, teisę. Asmenys be pilietybės Lietuvos Respublikoje turi tokį patį civilinį teisnumą kaip ir Lietuvos Respublikos piliečiai. Šios taisyklės atskiras išimtis gali nustatyti Lietuvos Respublikos įstatymai. Asmenų be pilietybės gimimo ar mirties momentas nustatomas pagal valstybės, kurioje buvo nuolatinė jų gyvenamoji vieta gimimo ar mirties metu, teisę.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.16 straipsniu, užsienio piliečių ir asmenų be pilietybės civilinis veiksnumas nustatomas pagal valstybės, kurioje yra jų nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę. Jeigu šie asmenys neturi nuolatinės gyvenamosios vietos arba ją nustatyti sunku, jų veiksnumas nustatomas pagal valstybės, kurios teritorijoje šie asmenys sudarė atitinkamą sandorį, teisę. Jeigu asmuo gyvena keliuose valstybėse, taikoma valstybės, su kuria asmuo labiausiai susijęs, teisė. Užsienio piliečiai ir asmenys be pilietybės, nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje, pripažįstami neveiksniais tam tikroje srityse ar ribotai veiksniais tam tikroje srityse ar jiems teikiama pagalba priimant sprendimus Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka. Nuolatinės gyvenamosios vietos pakeitimas nedaro įtakos veiksnumui, jeigu veiksnumas jau buvo įgytas iki nuolatinės gyvenamosios vietos pakeitimo.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.17 straipsniu, asmuo negali remtis savo neveiksnumu pagal nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę, jeigu pagal sandorio sudarymo vietos valstybės teisę jis buvo veiksnus, išskyrus atvejus, kai kita sandorio šalis žinojo arba turėjo žinoti apie to asmens neveiksnumą pagal jo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę. Šios nuostatos netaikomos šeimos ir paveldėjimo teisei, taip pat daiktinėms teisėms.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.18 straipsniu, užsienio piliečiai ir asmenys be pilietybės pripažįstami nežinia kur esančiais ir paskelbiami mirusiais pagal valstybės, kurios teritorijoje buvo paskutinė žinoma jų nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Vaiko kilmė (tėvystės ar motinystės pripažinimas, nustatymas ar nugincijimas) nustatoma arba pagal valstybės, kurios piliečiu tapo vaikas gimdamas, arba pagal valstybės, pripažįstamos kaip vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta jo gimimo momentu, arba pagal vieno iš vaiko tėvų nuolatinės gyvenamosios vietos ar valstybės, kurios piliečiu jis buvo vaiko gimimo momentu, teisę, atsižvelgiant į tai, kurios iš šių valstybių teisė yra palankesnė vaikui. Vaiko kilmės nustatymo pasekmės nustato vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Vaiko tėvo (motinos) veiksnumas pripažįstant tėvystę (motinystę) nustatomas pagal valstybės, kurioje yra jo (jos) nuolatinė gyvenamoji vieta tėvystės (motinystės) pripažinimo metu, teisę. Tėvystės (motinystės) pripažinimo formai taikoma tėvystės (motinystės) pripažinimo vietos arba vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė (Civilinio kodekso 1.31 straipsnis). Vaikų ir tėvų asmeniniams ir turtiniams santykiams taikoma vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jeigu nė vienas iš vaiko tėvų neturi nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta, o vaikas ir abu jo tėvai yra tos pačios valstybės piliečiai, taikoma valstybės, kurios piliečiai jie visi yra, teisė (Civilinio kodekso 1.32 straipsnis).

3.4.2 Įvaikinimas

Įvaikinimo santykiai nustatomi pagal vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę. Jeigu yra aišku, kad įvaikinus pagal įvaikinamo vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę įvaikinimas nebus pripažįstamas įtėvių (įtėvio) nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje ar valstybėje, kurios piliečiai jie (jis) yra, gali būti įvaikinama pagal šių valstybių teisę, jeigu tai nepakenks vaiko interesams. Jeigu neaišku, ar įvaikinimas bus pripažintas kitoje valstybėje, įvaikinti draudžiama. Įvaikio ir įtėvių bei jų giminaičių tarpusavio santykiams taikoma įtėvių (įtėvio) nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė (Civilinio kodekso 1.33 straipsnis).

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Santuokinį veiksmumą ir kitas santuokos sudarymo sąlygas nustato Lietuvos Respublikos teisė. Santuoka registruojama Lietuvos Respublikos civilinės metrikacijos įstaigose, jeigu bent vieno santuoką sudarančiųjų nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvoje arba bent vienas yra Lietuvos Respublikos pilietis santuokos sudarymo metu. Užsienio valstybių piliečių ir asmenų be pilietybės, neturinčių nuolatinės gyvenamosios vietos Lietuvos Respublikoje, santuokinis veiksmumas ir kitos santuokos sudarymo sąlygos gali būti nustatomos pagal abiejų norinčių tuoktis asmenų nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę, jeigu sudaryta santuoka bus pripažįstama bent vieno norinčiojo tuoktis nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje. Užsienio valstybėje teisėtai sudaryta santuoka pripažįstama Lietuvos Respublikoje, išskyrus atvejus, kai abu sutuoktiniai, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvos Respublikoje, santuoką sudarė užsienio valstybėje turėdami tikslą išvengti santuokos pripažinimo negaliojančia pagal Lietuvos Respublikos įstatymus (Civilinio kodekso 1.25 straipsnis). Santuokos sudarymo tvarka nustatoma pagal santuokos sudarymo vietos valstybės teisę. Santuoka taip pat pripažįstama galiojančia, jeigu jos sudarymo tvarka atitinka bent vieno sutuoktinio nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės arba valstybės, kurios pilietis jis buvo santuokos sudarymo metu, teisės reikalavimus (Civilinio kodekso 1.26 straipsnis). Sutuoktinių asmeniniams santykiams taikoma jų nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jeigu sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos yra skirtingose valstybėse, jų asmeniniams santykiams taikoma paskutinės jų bendros nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jeigu sutuoktiniai neturėjo bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, taikoma valstybės, su kuria sutuoktinių asmeniniai santykiai yra glaudžiausiai susiję, teisė. Jeigu negalima nustatyti, su kuria valstybe sutuoktinių asmeniniai santykiai yra glaudžiausiai susiję, taikoma santuokos sudarymo vietos valstybės teisė (Civilinio kodekso 1.27 straipsnis).

3.5.2 Nesusituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

Nereguliuojama.

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Vadovaujantis Civilinio kodekso 1.29 straipsniu, gyvenimą skyrium (separaciją) ir santuokos nutraukimą nustato sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos teisė. Jeigu sutuoktiniai neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, taikoma paskutinės jų bendros nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, o kai tokios bendros vietos nėra, – bylą nagrinėjančio teismo valstybės teisė. Jeigu valstybės, kurios piliečiai yra abu sutuoktiniai, teisė draudžia nutraukti santuoką arba nustato specialias santuokos nutraukimo sąlygas, santuoka gali būti nutraukta pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, kai vienas sutuoktinis taip pat yra ir Lietuvos Respublikos pilietis arba turi nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje.

Taip pat taikomas 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje (Roma III reglamentas), taisyklės.

3.5.4 Išlaikymo prievolės

Šeimos narių tarpusavio išlaikymo (alimentiniams) santykiams taikytina teisė nustatoma pagal 1973 m. spalio 2 d. Hagos konvenciją dėl išlaikymo prievolių taikytinos teisės (Civilinio kodekso 1.36 straipsnis).

Taip pat taikomas 2007 m. lapkričio 23 d. Hagos protokolas dėl išlaikymo prievolių taikytinos teisės.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Vadovaujantis Civilinio kodekso 1.28 straipsniu, sutuoktinių turto teisinį statusą nustato jų nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jeigu sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos yra skirtingose valstybėse, taikoma valstybės, kurios piliečiai yra abu sutuoktiniai, teisė. Jeigu sutuoktiniai yra skirtingų valstybių piliečiai ir niekada neturėjo bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, taikoma santuokos sudarymo vietos valstybės teisė. Sutuoktinių turto teisinį statusą pagal sutartis nustato sutuoktinių susitarimu pasirinktos valstybės teisė. Šiuo atveju sutuoktiniai gali pasirinkti valstybės, kurioje yra ar ateityje bus nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę arba valstybės, kurioje buvo sudaryta santuoka ar kurios pilietis yra vienas sutuoktinis, teisę. Sutuoktinių susitarimas dėl taikytinos teisės galioja, jeigu jis atitinka jų pasirinktos valstybės arba susitarimo sudarymo vietos valstybės teisės reikalavimus. Susitarimu pasirinkta taikytina teisė gali būti panaudota prieš trečiuosius asmenis tik tuo atveju, jeigu tretieji asmenys šį faktą žinojo ar turėjo žinoti. Sutuoktinių susitarimu pasirinkta taikytina teisė gali būti panaudota sprendžiant ginčą, susijusį su daiktinėmis teisėmis į nekilnojamąjį daiktą, tik tais atvejais, kai buvo laikomasi nekilnojamojo daikto buvimo vietos valstybėje nustatytų šio turto ir daiktinių teisių į jį viešo registravimo reikalavimų. Sutuoktinių susitarimui dėl turto teisinio statuso pakeitimo taikoma tokio pakeitimo metu buvusios sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jeigu sutuoktiniai turto teisinio statuso keitimo metu gyveno skirtingose valstybėse, taikoma paskutinės jų bendros nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė arba, jos nesant, teisė, kuri nustato turtingus sutuoktinių santykius.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Testatoriaus galėjimas sudaryti, pakeisti ar panaikinti testamentą nustatomas pagal testatoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę. Jeigu asmuo nuolatinės gyvenamosios vietos neturėjo ar ją nustatyti neįmanoma, tai galėjimas sudaryti testamentą nustatomas pagal jo sudarymo vietos valstybės teisę (Civilinio kodekso 1.60 straipsnis). Testamento, jo pakeitimo ar panaikinimo formai taikoma šių aktų sudarymo vietos valstybės teisė. Testamentas, jo pakeitimas ar panaikinimas taip pat galioja, jeigu šių aktų forma atitinka testatoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisės reikalavimus arba valstybės, kurios pilietis testatorius buvo šių aktų sudarymo metu, arba jo gyvenamosios vietos valstybės šių aktų sudarymo ar mirties metu teisės reikalavimus. Testamentas dėl nekilnojamojo daikto, taip pat tokio testamento pakeitimas ar panaikinimas galioja, jeigu jų forma atitinka nekilnojamojo daikto buvimo vietos valstybės teisę (Civilinio kodekso 1.61 straipsnis). Vadovaujantis Civilinio kodekso 1.62 straipsniu, kitiems paveldėjimo teisės santykiams, išskyrus su nekilnojamųjų daiktų paveldėjimu susijusius, taikoma valstybės, kurios teritorijoje buvo nuolatinė palikėjo gyvenamoji vieta jo mirties momentu, teisė. Nekilnojamojo daikto paveldėjimo santykiams taikoma nekilnojamojo daikto buvimo vietos valstybės teisė. Jeigu palikimas atsirado po Lietuvos Respublikos piliečio mirties, tai nepaisant taikytinos teisės jo įpėdiniai, gyvenantys Lietuvos Respublikoje ir turintys teisę į privalomąją palikimo dalį, paveldi šią dalį pagal Lietuvos Respublikos teisę, išskyrus nekilnojamuosius daiktus. Jeigu pagal paveldėjimo santykiams taikytiną teisę turtas negali pereiti užsienio valstybei, kai kitų įpėdinių nėra, o turtas yra Lietuvoje, tai šis turtas pereina Lietuvos Respublikos nuosavybėn.

Taip pat taikomas 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo taisyklės.

3.8 Nekilnojamasis turtas

Vadovaujantis Civilinio kodekso 1.48 straipsniu, nuosavybės teisė ir kitos daiktinės teisės į nekilnojamąjį ir kilnojamąjį daiktą nustatomos pagal valstybės, kurioje buvo tas daiktas jo teisinės padėties pasikeitimo metu, teisę. Daiktas pripažįstamas nekilnojamoju ar kilnojamuoju pagal jo buvimo vietos valstybės teisę. Nuosavybės ir kitų daiktinių teisių oficialiai registracijai taikoma valstybės, kurioje yra daiktas jo registravimo metu, teisė. Nuosavybės teisė į nekilnojamąjį daiktą, kai yra įgyjamoji senatis, nustatoma pagal daikto buvimo vietos valstybės teisę.

3.9 Bankrotas

Paskutinis naujinimas: 17/10/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Taikytina teisė - Liuksemburgas

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Liuksemburgas neturi tarptautinės privatinės teisės kodekso. Nuostatos dėl kolizinių normų vidaus teisėje išsibarsčiusios po įvairius kodeksus ir specialiuosius įstatymus. Šį klausimą daugiausia reglamentuoja daugiašalės tarptautinės konvencijos ir Europos antrinės teisės aktai.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

Nemažai kolizinių normų yra iš daugiašalių tarptautinių konvencijų, kurių šalis yra Liuksemburgas. Dauguma šių konvencijų buvo sudarytos Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijoje.

Visų šių konvencijų sąrašas pateikiamas [Hagos konferencijos](#) interneto svetainėje.

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Kai kuriose dvišalėse konvencijose yra kolizinių normų. Daugiau informacijos pateikiama [Legilux](#) interneto svetainėje.

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Bylose dėl asmens statuso teismas taiko kolizines normas savo iniciatyva. Taip nėra, jeigu šalis gali laisvai pasirinkti teisę, pavyzdžiui, sutartyse, dėl šalių laisvės pasirinkti taikytiną teisę principo. Tokiais atvejais teismas taiko kolizines normas savo iniciatyva tik jeigu buvo aiškiai ir sukčiaujant apeiti teisės aktai. Teismas, kuriame iškelta byla, automatiškai taikys savo nacionalinę teisę, jeigu šalis neprašė taikyti užsienio teisės.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Liuksemburge srityse, kurioms netaikoma tarptautinė konvencija ar Europos reglamentas, kuriame konkrečiai atmetama *renvoi* galimybė, teismų praktikoje šis institutas yra tam tikru mastu leidžiamas. Jeigu pritaikius kolizines normas pagal *renvoi* principą taikoma nacionalinė teismo, kuriame iškelta byla, teisė, *renvoi* yra leidžiamas, tačiau toliau – nebe. Pagal šį principą nukreipiama į materialinę teismo, kuriame iškelta byla, teisę.

Renvoi nėra leidžiamas bylose, jeigu šalis gali pasirinkti taikytiną teisę.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Taip yra tuo atveju, jei dėl siejamojo veiksnio, pagal kurį nustatoma taikytina teisė, pasikeitimo situacijai paeilui taikomos dvi skirtingos teisės sistemos. Tai apibrėžiama kaip teisės kolizija laiko atžvilgiu dėl siejamojo veiksnio judėjimo laike.

Liuksemburge naujas įstatymas taikomas būsimiems praeityje susiklosčiusios situacijos, sukeliančios padarinius į ateitį, padariniams. Tačiau nauja teisė, taikytina pagal kolizines normas, bus taikoma tuo atveju, jeigu pasikeičia situacija, susiklosčiusi pagal ankstesnę teisę, kuri buvo pripažinta kaip taikytina.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Tam tikrais atvejais, kai teismas, kuriame iškelta byla, privalo taikyti savo nacionalinę teisę, nors pagal kolizines normas taikytina užsienio teisė:

- užsienio teisės neįmanoma nustatyti;
 - byla susijusi su asmenimis be pilietybės;
 - užsienio teisėje nėra sprendimo;
 - imtasi skubių laikinųjų priemonių;
 - užsienio teisė neatitinka teismo, kuriame nagrinėjama byla, valstybės viešosios tvarkos.
- Jeigu nuostatos taikytinos iš karto, teismas taip pat taiko teismo vietos teisę:
- proceso teisei ir teisės aktams, reglamentuojantiems teismus;
 - teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias darbuotojų apsaugą ir turto nuomą;
 - vartotojų teisinę apsaugą.

Galiausiai jeigu dėl akivaizdžiai nesąžiningų tikslų šalis nusprendė netaikyti teismo, kuriame iškelta byla, teisės, tačiau dirbtinai pritaikyta užsienio teisė, teismas privalo atsisakyti taikyti šią teisę ir privalo iš naujo taikyti savo nacionalinę teisę.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Kadangi Liuksemburge užsienio teisė yra faktinė aplinkybė, į kurią turi atsižvelgti Liuksemburgo teismas, įrodinėjimo pareiga iš esmės taikoma užsienio teisę pasirinkusiai šaliai. Taigi įrodinėjimo pareiga tenka šalims, o konkrečiau – šaliai, kurios reikalavimui taikoma užsienio teisė.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Iš esmės sutartiniais įsipareigojimams taikoma šalių pasirinkta teisė, jeigu yra laikomasi privalomųjų teisės aktų nuostatų, kuriomis reglamentuojama viešoji tvarka ir nesąžiningas teisės vengimas.

Jeigu šalis neišreiškia pageidavimo, taikomos 1980 m. Romos konvencijos ir 2008 m. birželio 17 d. Reglamento (EB) Nr. 593/2008. Pastaruoju atveju teismas taikys objektyviai tinkamiausią teisę.

3.2 Nesutartinės prievolės

Iš esmės nesutartiniais įsipareigojimams taikoma žalos arba prievolės atsiradimo vietos teisė, nebent kita teisė yra glaudžiau susijusi su faktinėmis aplinkybėmis arba taikoma tarptautinė konvencija.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisumu bei veiksmu) susiję jo aspektai

Iš esmės asmens statusui taikytina fizinio asmens nacionalinė teisė, išskyrus atvejus, kai situacijai taikomi tam tikri kriterijai, pavyzdžiui, atitinkamų asmenų ir visų pirma atitinkamo vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos kriterijus. Tai taip pat taikoma vardų sudarymui ir sandarai, taip pat vardų ir pavardžių keitimo sąlygoms, nes vardai yra asmens statuso dalis.

Bendras gebėjimas atlikti teisinį veiksma ir teisė iškelti bylą reglamentuojama atitinkamo asmens nacionalinės teisės. Tačiau *locus standi* reglamentuojama šiai teisei taikytina teisė, jeigu ji susijusi su teisės esme. Sutartiniuose santykiuose ši taisyklė sušvelninama, jeigu kita sutarties šalis elgiasi sąžiningai, tačiau neveiksmu remiamasi nurodant motyvus, kurie neegzistuoja toje šalyje, kurioje veiksmas buvo atliktas. Tuomet vietoj nacionalinės teisės taikoma prievolės įvykdymo vietos teisė.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Liuksemburge bylose dėl teisėtų įpėdinių iš esmės taikoma santuokai taikytina teisė, t. y. bendra nacionalinė tėvų teisė, bendros nuolatinės gyvenamosios vietos teisė arba teismo vietos teisė.

Viskam, kas iš esmės susiję su palikuonio (vaiko) įsisteigimu, iš esmės taikoma nacionalinė vaiko teisė.

Kiek tai susiję su įrodymais, kurių reikalaujama siekiant nustatyti palikuonį, esmines pripažinimo sąlygas, pareiškimo dėl palikuonio ginčijimo pateikimo terminu ir apribojimais, taip pat prieš tokį pareiškimą panaudotinomis gynybos priemonėmis, taikoma vaiko nacionalinė teisė.

3.4.2 Įvaikinimas

- Įvaikinimo sąlygos

Iš esmės pagal Civilinio kodekso (*Code civil*) 370 straipsnį sąlygos, kurias reikia įvykdyti siekiant įsivaikinti, reglamentuojamos įsivaikinančio asmens (-ų) teisėje. Jeigu įsivaikinančių sutuoktinių pilietybė skiriasi, taikytina pareiškimo padavimo dieną buvusios bendros jų nuolatinės gyvenamosios vietos teisė. Tačiau įvaikinimo sąlygos iš esmės reglamentuojamos įvaikinamojo nacionalinės teisės. Šio principo išimtis taikoma, jeigu įvaikinamasis dėl įvaikinimo įgyja įvaikinančiojo pilietybę. Tokiu atveju šioms sąlygoms taikytina nacionalinė įvaikinančiojo teisė.

- Įvaikinimo padariniai

Įvaikinimo padariniams taikoma nacionalinė įvaikintojo (-ų) teisė. Jeigu įvaikina du sutuoktiniai, kurių pilietybė skiriasi arba kurie yra asmenys be pilietybės, arba jeigu vienas iš sutuoktinių yra be pilietybės, taikytina jų bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, buvusios įvaikinimo metu, teisė.

Jeigu įsivaikinama užsienyje, gali kilti kolizija tarp įvaikinančiojo nacionalinėje teisėje ir įvaikinamojo nacionalinėje teisėje nustatytų jurisdikcijos taisyklių.

Tokiais atvejais įvaikinimas laikomas galiojančiu, jeigu buvo laikomasi įvaikinimo šalies teisėje nustatytų taisyklių ir jeigu įvaikinimas įvyko kompetentingose institucijose pagal šią teisę.

3.5 Santuoka, nesuituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

- Santuokos galiojimo sąlygos

Formaliems reikalavimams iš esmės taikoma santuokos sudarymo vietos teisė.

Kad santuoka galiotų pagal 1978 m. kovo 14 d. Hagos konvenciją dėl santuokos sudarymo ir galiojimo pripažinimo, privaloma laikytis esminių sąlygų, nustatytų kiekvieno iš abiejų sutuoktinių vidaus teisės aktuose. Vidaus teisės aktus nustato santuokos sudarymo valstybės kolizinės teisės normos. Jeigu bent vienas iš sutuoktinių turi šios valstybės pilietybę arba nuolat joje gyvena, taip pat privaloma laikytis esminių sąlygų, kurių reikalaujama pagal santuokos sudarymo valstybės teisę. Santuokos galiojimo sąlygoms taikytina teisė taip pat taikoma esminėms bet kurio santuokos nutraukimo veiksmo sąlygoms.

Jeigu santuoka sudaryta užsienyje, taikoma galiojimo prezumpcija, jeigu pateikiamas santuokos liudijimas, parengtas pagal formalius santuokos sudarymo vietos reikalavimus. Santuoką gali būti atsakoma pripažinti, jeigu užsienyje sudaryta santuoka akivaizdžiai nesuderinama su Liuksemburgo viešąja tvarka.

- Santuokos padariniai

Jeigu sutuoktinių pilietybė skiriasi, santuokos padariniams Liuksemburge iš esmės taikoma bendros sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos teisė, t. y. faktinės sutuoktinių gyvenamosios vietos teisė.

3.5.2 Nesuituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

Gyvenimui kartu nesuituokus netaikomos jokios kolizinės teisės normos, nes pagal Liuksemburgo teisę nesuituokusių porų santykiai laikomi *de facto* situacija.

Liuksemburge sudarytoms partnerystėms taikoma teismo vietos teisė.

Partneriai, įregistravę savo partnerystę užsienyje, gali prašyti įrašyti ją į civilinį registrą, jeigu abu partneriai atitiko 4 straipsnio reikalavimus tuo metu, kai partnerystė buvo sudaryta užsienyje. Kai užsienyje sudaryta partnerystė pripažįstama Liuksemburge, taikomos tos pačios lengvatos kaip ir Liuksemburge.

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Jeigu sutuoktinių pilietybė yra ta pati, santuokos nutraukimui ir separacijai taikoma nacionalinė sutuoktinių teisė. Priešingu atveju taikoma jų faktinės bendros nuolatinės gyvenamosios vietos teisė. Jeigu neįvykdomas nė vienas kriterijus, taikoma teismo vietos teisė.

Šios taisyklės taip pat taikomos santuokos nutraukimo lestinumui apskritai, jo priežastims, padariniams ir susijusioms priemonėms.

3.5.4 Išlaikymo prievolės

Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl išlaikymo prievolių 15 straipsnį šiuo klausimu taikytina teisė nustatoma pagal 2007 m. lapkričio 23 d. Hagos protokolą dėl išlaikymo prievolių taikytinos teisės. Pagal bendrą principą taikoma kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos teisė, tačiau šalis gali susitarti jau iškeltai bylai taikyti teismo vietos teisę arba vieną iš toliau nurodytų teisių:

- a) bet kurios valstybės, kurios pilietybę nustatymo metu turi bet kuri šalis, teisę;
- b) valstybės, kurioje nustatymo metu yra bet kurios šalies nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę;
- c) teisę, kurią šalis nustatė kaip taikytiną savo nuosavybės režimui arba šiam režimui faktiškai taikytiną teisę;
- d) teisę, kurią šalis nustatė kaip taikytiną jų santuokos nutraukimui arba separacijai, arba teisę, faktiškai taikytiną šiam santuokos nutraukimui ar separacijai.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Sutuoktinių turto teisiniam režimui taikoma sutuoktinių prieš sudarant santuoką nustatyta teisė.

Jeigu santuokos sudarymo metu sutuoktiniai nepasirinko taikytinos teisės, taikytina teisė nustatoma pagal 1978 m. kovo 14 d. Hagos konvenciją dėl sutuoktinių turto teisiniam režimui taikytinos teisės.

Pagal 1978 m. kovo 14 d. Hagos konvenciją sutuoktiniai gali nustatyti tik vieną iš šių teisių:

1. bet kurio iš sutuoktinių pilietybės valstybės, buvusios nustatymo metu, teisę;
2. valstybės, kurioje nustatymo metu yra bet kurio iš sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę;
3. pirmosios valstybės, kurioje vienas iš sutuoktinių naujai nuolat apsigyvena po santuokos, teisę.

Taip nustatyta teisė taikoma visam jų turtui.

Vis dėlto sutuoktiniai, nepaisant to, ar pagal pirmiau išdėstytus punktus jie yra nustatę teisę, gali kaip visam ar kai kuriam nekilnojamajam turtui taikytiną teisę nustatyti šio nekilnojamojo turto buvimo vietos teisę. Jie taip pat gali numatyti, kad visam nekilnojamajam turtui, kuris bus įsigytas vėliau, taikoma šio turto buvimo vietos teisė.

Jeigu šalis nepasirenka taikytinos teisės, teismas turės nustatyti, koks buvo jų nebylus pasirinkimas. Preziumuojama, kad taikoma valstybės, kurioje jie pirmą kartą nuolat apsigyvena po santuokos, vidaus teisė.

Vis dėl to pagal 1978 m. kovo 14 d. Hagos konvenciją sutuoktinių turto teisiniam režimui taikoma bendros sutuoktinių pilietybės valstybės vidaus teisė tokiais atvejais:

1. jeigu ši valstybė padarė 5 straipsnyje numatytą pareiškimą ir jo taikymas sutuoktiniams nėra negalimas pagal šio straipsnio antros pastraipos nuostatas;
2. jeigu ši valstybė nėra konvencijos šalis ir pagal šios valstybės tarptautinės privatinės teisės taisyklės taikytina jos vidaus teisė ir sutuoktiniai nustato savo pirmą nuolatinę gyvenamąją vietą po santuokos:

a) valstybėje, kuri padarė 5 straipsnyje numatytą pareiškimą;

arba

b) valstybėje, kuri nėra konvencijos šalis ir kurios tarptautinės privatinės teisės taisyklėse taip pat numatyta taikyti jų pilietybės valstybės teisę;

3. Jeigu sutuoktiniai nenustato savo pirmosios gyvenamosios vietos po santuokos toje pat valstybėje.

Jeigu sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta yra skirtingose valstybėse ir jie neturi bendros pilietybės, jų turto teisiniam režimui taikoma valstybės, su kuria, atsižvelgiant į visas aplinkybes, šis turtas yra glaudžiausiai susijęs.

Jeigu tai leidžiama pagal naują pasirinktą taikytiną teisę, leidžiama savanoriškai pakeisti taikytiną teisę.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Paveldėjimams nuo 2015 m. rugpjūčio 17 d. ir vėliau taikomos 2012 m. liepos 4 d. Reglamento (ES) Nr. 650/2012 nuostatos. Šio reglamento 21 straipsnyje numatyta, kad visam paveldėjimui taikytina valstybės, kurioje mirties metu buvo mirusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė.

Paveldėjimui iki 2015 m. rugpjūčio 17 d. toliau taikomos Liuksemburgo kolizinės teisės normos.

- Paveldėjimas pagal įstatymą

Liuksemburge palikimas padalijamas į kelias dalis: kilnojamąjį turtą ir vieną ar kelis nekilnojamuosius daiktus. Siekiant nustatyti, ar turtas yra kilnojamas, ar nekilnojamas, turi būti taikoma teismo vietos teisė.

Kilnojamojo turto paveldėjimui iš esmės taikoma mirusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos mirties dieną teisė. Nuolatinė gyvenamoji vieta nustatoma pagal Civilinio kodekso normas.

Nekilnojamojo turto paveldėjimui taikoma turto buvimo vietos teisė.

- Paveldėjimas pagal įstatymą

Iš esmės asmens statusas lemia bendrą veiksnumą sudaryti testamentą. Vis dėlto paveldėjimo teisėje reglamentuojami kai kurie neveiksnumo atvejai.

Bendrai galimybei būti dovanos gavėjų taikoma asmenų statusą reglamentuojanti teisė.

3.8 Nekilnojamasis turtas

Pagal Civilinio kodekso 3 straipsnį turto nuosavybei taikoma turto buvimo vietos teisė. Tai taip pat taikoma daiktinių teisių, susijusių su turtu, turiniui, jų sukūrimui ir perdavimui, taip pat jų įgijimui dėl naudojimo (*usucapion*).

3.9 Bankrotas

Kai netaikomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 ir Reglamentas (ES) Nr. 2015/848 dėl nemokumo bylų, taikoma tokios bylos iškėlimo vietos teisė. Tai taikoma visų kolektyvinių bylų, iškeltų Liuksemburge, padariniams ir užsienyje paskelbto nemokumo padariniams. Vis dėlto vienos iš šalių nemokumo konkrečioms padariniams, kylantiems teisėms, kuriomis gali remtis kita sutarties šalis, taikoma nemokumo paskelbimo valstybės teisė.

Ši teisė taikoma tik konkrečioms nemokumo padariniams ir netaikoma visiems nemokumo paveikto sandorio aspektams.

Paskutinis naujinimas: 06/05/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Taikytina teisė - Malta

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Nacionaliniai įstatymai yra išdėstyti teisės aktuose (t. y. rašytiniai įstatymai). Juos galima be apribojimų peržiūrėti Maltos įstatymų [internetinio svetainėje](#).

2004 m. Malta įstojo į Europos Sąjungą, todėl į Maltos teisės sistemą taip pat įtraukti ES teisės aktai ir reglamentai, kurie taikomi tiesiogiai arba perkeliama į Maltos įstatymus ir gali turėti viršenybę prieš nacionalinius teisės aktus.

Nors Maltos teisėje nėra įtvirtintas precedento principas ir šio principo Maltoje taikyti neįpraloma, Maltos teismai paprastai atsižvelgia į ankstesnius teismų sprendimus, visų pirma Apeliacinio teismo ir Konstitucinio teismo priimtus sprendimus (abu šie teismai Maltoje yra aukštesnės instancijos teismai).

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

1961 m. spalio 5 d. Konvencija dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo

1965 m. lapkričio 15 d. Konvencija dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo užsienyje

1970 m. kovo 18 d. Konvencija dėl įrodymų civilinėse arba komercinėse bylose paėmimo užsienyje

1980 m. spalio 25 d. Konvencija dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų

1980 m. spalio 25 d. Konvencija dėl tarptautinės teisės kreiptis į teismą

1985 m. liepos 1 d. Konvencija dėl patikai ir jos pripažinimui taikytinos teisės

1988 m. sausio 25 d. Konvencija dėl savitarpio administracinės pagalbos mokesčių srityje

1992 m. sausio 16 d. Konvencija dėl archeologijos paveldo apsaugos

1993 m. gegužės 29 d. Konvencija dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje

1996 m. spalio 19 d. Konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje

1980 m. Romos konvencija dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės

2005 m. birželio 30 d. Konvencija dėl susitarimų dėl teismingumo

2007 m. lapkričio 23 d. Konvencija dėl vaiko ir kitų šeimos narių išlaikymo išmokų išreikalavimo tarptautiniu mastu

2007 m. lapkričio 23 d. protokolas dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės

Be to, Malta ratifikavo įvairias Jungtinių Tautų sutartis – ratifikavimo statusą galima peržiūrėti [čia](#).

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Neturime jokių duomenų apie Maltos pasirašytas dvišales konvencijas, kuriose pateikiamos nuostatos dėl taikytinos teisės pasirinkimo.

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Teisėjas negali *ex officio* taikyti kolizinių normų; tokios normos taikytinos tik jei bent viena iš bylos šalių teigia, kad yra įstatymų kolizija. Tokį pareiškimą pateikusi šalis turi įrodyti teismui užsienio teisės turinį. Jei tokio pareiškimo nėra arba jei įrodymų nepakanka, nacionaliniai teismai turi priimti sprendimą pagal Maltos teisę.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Malta neturi aiškios pozicijos dėl *renvoi* doktrinos taikymo. Kodifikuotos normos dėl taikytinos teisės pasirinkimo yra ribotos, todėl labai dažnai teismai, nustatydami, kuri teisė turėtų būti taikoma konkrečiai bylai, privalo taikyti nekodifikuotas tarptautinės privatinės teisės normas. Iš esmės Maltos teismuose priimta, kad nesant teisės akto, kuriuo reglamentuojama tarptautinė privatinė teisė, Maltos teismai turi taikyti Anglijos bendrosios teisės principus.

Atsižvelgiant į tai, Maltos teismuose *renvoi* doktrina taikoma taip kaip Anglijoje. Taigi *renvoi* doktrina netaikoma deliktui, draudimui ir sutartims. Tačiau ši doktrina taikoma nustatant testamentų galiojimą, ieškiniams dėl nekilnojamojo turto užsienyje ir šeimos teisės klausimams.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Šis klausimas sprendžiamas kiekvienoje kolizinėje normoje nurodant susijusį laiką, kuriuo buvo nustatytas siejamasis veiksnys.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Maltos teismai gali nesutikti taikyti užsienio teisę, jei ji prieštarauja Maltos viešajai tvarkai ir jei ta užsienio teisė gali būti apibūdinama kaip užsienio pajamų teisė arba baudžiamoji teisė.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Pareiškimas dėl užsienio teisės turi būti įrodomas faktiškai, o ne kaip teisės klausimas. Maltos teismai yra įgalioti aiškinti nacionalinius teisės aktus, bet jiems neleidžiama patiems aiškinti užsienio teisės turinio. Tam, kad galėtų suprasti užsienio teisę, teismas skiria užsienio teisės ekspertus. Bylos šalys kaip įrodymus taip pat gali pateikti įvairių ekspertų parengtas ataskaitas.

Priešolė įrodyti tenka tokį pareiškimą teikiančiai šaliai, būtent atsakovui byloje.

3 Kolininės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Jei byla susijusi su sutartinėmis prievolėmis ne ES šalyse, taikoma 1980 m. Romos konvencija, atsižvelgiant į Romos konvencijos dėl sutartinių prievolių (ratifikavimo) įstatymą (Maltos įstatymų 482 skyrius). Kita vertus, sutartinės prievolės ES šalyse reglamentuojamos Reglamentu (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinių prievolių taikytinos teisės (Roma I).

3.2 Nesutartinės prievolės

Kolininės normos dėl nesutartinių prievolių reglamentuojamos Reglamentu (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinių prievolių taikytinos teisės (Roma II).

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisnumu bei veiksnumu) susiję jo aspektai

Maltos pilietybė gaunama gimstant, jei kūdikio tėvas arba motina yra Maltos pilietis ar pilietė.

Kitai pilietybę, asmens įprastinę gyvenamąją vietą gali pasirinkti sulaukęs atitinkamo amžiaus. Įprastinė gyvenamoji vieta nustatoma pagal vietą, kurioje asmuo gyvena, ir ketinimą neribotą laiką arba nuolat gyventi atitinkamoje jurisdikcijoje.

Veiksnumas prisiimti tam tikrus įsipareigojimus, pvz., tuoktis, sudaryti sutartis, užsiimti komercine veikla, sudaryti testamentą ir pan., nustatomas pagal konkrečias tos srities normas.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Tėvų pareigos vaiko atžvilgiu nustatytos Maltos civiliniame kodekse, tačiau tėvų valdžia baigiasi *ipso jure*, kai vaikui sueina aštuoniolika metų. Maltos teismų jurisdikcija nustatoma pagal Reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (Brukselis IIa). Daugiau informacijos pateikiama [susijusiame skirsnyje](#).

3.4.2 Įvaikinimas

Įvaikinimas taip pat reglamentuojamas Maltos civiliniu kodeksu. Maltos teismai taiko šį kodeksą kiekvieną kartą, kai turi jurisdikciją. Įvaikinimas užsienyje pripažįstamas pagal Maltos teisę, atsižvelgiant į Konvenciją dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje.

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Formalus santuokos galiojimas nustatomas pagal vietas, kurioje sudaroma santuoka, teisę. Maltoje taikomi santuokos formalumai nurodyti Maltos įstatymų 255 skyriuje ([Santuokos įstatymas](#)). Šiuo įstatymu, be kita ko, reglamentuojami santuokos apribojimai. Vienas šiame įstatyme minimų apribojimų – „jei vienam iš santuoką sudariusių asmenų nėra šešiolikos metų, santuoka laikoma negaliojančia“.

Nustatant Maltoje taikytiną teisę atsižvelgiama į sutuoktinių gyvenamąją vietą.

3.5.2 Nesusituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

Civilinės sąjungos reglamentuojamos pagal Maltos įstatymų 530 skyrių (Civilinės sąjungos įstatymas), kuriame savo ruožtu nurodomas 255 skyrius. Taigi sudarant civilinę sąjungą turi būti laikomasi 255 skyriuje nustatytų formalumų ir sąlygų.

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Maltos teismas turi jurisdikciją skyrybų bylose tik pagal Reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo. Daugiau išsamios informacijos pateikiama [susijusiame skirsnyje](#).

3.5.4 Išlaikymo prievolės

Maltoje taikomas Reglamentas (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje. Daugiau išsamios informacijos pateikiama [susijusiame skirsnyje](#).

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Maltoje taikytina teisė – sutuoktinių bendros nuolatinės gyvenamosios vietos teisė (*lex situs*). Civilinio kodekso 1316 straipsnyje numatyta, kad sudarius santuoką Maltoje būtų taikomas bendro įsigyto turto režimas. Be to, sudarius santuoką ne Maltoje, bet vėliau sutuoktiniams įsikūrus Maltoje, bendro įsigyto turto režimas taikomas vos jiems įsikūrus Maltoje, išskyrus atvejus, kai sutuoktiniai prieš tai sudaro susitarimą dėl bendro įsigyto turto režimo netaikymo.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Su testamentais ir paveldėjimu susijusiais atvejais Maltos teismai sistemingai taiko bendrąją teisę. Taigi netestamentinio paveldėjimo atvejais (t. y. kai nebuvo sudarytas testamentas) kilnojamojo turto paveldėjimas reglamentuojamas pagal teisę, taikomą testatoriaus gyvenamojoje vietoje mirties metu; nekilnojamojo turto paveldėjimui taikoma jurisdikcijos, kurioje yra turtas, teisė. Tais atvejais, kai yra sudarytas testamentas, testatoriaus veiksnumas sudaryti testamentą nustatomas pagal teisę, taikomą testatoriaus gyvenamojoje vietoje testamento sudarymo dieną. Testamentinės išskirtinės gavėjas laikomas veiksmu priimti kilnojamąjį turtą, jei yra veiksnus pagal savo gyvenamosios vietos teisę arba testatoriaus gyvenamosios vietos teisę. Be to, testamentas formaliai galioja, jei yra sudarytas pagal bet kurią iš šių teisių: vietoje, kurioje buvo sudarytas testamentas (t. y. paprastai ten, kur jis buvo pasirašytas ir paliudytas) testamento sudarymo metu taikomą teisę; testatoriaus gyvenamojoje vietoje, įprastinėje gyvenamojoje vietoje arba šalyje, kurios pilietybę turi testatorius, testamento sudarymo metu taikomą teisę; testatoriaus gyvenamojoje vietoje, įprastinėje gyvenamojoje vietoje arba šalyje, kurios pilietybę turi testatorius, mirties metu taikomą teisę; Taip pat formaliai galioja testamentas dėl nekilnojamojo turto perdavimo, jei jis atitinka jurisdikcijos, kurioje yra turtas, teisę.

3.8 Nekilnojamasis turtas

3.9 Bankrotas

Maltoje taikomas Reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (su pakeitimais). Šiame reglamente, be kita ko, nustatomos susijusios taisyklės, taikomos byloms, susijusioms su visišku arba daliniu skolininko turto perdimu ir likvidatoriaus skyrimu, kai pagrindiniai skolininko interesai yra ES valstybėje narėje. Jei atvejis nepatenka į Reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 taikymo sritį, taikoma Maltos teisė, kai tai yra Maltos teismo jurisdikcija, būtent kai įmonė yra registruota Maltoje.

Paskutinis naujinimas: 11/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([PL](#)) neseniai atlikta pakeitimų.
Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Taikytina teisė - Lenkija

PASTABA: Toliau pateikti atsakymai NETAIKOMI situacijoms, kurios reglamentuojamos pagal ES teisę

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

2011 m. vasario 4 d. Tarptautinės privatinės teisės įstatymas (įstatymų sąvado 2011/80 432 punktą, su pakeitimais) (toliau – TPT).

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

1905 m. liepos 17 d. Hagos konvencija, susijusi su pilietinių teisių atėmimu ir panašiomis apsaugos priemonėmis.

1961 m. spalio 5 d. Hagos konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos.

1961 m. spalio 5 d. Hagos konvencija dėl valdžios institucijų įgaliojimų ir taikytinos teisės nepilnamečių apsaugos srityje.

1971 m. gegužės 4 d. Hagos konvencija dėl eismo įvykiams taikytinos teisės.

1973 m. spalio 2 d. Hagos konvencija dėl išlaikymo prievolės taikytinos teisės.

1980 m. birželio 19 d. Romoje pateikta pasirašyti Konvencija dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės.

1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje.

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Lenkija pasirašė įvairius dvišalius susitarimus dėl teisinių sandorių, kuriuose, be kita ko, įtvirtintos įstatymų kolizijos taisyklės. Tai apima susitarimus tiek su ES valstybėmis narėmis, tiek su trečiosiomis šalimis. Kadangi ES valstybėms narėms privalomi teisės aktai, kuriuose įtvirtintos įvairių teminių sričių įstatymų kolizijos taisyklės, yra **viršesni** už valstybių narių tarpusavio pasirašytus dvišalius susitarimus, todėl praktinę reikšmę iš esmės turi tik susitarimai su trečiosiomis šalimis.

Šiems susitarimams priklauso susitarimai su Baltarusija (1994 m. spalio 26 d.), Rusija (1996 m. rugsėjo 16 d.), Ukraina (1993 m. gegužės 24 d.), Korėjos Liaudies Demokratinė Respublika (1986 m. rugsėjo 28 d.), Kuba (1982 m. lapkričio 18 d.), Vietnamu (1993 m. kovo 22 d.) ir pagal teisių perėmimą (remiantis 1960 m. vasario 6 d. susitarimu su Jugoslavija) susitarimai su Bosnija ir Hercegovina, Juodkalnija ir Serbija.

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Taip, teismas įstatymų kolizijos taisyklės taiko savo iniciatyva (*ex officio*). Teismas užsienio teisę taip pat taiko *ex officio* tais atvejais, kai įstatymų kolizijos taisyklėje nustatyta, kad ta teisė yra taikytina konkrečiam klausimui.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Pagal TPT] 5 straipsnį Lenkijos teisėje leidžiama taikyti tik atgręžtinį *renvoi*:

1 dalis netaikoma, jeigu taikytina teisė buvo nustatyta:

- 1) pasirinkus taikytiną teisę;
- 2) atsižvelgiant į teisinio sandorio formą;
- 3) atsižvelgiant į sutartinės prievolės, nesutartinės prievolės ar vienašalius teisinius sandorius, kuriems taikytina teisė nustatoma pagal šį įstatymą.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

TPT] 3 ir 10 straipsniuose nustatytos išimtys, numatytos įstatymų kolizijos taisyklėse, susijusiose su teisiniais santykiais.

3 straipsnio 1 dalis. Kai pagal įstatymą reikalaujama taikyti *lex patriae* ir neįmanoma nustatyti atitinkamo asmens pilietybės, jis neturi pilietybės arba negalima nustatyti *lex patriae* turinio, taikoma asmens nuolatinės gyvenamosios vietos teisė, o jeigu jis neturi nuolatinės gyvenamosios vietos, taikoma jų įprastinės gyvenamosios vietos teisė.

10 straipsnio 1 dalis. Tais atvejais, kai neįmanoma išsiaiškinti aplinkybių, kuriomis nustatoma taikytina teisė, taikoma teisė, su kuria teisinis santykis yra glaudžiausiai susijęs. Be to, Lenkijos teisė taikoma tais atvejais, kai per pagrįstą terminą neįmanoma nustatyti taikytinos užsienio teisės turinio.

Be to, TPT] 67 straipsnyje nustatyta, kad tais atvejais, kai TPT], konkrečiose taisyklėse, ratifikuotose ir Lenkijoje vykdytinose tarptautinėse sutartyse ar ES teisėje nenurodyta jokia taikytina teisė, teisinis santykis **turėtų būti reglamentuojamas pagal šalies, su kuria jis yra glaudžiausiai susijęs, teisę.**

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Teismas užsienio teisę nustato ir taiko *ex officio* – Lenkijos Civilinio proceso kodekso 1143 straipsnis.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Susijusios įstatymų kolizijos taisyklės nustatytos TPT]:

28 straipsnio 1 dalis. Sutartinės prievolės taikytina teisė nustatoma pagal 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma I“) (OL L 177, 2008 m. liepos 4 d., p. 6). Reglamento nuostatos atitinkamai atvejais sutartinės prievolės taikomos tais atvejais, kai jos pagal 1 dalyje nurodyto reglamento 1 straipsnio 2 dalies j punktą nepatenka į jo taikymo sritį.

Pagal TPT] 29 straipsnio 1 dalį tais atvejais, kai Lenkijos teisėje nustatyta pareiga drausti, draudimo sutartis reglamentuojama pagal Lenkijos teisę.

2. Jeigu pagal Europos ekonominės erdvės valstybės narės teisę, kurioje nustatyta pareiga drausti, reikalaujama, kad draudimo sutarčiai būtų taikoma tos valstybės narės teisė, taikoma ta teisė.

30 straipsnio 1 dalis. Išskyrus 28 straipsnyje nurodytame reglamente pateiktus konkrečius atvejus, jei sutarčiai, kuri yra glaudžiai susijusi su bent vienos valstybės narės teritorija, nusprendžiama taikyti kitos šalies, išskyrus Europos ekonominės erdvės valstybę narę, taikytiną teisę, toks sprendimas negali panaikinti vartotojų apsaugos, kuri jiems buvo suteikta pagal Lenkijos įstatymą, kuriuo į nacionalinę teisę perkeliama šios direktyvos:

- 1) 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (1993 m. balandžio 21 d., OL L 95, p. 29); OL ES specialusis leidimas lietuvių kalba: skyrius 15 tomas 002 p. 288);
- 2) (panaikinta);
- 3) 1999 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų (1999 m. liepos 7 d., OL L 171, p. 12); OL ES specialusis leidimas lietuvių kalba: skyrius 15 tomas 004 p. 223);

4) 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/65/EB dėl nuotolinės prekybos vartotojams skirtomis finansinėmis paslaugomis ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 90/619/EEB ir Direktyvas 97/7/EB ir 98/27/EB (2002 m. spalio 9 d., OL L 271, p. 16; OL ES specialusis leidimas lietuvių kalba: skyrius 06 tomas 004 p. 321);

5) 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB (2008 m. gegužės 22 d., OL L 133, p. 66, iš dalies pakeista).

2. Tais atvejais, kai sutarčiai taikytina teisė pagal 2009 m. sausio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/122/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su kai kuriais pakaitinio naudojimosi, ilgalaikio atostogų produkto, perpardavimo ir keitimosi sutarčių aspektais (2009 m. vasario 3 d., OL L 33, p. 10) yra kitos šalies, išskyrus Europos ekonominės erdvės valstybę narę, teisė, remiantis ja negali būti panaikinama vartotojų apsauga, kuri jiems buvo suteikta pagal Lenkijos įstatymą, kuriuo į nacionalinę teisę perkeliama minėta direktyva:

1) jeigu nekilnojamasis turtas yra vienoje iš valstybių narių, arba

2) susitarimo, kuris nėra tiesiogiai susijęs su nekilnojamoju turtu, atveju, jeigu ekonominės veiklos vykdytojas savo verslo arba profesionalią veiklą vykdo vienoje iš valstybių narių arba perkelia šią veiklą į vieną iš valstybių narių tokiu būdu, kad sutartis sudaroma vykdant veiklą toje valstybėje narėje.

31 straipsnis. Iš vertybinių popierių, išskyrus įsakomąjį vekselį ar čekį, atsirandanti pareiga reglamentuojama pagal šalies, kurioje buvo įvykdytas arba išduotas tas vertybinis popierius, teisė.

32 straipsnio 1 dalis. Iš vienašalio teisinio sandorio atsirandanti pareiga reglamentuojama pagal sandorį vykdančios šalies pasirinktą teisę. Kai nustatomas abi tokios pareigos šalys, teisė pasirenkama, pakeičiama arba panaikinama remiantis tų šalių susitarimu.

2. Jeigu taikytina teisė nėra aiškiai pasirinkta, iš vienašalio teisinio sandorio kylanti pareiga reglamentuojama pagal šalies, kurioje sandorį vykdančias asmuo turi savo įprastinę gyvenamąją vietą arba registruotą buveinę, teisę. Jeigu iš bylos faktų matyti, kad pareiga yra glaudžiau susijusi su kitos šalies teise, taikoma tos šalies teisė.

...

Pagal 36 straipsnį debitorinių įsiskolinimų poveikis trečiosioms šalims nustatomas pagal šalies, turinčios jurisdikciją debitoriniams įsiskolinimams, teisę.

37 straipsnis. Skolos prisiėmimui taikytina teisė yra šalies, turinčios jurisdikciją prisiimtoms skoloms atžvilgiu, teisė.

38 straipsnis. Valiutos vertės pokyčio poveikis atsakomybės sumai įvertinamas pagal atsakomybei taikytiną teisę.

3.2 Nesutarinės prievolės

Susijusios įstatymų kolizijos taisyklės nustatytos TPT]:

33 straipsnis. Sutartinėms prievolėms, kylančioms iš kitų nei teisiniai sandoriai veiksmų, taikytina teisė nustatoma pagal 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutarinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“) (OL L 199, 2007 m. liepos 31 d., p. 40).

34 straipsnis. Pagal 1971 m. gegužės 4 d. Hagos konvenciją dėl eismo įvykiams taikytinos teisės (Įstatymų sąvado 2003/63 585 punktas) nustatoma nesutaratinei trečiosios šalies atsakomybei, kylančiai dėl eismo įvykių, taikytina teisė.

35 straipsnis. Trečiosios šalies atsakomybė už atitinkamos šalies viešuosius įgaliojimus vykdančios valdžios institucijos veikimą ir neveikimą reglamentuoja tos šalies teisė.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisnumu bei veiksnumu) susiję jo aspektai

Įstatymų kolizijos taisyklės, kurios taikomos juridinio asmens statusui:

Fizinių asmenų teisnumas ir veiksnumas sudaryti teisinius sandorius reglamentuojamas pagal šių asmenų *lex patriae* (11 straipsnio 1 dalis).

2. Tais atvejais, kai fizinis asmuo sudaro teisinį sandorį vykdydamas verslo veiklą, pakanka, kad tas fizinis asmuo turėtų veiksnumą sudaryti tą sandorį pagal šalies, kurioje įsteigta jo įmonė, teisę.

3. Pagal 1 dalį nepanaikinama galimybė taikyti teisinį sandorį reglamentuojančios teisės, jeigu joje nustatyti konkretūs reikalavimai, susiję su veiksnumu įvykdyti tą teisinį sandorį.

Pagal 12 straipsnį tais atvejais, kai susitarimą pasirašė tos pačios valstybės šalys, fizinis asmuo, kuris turi veiksnumą pasirašyti susitarimą pagal tos šalies teisę, gali remtis neveiksnumo sąlyga pagal 11 straipsnio 1 dalį tik tais atvejais, kai kita šalis žinojo apie tokį neveiksnumą pasirašydama susitarimą, arba kai kita šalis tuo momentu dėl neatsargumo nežinojo apie tą neveiksnumą.

2. Fizinis asmuo, kuris sudaro vienašalį teisinį sandorį ir kuris turi veiksnumą jį sudaryti pagal šalies, kurioje vykdomas sandoris, teisę, gali remtis neveiksnumo sąlyga pagal 11 straipsnio 1 dalyje nurodytą teisę tik jeigu tai neturės neigiamo poveikio bet kuriems asmenims, kurie, veikdami pagal deramo stropumo principus, rėmėsi prielaida, kad tą teisinį sandorį vykdančias asmuo turėjo tam būtina veiksnumą.

3. Jeigu fizinis asmuo veikia per atstovą, 1 ir 2 dalių taikymas nustatomas atsižvelgiant į su atstovu susijusias svarbias aplinkybes.

4. 1 ir 2 dalys netaikomos šeimos ir globos ar paveldėjimo teisės srityje sudarytiems teisiniams sandoriams arba bet kokioms taisyklėms, susijusioms su nekilnojamoju turtu, esančiu šalyje, išskyrus šalį, kurioje buvo įvykdytas teisinis sandoris.

Pagal 13 straipsnio 1 dalį **teisinis neveiksnumas** reguliuojamas pagal neveiksnaus fizinio asmens *lex patriae*. Tais atvejais, kai Lenkijos teismas priima sprendimą dėl užsienio piliečio neveiksnumo, taikoma Lenkijos teisė.

Pagal 14 straipsnio 1 dalį reikalaujama, kad *lex patriae* būtų taikomas fizinio asmens **pripažinimui nežinia kur esančiu arba paskelbimui mirusiu**. Tais atvejais, kai Lenkijos teismas priima sprendimą dėl užsienio piliečio pripažinimo nežinia kur esančiu arba paskelbimo mirusiu, taikoma Lenkijos teisė.

Pagal 16 straipsnio 1 dalį fizinio asmens **asmenines teises** reglamentuoja jų *lex patriae*.

Fizinis asmuo, kurio asmeninėms teisėms gresia pavojus arba kurios buvo pažeistos, gali reikalauti suteikti apsaugą pagal šalies, kurios teritorijoje įvyko tokią grėsmę sukėlęs arba teises pažeidęs įvykis, teisę arba pagal šalies, kurios teritorijoje atsirado pažeidimo pasekmės, teisę.

Jeigu fizinio asmens asmeninės teisės buvo pažeistos masinės žiniasklaidos priemonėse, teisė pateikti atsakymą, ištaisyti pateiktą informaciją arba teisė į panašią apsaugos priemonę reglamentuojama pagal šalies, kurioje yra leidėjo arba transliuotojo registruota buveinė arba įprastinė gyvenamoji vieta, teisę.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Tėvų ir vaikų santykiams taikytinos įstatymų kolizijos taisyklės (TPT]):

Vaiko tėvystė gali būti nustatoma arba ginčijama pagal vaiko *lex patriae*, kuri galiojo jo gimimo metu (TPT] 55 straipsnio 1 dalis). Jeigu pagal vaiko *lex patriae* jo gimimo metu neleidžiama teismo nutartimi nustatyti tėvystės, tėvystės nustatymo teismo nutartimi tvarka reglamentuojama pagal vaiko *lex patriae* tuo metu, kai buvo nustatyta vaiko tėvystė. Vaiko tėvystės pripažinimą reglamentuoja vaiko *lex patriae*, galiojusi jo pripažinimo metu. Tais atvejais, kai toje teisėje nenumatyta vaiko pripažinimo galimybė, taikoma vaiko gimimo metu galiojusi *lex patriae*, jeigu pagal ją leidžiamas toks pripažinimas. Pradėto, bet dar negimusio vaiko pripažinimą reglamentuoja motinos *lex patriae*, galiojusi pripažinimo metu.

Pagal TPT] 56 straipsnio 1 dalį **tėvų pareigoms ir globos teisėms taikoma** 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje (OL L 151, 2008 m. birželio 11 d., p. 39, įstatymų sąvado 2010 /172 1158 punktas).

Tais atvejais, kai vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta perkeliama į šalį, kuri nėra 1 dalyje nurodytos konvencijos susitariančioji šalis, nuo to laiko priemonių taikymo buvusios vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos šalyje sąlygos nustatomos pagal tos šalies teisę.

Vaikų **globai** taikytina teisė nustatoma pagal 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje (TPT) 59 straipsnis).

Tais atvejais, kai vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta perkeliama į šalį, kuri nėra 1 dalyje nurodytos konvencijos susitariančioji šalis, nuo to laiko buvusios vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos šalyje nustatytų priemonių taikymo sąlygos apibrėžiamos pagal tos šalies teisę.

3.4.2 Įvaikinimas

Pagal TPT] 57 straipsnį įvaikinimą reglamentuoja įvaikinančio tėvo (motinos) *lex patriae*.

Tais atvejais, kai bendrai įvaikina sutuoktiniai, įvaikinimą reglamentuoja jų bendra *lex patriae*. Tais atvejais, kai sutuoktiniai neturi bendros *lex patriae*, taikytina teisė yra abiejų sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos šalies teisė, o jeigu jie negyvena toje pačioje šalyje, tuomet taikytina yra šalies, kurioje yra abiejų sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teisė. Tais atvejais, kai sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta nėra toje pačioje šalyje, taikytina teisė yra šalies, su kuria abu sutuoktinius sieja glaudžiausi ryšiai kitais atžvilgiais, teisė.

Kaip nurodyta TPT] 58 straipsnyje, įvaikinimas neįmanomas netaikant būsimo įvaikinančio asmens *lex patriae* jų sutikimui, jų teisinio atstovo sutikimui ir kompetentingos institucijos sutikimui, taip pat bet kokiems apribojimams įvaikinimui, kuri galioja perkėlus nuolatinę gyvenamąją vietą į kitą šalį.

3.5 Santuoka, nesuituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Kiekvienos šalies **santuokinis veiksnumas** nustatomas jos *lex patriae* santuokos sudarymo metu (TPT] 48 straipsnis.)

Pagal 49 straipsnio 1 dalies nuostatas santuokos sudarymo forma reglamentuojama pagal santuokos sudarymo šalies teisę. Jeigu santuoka sudaroma už Lenkijos ribų, pakanka laikytis abiejų sutuoktinių *lex patriae* reikalavimų arba abiejų sutuoktinių nuolatinės arba įprastinės gyvenamosios vietos teisės santuokos sudarymo metu.

Pagal TPT] 50 straipsnį 48 ir 49 straipsniuose nurodyta teisė mutatis mutandis taikoma negalėjimui sudaryti santuoką ir reikalavimų, susijusių su forma, kuria sudaroma santuoka, nesilaikymui.

Sutuoktinių asmeninius ryšius ir sutuoktinių turto režimą reglamentuoja jų bendra *lex patriae* (51 straipsnio 1 dalis). Tais atvejais, kai sutuoktiniai neturi bendros *lex patriae*, taikytina teisė yra abiejų sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos šalies teisė, o jeigu jie negyvena toje pačioje šalyje, tuomet taikytina yra šalies, kurioje yra abiejų sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teisė. Tais atvejais, kai sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta nėra toje pačioje šalyje, taikytina teisė yra šalies, su kuria abu sutuoktinius sieja glaudžiausi ryšiai kitais atžvilgiais, teisė.

3.5.2 Nesuituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

Netaikoma.

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Pagal TPT] 54 straipsnį santuokos nutraukimą reglamentuoja bendra sutuoktinių *lex patriae*, galiojusi tuo metu, kai buvo pateiktas prašymas nutraukti santuoką. Tais atvejais, kai sutuoktiniai neturi bendros *lex patriae*, taikytina teisė yra šalies, kurioje abu sutuoktiniai turi nuolatinę gyvenamąją vietą prašymo nutraukti santuoką pateikimo metu, o jeigu jie prašymo nutraukti santuoką pateikimo metu neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, taikytina teisė yra šalies, kurioje buvo paskutinė jų įprastinė gyvenamoji vieta, teisė, jeigu ji išlieka vieno iš sutuoktinių įprastine gyvenamąja vieta. Lenkijos teisė taikoma tais atvejais, kai nėra jokių aplinkybių, kuriomis remiantis būtų galima nustatyti taikytiną teisę.

Pirmiau minėtos nuostatos mutatis mutandis taikomos sutuoktinių gyvenimui skyrium.

3.5.4 Išlaikymo prievolės

Pagal 63 straipsnį išlaikymui taikytina teisė nustatoma pagal 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje (OL L 7, 2009 m. sausio 10 d., p. 1).

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Sutuoktinių asmeninius ryšius ir sutuoktinių turto režimą reglamentuoja jų bendra *lex patriae* (51 straipsnio 1 dalis). Tais atvejais, kai sutuoktiniai neturi bendros *lex patriae*, taikytina teisė yra abiejų sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos šalies teisė, o jeigu jie negyvena toje pačioje šalyje, tuomet taikytina yra šalies, kurioje yra abiejų sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teisė. Tais atvejais, kai sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta nėra toje pačioje šalyje, taikytina teisė yra šalies, su kuria abu sutuoktinius sieja glaudžiausi ryšiai kitais atžvilgiais, teisė.

Pagal TPT] 52 straipsnio 1 dalį sutuoktiniai gali pasirinkti vieno iš sutuoktinių *lex patriae* arba šalies, kurioje yra vieno iš jų įprastinė arba nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę kaip jų turto režimui taikytiną teisę. Taikytiną teisę taip pat galima pasirinkti prieš santuokos sudarymą.

Vedybų sutartis reglamentuoja šalių pagal 1 dalį pasirinkta taikytina teisė. Tais atvejais, kai taikytina teisė aiškiai nepasirenkama, vedybų sutartį reglamentuoja sutuoktinių asmeniniams santykiams ir jų turto režimui taikytina teisė sutarties pasirašymo metu. Pasirenkant sutuoktinių turto režimą arba vedybų sutartį reglamentuojančią teisę, pakanka išlaikyti formą, kurios reikalaujama laikytis sudarant vedybų sutartis pagal pasirinktą taikytiną teisę arba pagal šalies, kurioje buvo pasirinkta taikytina teisė, teisę.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Paveldėjimui taikytiną teisę reglamentuoja ES paveldėjimo reglamentas (2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo nuostatas, OL L 201, 2012 m. liepos 27 d., p. 107, iš dalies pakeistas).

3.8 Nekilnojamasis turtas

Pagal TPT] 41 straipsnio 1 dalį nuosavybės ir kitas turtines teises reglamentuoja šalies, kurioje yra jų objektas, teisė. Nuosavybės įgijimas ir praradimas ir kitų turtinių teisių turinio arba pirmenybės įgijimas, praradimas arba pakeitimas reglamentuojamas pagal šalies, kurioje buvo jų objektas, teisę, galiojusią tuo metu, kai įvyko įvykis, nulėmęs pirmiau nurodytų aplinkybių teises pasekmes.

3.9 Bankrotas

Įstatymų kolizijos taisyklės, pagal kurias nustatoma bankroto byloms taikytina teisė, nustatyta 2003 m. vasario 28 d. Bankroto įstatyme (konsoliduotas tekstas pateikiamas 2015 m. įstatymų sąvado 233 punkte):

Pagal Bankroto įstatymo 460 straipsnį Lenkijos teisė taikoma Lenkijoje iškelto bankroto byloms, nebent šio skyriaus nuostatose nustatyta kitaip.

Pagal Bankroto įstatymo 461 straipsnį darbuotojų, įdarbintų kitoje ES valstybėje narėje arba Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) valstybėje narėje, kuri yra Europos ekonominės erdvės susitarimo šalis, darbą reglamentuoja jų darbo sutarčiai taikoma teisė.

Teisė, pagal kurią nustatoma, ar konkretus objektas reiškia nekilnojamąjį turtą, yra to objekto buvimo vietos valstybės teisė.

Susitarimus dėl nekilnojamojo turto, esančio kitoje ES valstybėje narėje arba Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) valstybėje narėje, kuri yra Europos ekonominės erdvės susitarimo šalis, naudojimo arba pirkimo reglamentuoja nekilnojamojo turto buvimo vietos valstybės teisė.

Teisės, susijusios su nekilnojamoju turtu, esančiu kitoje ES valstybėje narėje arba Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) valstybėje narėje, kuri yra Europos ekonominės erdvės susitarimo šalis, arba su jūroje plaukiojančiais laivais arba orlaiviu, reglamentuojamos pagal šalies, kuri tvarko atitinkamą registrą, teisę.

Paskelbimas apie bankrotą nepažeidžia kreditorių arba bet kurių kitų trečiųjų šalių, turinčių reikalavimo teises į skirtingose Europos Sąjungos valstybėje narėje arba Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) valstybėje narėje, kuri yra Europos ekonominės erdvės susitarimo šalis, esančios bankrutuojančios šalies turtą ar kitą nuosavybę, įskaitant sudedamąsias turto dalis ir visų pirma teisę disponuoti turtu siekiant padengti visus įsipareigojimus arba teisę padengti įsipareigojimus iš turto, įkaito ir hipotekos teisių duodamo pelno, teisę reikalauti, kad turtu disponuojantys asmenys perduotų turtą prieš įgaliotosios šalies valią arba teisę naudoti turtą patikos valdytojo teisėmis (Bankroto įstatymo 462 straipsnis). Ši nuostata taikoma asmeninėms teisėms ir reikalavimams, įrašytiems į žemės ir hipotekos registrus ir kitus viešuosius registrus, kurias įgyvendinant arba siekiant įgyvendinti sukuriama pirmiau minėtos teisės.

Pagal Bankroto įstatymo 463 straipsnio 1 dalį nuosavybės teisės rezervacija pardavėjui pardavimo sutartyje nepasibaigia dėl paskelbto vidaus banko bankroto, kai šis bankas yra susitarimo objekto pirkėjas, jeigu paskelbimo apie bankrotą momentu susitarimo objektas buvo kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) valstybėje narėje, kuri yra Europos ekonominės erdvės susitarimo šalis.

Paskelbimas apie vidaus banko bankrotą, kuris disponuoja turtu, gali būti netinkamas pagrindas atsisakyti pardavimo sutarties, jeigu pardavimo objektas buvo perduotas prieš paskelbimą apie bankrotą ir pardavimo objektas bankroto paskelbimo metu buvo užsienyje.

Pagal 464 straipsnį teisių, kurios, tam, kad būtų sukurtos, egzistuoję arba būtų perduotos, turi būti įrašytos į registrą, parodytos sąskaitoje arba pateiktos centriniam depozitoriumui, įgyvendinimą reglamentuoja šalies, kurioje yra tokie registrai, sąskaitos arba depozitoriumai, teisė.

Nepažeidžiant 464 straipsnio, atpirkimo teisė reglamentuojama pagal teisę, kuri taikoma sutartinėms prievolėms, kuriomis reglamentuojamas tokią teisę nustatantis sandoris.

Nepažeidžiant 464 straipsnio, sutartinėms prievolėms, kuriomis reglamentuojami reguliuojamoje rinkoje sudaryti sandoriai, taikytina teisė taikoma sandoriams, pasirašytiems pagal reguliuojamoje rinkoje įvykdytų sandorių sistemą, kaip apibrėžta 2005 m. liepos 29 d. Prekybos finansinėmis priemonėmis įstatyme.

Bankroto įstatymo 467 straipsnyje nustatytas įskaitymas reglamentuojamas pagal sutartinių prievolių teisę, kuri taikoma įskaitymo sandoriui.

Be to, pagal Bankroto įstatymo 4671 straipsnį paskelbimas apie bankrotą nepažeidžia kreditorių teisių įskaityti savo skolą bankrutuojančios šalies skolos atžvilgiu, kai tai yra leidžiama pagal bankrutuojančios šalies skola taikytiną teisę.

Po paskelbimo apie bankrotą įvykdyto teisinio sandorio, kuris yra susijęs su nekilnojamojo turto, jūroje plaukiojančio laivo arba orlaivio, kurį būtina įregistruoti, perdavimu arba teisės, arba teisių, kurios, tam, kad būtų sukurtos, egzistuoję arba būtų perduotos, turi būti įrašytos į registrą, parodytos sąskaitoje arba pateiktos centriniam depozitoriumui, perdavimu, įvykdymą ir galiojimą reglamentuoja šalies, kurioje yra turtas arba kurioje yra tokie registrai, sąskaitos arba depozitoriumai, teisė.

Pagal Bankroto įstatymo 469 straipsnį teisinio sandorio, kuris buvo įvykdytas pakenkiant kreditoriams, neįvykdymo ir negaliojimo nuostatos netaikomos tais atvejais, kai pagal sandoriui taikytiną teisę teisinio sandorio, kuris buvo įvykdytas pakenkiant kreditoriams, negalima pripažinti neįvykdomu.

Pagal Bankroto įstatymo 470 straipsnį paskelbimo apie bankrotą pasekmės teisinėje byloje, kuri nagrinėjama Europos Sąjungos valstybėje narėje arba Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) valstybėje narėje, kuri yra Europos ekonominės erdvės susitarimo šalis, įvertinamos pagal šalies, kurioje nagrinėjama byla, teisę.

Paskutinis naujinimas: 12/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Taikytina teisė - Rumunija

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Nacionaliniai tarptautinės privatinės teisės šaltiniai Rumunijoje: Konstitucija, Civilinio kodekso VII antraštinė dalis ir Civilinio proceso kodeksas, taip pat įvairūs specialieji įstatymai, susiję su tarptautine privatinė teise dėl užsienio piliečių, įmonių, prekybos registras, pilietybė.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos konvencijos dėl civilinio proceso, reikalavimo legalizuoti dokumentus panaikinimo, dokumentų įteikimo, įrodymų rinkimo, galimybės kreiptis į teismus palengvinimo, civilinių tarptautinio vaikų grobimo aspektų, vaikų apsaugos, įvaikinimo, teismo pasirinkimo ir išlaikymo prievolių.

Europos Tarybos konvencijos dėl komercinio arbitražo, teismo sprendimų byloje dėl vaikų globos pripažinimo ir vykdymo, informacijos dėl užsienio teisės, įvaikinimo, ne santuokoje gimusių vaikų teisinio statuso ir pilietybės.

Jungtinių Tautų konvencijos dėl moterų ir vaikų teisių klausimų, vaiko išlaikymo išieškojimo užsienyje, arbitražo, imuniteto, vežimo, intelektinės nuosavybės, deliktinės atsakomybės, civilinės atsakomybės už taršos padarytą žalą, įlaipinimo, senaties terminų ir pirkimo-pardavimo sutarčių.

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Rumunija yra sudariusi sutartis dėl teisinės pagalbos civilinėse bylose su Albanija, Alžyru, Austrija, Belgija, Bulgarija, Čekija, Egiptu, Graikija, Ispanija, Italija, Jungtine Karalyste, Kinija, Kuba, Lenkija, Makedonija, Maroku, Moldova, Mongolija, Pietų Korėja, Prancūzija, Rusija, Serbija, Sirija, Slovakija, Slovėnija, Tunicu, Turkija, Ukraina ir Vengrija.

2 Kolizinių normų taikymas

Užsienio teisės taikymu teisiniams santykiams, turintiems tarptautinį elementą, teismas gali remtis savo iniciatyva arba tai gali padaryti suinteresuotoji šalis. Būdamas aktyvus, teismas gali savo iniciatyva iškelti užsienio teisės taikymo klausimą, kurį šalys aptartų, jei Rumunijos kolizinėje normoje daroma nuoroda į šią teisę. Be to, bet kuris suinteresuotasis asmuo gali remtis užsienio teise teisme pagal prieinamumo principą.

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Užsienio teisę sudaro materialinės teisės nuostatos (įskaitant kolizines normas), nebent šalys nusprendė pasirinkti taikytiną užsienio teisę; atvejai, kai užsienio teisė taikoma teisinių veiksmų ir sutartinių prievolių formai, taip pat kiti tarptautinėse konvencijose, kurių šalis yra Rumunija, Europos Sąjungos teisėje arba įstatymo numatyti specialūs atvejai.

Jei užsienio teisėje nukreipiama atgal į Rumunijos teisę arba kitos valstybės narės teisę, taikoma Rumunijos teisė, nebent būtų aiškiai numatyta kitaip.

Žr. Civilinio kodekso 2559 ir 2560 straipsnius.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Užsienio teisę sudaro materialinės teisės nuostatos (įskaitant kolizines normas), nebent šalis nusprendė pasirinkti taikytiną užsienio teisę; atvejai, kai užsienio teisė taikoma teisinių veiksmų ir sutartinių prievolių formai, taip pat kiti tarptautinėse konvencijose, kurių šalis yra Rumunija, Europos Sąjungos teisėje arba įstatymo numatyti specialūs atvejai.

Jei užsienio teisėje atgal nukreipiama į Rumunijos teisę arba kitos valstybės narės teisę, taikoma Rumunijos teisė, nebent būtų aiškiai numatyta kitaip.

Žr. Civilinio kodekso 2559 ir 2560 straipsnius.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Atvejai, kai ankstesnė teisė visada taikoma, net jei pasikeičia siejamasis veiksnys, apima: paskutinės pilietybės valstybės teisę (sprendimas, kuriuo konstatuojama preziumuojama mirtis ar dingimas be žinios); teisę, kuri vaiko gimimo dieną taikoma vaiko tėvų santuokos padariniams (santuokinio vaiko giminystės ryšiai); vaiko nacionalinę teisę nuo jo gimimo dienos (nesantuokinio vaiko giminystės ryšiai).

Jei ankstesnė teisė viršesnė už naująją teisę, net jei pasikeičia siejamasis veiksnys: valstybės, į kurią buvo išsiųstas turtas, teisė; asmens, kuriam tenka labiausiai būdinga pareiga, gyvenamosios vietos ar buveinės teisė, taikytina sudarant sutartį (glaudžiausių ryšių, kylančių iš sutarties, nustatymas).

Atvejai, kai gali būti taikoma naujoji arba ankstesnė teisė, jei pasikeičia siejamasis veiksnys: kilnojamojo turto buvimo vietos tuo metu, kai atsiranda teisinė aplinkybė, dėl kurios atsirado ar išnyko teisė (daiktinių teisių atsiradimas, perdavimas ar išnykimas), teisė; teisė, taikytina tuo metu ir toje vietoje, kurioje yra skelbiamos reklamos formos (kilnojamas turtas, kuris anksčiau perkeltas ar kurį numatoma vėliau perkelti į kitą šalį); valstybės, kurioje turtas yra valdymo laikotarpio pradžioje, teisė arba valstybės, į kurią jis buvo perkeltas (svetimas valdymas), teisė.

Atvejai, kai taikytina palankesnė teisė, jei pasikeičia siejamasis veiksnys: jei pasiekus pilnametystę pasikeičia pilietybė; jei tai susiję su nesantuokinio vaiko giminystės ryšiais (jei vaikas gimimo metu turi dvi pilietybes).

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Užsienio teisė netaikoma, jei pagal Rumunijos tarptautinę privatinę teisę ja pažeidžiama viešoji tvarka (pavyzdžiui, jei rezultatas yra nesuderinamas su pagrindiniais Rumunijos ar Europos Sąjungos teisės principais ir pagrindinėmis žmogaus teisėmis) arba jei ši užsienio teisė tapo vykdytina dėl sukčiavimo pagal Rumunijos teisę. Jei užsienio teisė netaikoma, taikoma Rumunijos teisė.

Išimtiniais atvejais teisės, nustatytos pagal nacionalines tarptautinės privatinės teisės taisykles, vykdymo užtikrinimas negalimas, jei teisiniai santykiai turi labai menką ryšį su šia teise. Tokiu atveju taikoma glaudžiausiai su teisiniu santykiu susijusi teisė.

Viršenybę turi privalomosios Rumunijos teisės nuostatos, kuriomis reglamentuojami tarptautinį elementą turintys teisiniai santykiai. Privalomosios kitos valstybės teisės nuostatos taip pat gali būti tiesiogiai taikomos tarptautinį elementą turinčiam teisiniam santykiui reglamentuoti, jei teisinis santykis yra glaudžiai susijęs su šios valstybės teise ir tai yra būtina dėl šalių teisėtų interesų.

Žr. Civilinio kodekso 2564 ir 2566 straipsnius.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Užsienio teisės turinį nustato teismas, gavęs patvirtinimus iš šių teisę nustačiusių valstybės įstaigų kaip eksperto išvadą ar kitu atitinkamu būdu. Šaliai, kuri remiasi užsienio teise, gali tekti įrodyti jos turinį.

Žr. Civilinio kodekso 2562 straipsnį; Įstatymo Nr. 189/2003 dėl tarptautinės teisminės pagalbos civilinėse bylose 30 straipsnį, 1968 m. Londone sudarytą Europos konvenciją dėl informacijos apie užsienio teisę ir dvišales sutartis, sudarytas su 1.3 punkte nurodytomis valstybėmis.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Teisės akto turinys nustatomas remiantis šalių ar teisės akto autoriaus pasirinkta teise. Šalys gali pasirinkti visam teisiniam dokumentui ar tik jo daliai taikytiną teisę.

Jei šalys nepasirinko taikytinos teisės, taikoma valstybės, su kuria teisinis dokumentas yra glaudžiausiai susijęs, teisė (asmens, kuriam tenka labiausiai būdinga pareiga, ar akto autoriaus įprastinės gyvenamosios vietos ar buveinės valstybės teisė, taikoma akto sudarymo dieną), o jei ši teisė negali būti nustatyta, – teisinio dokumento sudarymo vietos teisė.

Formalūs teisiniam dokumentui taikomi reikalavimai nustatomi pagal jo esmei taikomą teisę. Dokumentas laikomas galiojančiu, jei jis atitinka kurioje nors vienoje iš šių teisių nustatytas sąlygas: dokumento parengimo vietos teisė; su dokumentu sutikusio asmens pilietybės ar įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė; arba teisė, taikytina pagal teisinio dokumento galiojimą tikrinančios valdžios institucijos tarptautinę privatinę teisę.

Sutartinėms prievolėms taikytina teisė nustatoma pagal Europos Sąjungos taisykles, o jei klausimas nepatenka į jų taikymo sritį – nacionalines nuostatas, susijusias su atitinkamam teisiniam dokumentui taikytina teise, nebent tarptautinėse konvencijose ar specialiosiose nuostatose numatyta kitaip.

Žr. Civilinio kodekso 2640–2646 straipsnius.

3.2 Nesutartinės prievolės

Nesutartinėms prievolėms taikytina teisė nustatoma pagal Europos Sąjungos teisės taisykles, o jei klausimas nepatenka į jų taikymo sritį – pagal ankstesniam šalių teisiniam santykiui taikytiną teisę, nebent tarptautinėse konvencijose ar specialiosiose nuostatose numatyta kitaip.

Reikalavimams dėl teisių gynimo priemonių, grindžiamiems privatumo ir teisių, susijusių su asmeniu, pažeidimu nukentėjusio asmens pasirinkimu taikoma: nukentėjusio asmens įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė; žalingų pasekmių atsiradimo vietos valstybės teisė arba žalą sukėlusio asmens įprastinės gyvenamosios vietos ar buveinės valstybės teisė.

Teisei atsakyti į pažeidimus, susijusius su asmeniu, taikoma leidinio išleidimo ar programos transliacijos vietos valstybės teisė.

Žr. Civilinio kodekso 2641 ir 2642 straipsnius.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisinumu bei veiksniumu) susiję jo aspektai

Asmens vardui ir pavardei taikoma jo nacionalinė teisė. Vaiko vardo ir pavardės nustatymui jo gimimo metu pasirinktinai taikoma bendros abiejų tėvų ir vaiko pilietybės valstybės teisė arba valstybės, kurioje vaikas gimė ir gyveno nuo gimimo, teisė.

Fizinio asmens gyvenamajai vietai taikoma nacionalinė teisė.

Fizinių asmenų santuokiniam statusui ir veiksniumi taikoma jų nacionalinė teisė. Specialiems neveiksniumo aspektams, susijusiems su konkrečiu teisiniu santykiu, taikoma šiam teisiniam santykiui taikytina teisė. Subjektiškumo atsiradimas ir panaikinimas nustatomas pagal kiekvieno asmens nacionalinę teisę. Visiškai veiksniaus asmens priežiūrai taikoma valstybės, kurioje globos nustatymo dieną arba kitos apsaugos priemonės taikymo dieną buvo šio asmens įprastinė gyvenamoji vieta, teisė.

Žr. Civilinio kodekso 2570, 2572–2576 ir 2578–2579 straipsnius.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Santuokinių vaikų giminystės ryšiai nustatomi pagal teisę, kuri vaiko gimimo dieną taikoma bendriesiems jo tėvų santuokos padariniams. Jei tėvų santuoka pasibaigė ar buvo nutraukta prieš gimstant vaikui, taikoma santuokos pasekmėms jos pabaigos ar nutraukimo dieną taikytina teisė. Tai taikoma ir santuokoje gimusio vaiko tėvystės neigimui, taip pat vardo vaikui suteikimui.

Nesantuokinio vaiko giminystės ryšiai nustatomi pagal vaiko nacionalinę teisę, taikomą nuo jo gimimo dienos giminystės ryšių pripažinimui ir jų padariniams, taip pat giminystės ryšių pripažinimo ginčijimui. Jei vaikas turi daugiau nei vieną (kitą, nei Rumunijos) pilietybę, vaikui taikoma jam palankiausia pilietybės teisė.

Žr. Civilinio kodekso 2603–2606 straipsnius.

3.4.2 Įvaikinimas

Esminės sąlygos, kurių reikalaujama įvaikinimui užbaigti, nustatomos pagal įtėvio (įmotės) ir numatomo įvaikinti vaiko nacionalinę teisę. Jos taip pat turi atitikti abiem sistemoms privalomas sąlygas, nustatytas ir vienoje, ir kitoje nacionalinėje teisėje. Esminės sąlygos, taikomos bendrai įvaikinantiems sutuoktiniams, arba jei vienas iš sutuoktinių įvaikina kito sutuoktinio vaiką, nustatytos bendriesiems santuokos padariniams taikytinoje teisėje.

Įvaikinimo padariniams, įtėvių ir įvaikių santykiams ir įvaikinimo nutraukimui taikoma vieno iš įtėvių nacionalinė teisė, o jei įvaikina abu sutuoktiniai – bendriesiems santuokos padariniams taikytina teisė.

Įvaikinimo formai taikytina valstybės, kurios teritorijoje įvaikinama, teisė.

Žr. Civilinio kodekso 2607–2610 straipsnius.

3.5 Santuoka, nesutuokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Esminiai reikalavimai, taikomi santuokos sudarymui, nustatyti nacionalinėje kiekvieno iš būsimų sutuoktinių teisėje, taikomoje santuokos sudarymo dieną. Santuokos sudarymo formai taikoma santuokos sudarymo vietos valstybės teisė.

Teisiniams santuokos sudarymo reikalavimams taikoma teisė taip pat taikoma santuokos negaliojimui ir šio negaliojimo padariniams.

Bendriesiems santuokos padariniams taikoma sutuoktinių bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė, o *in absentia* – sutuoktinių bendros pilietybės valstybės teisė. Jei sutuoktiniai neturi bendros pilietybės, taikoma santuokos sudarymo vietos valstybės teisė.

Žr. Civilinio kodekso 2585–2589 straipsnius.

3.5.2 Nesutuokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Rumunija taiko Reglamentą „Roma III“.

Pagal nacionalinę teisę sutuoktiniai gali tarpusavy susitarimu pasirinkti santuokos nutraukimui taikytiną teisę: sutuoktinių bendros įprastinės gyvenamosios vietos susitarimo dėl pasirinktos taikytinos teisės sudarymo dieną teisę; paskutinės bendros įprastinės sutuoktinių gyvenamosios vietos valstybės teisę, jei bent vienas iš sutuoktinių vis dar ten gyvena tuo metu, kai yra sudaromas susitarimas dėl pasirinktos taikytinos teisės; bet kurio sutuoktinio pilietybės valstybės teisę; valstybės, kurioje sutuoktiniai gyvena bent 3 metus, teisę arba Rumunijos teisę.

Susitarimas dėl santuokos nutraukimui taikytinos teisės gali būti sudarytas arba iš dalies pakeistas ne vėliau kaip kreipimosi į instituciją, atsakingą už sprendimą dėl santuokos nutraukimo, dieną. Tačiau teismas gali atsižvelgti į sutuoktinių susitarimą ne vėliau kaip pirmąją teismo posėdžio, į kurį šalys buvo tinkamai pakviestos, dieną.

Jei sutuoktiniai nepasirenka taikytinos teisės, santuokos nutraukimui taikoma: valstybės, kurioje pareiškimo dėl santuokos nutraukimo padavimo dieną buvo sutuoktinių bendra įprastinė gyvenamoji vieta, teisė; jei nėra bendros įprastinės gyvenamosios vietos – paskutinės bendros sutuoktinių įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, jei pareiškimo dėl santuokos nutraukimo padavimo dieną bent vieno iš sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta yra šios valstybės teritorijoje; nesant bendros sutuoktinių pilietybės – paskutinės sutuoktinių bendros pilietybės valstybės teisė, jei bent vienas iš jų išlaikė šią pilietybę pareiškimo dėl santuokos nutraukimo padavimo dieną, ir visais kitais atvejais – Rumunijos teisė.

Santuokos nutraukimui taikytina teisė taip pat taikoma separacijai.

Žr. Civilinio kodekso 2597–2602 straipsnius.

3.5.4 Išlaikymo prievolės

Išlaikymo prievolėms taikytina teisė nustatoma pagal Europos Sąjungos teisės taisykles (Civilinio kodekso 2612 straipsnis).

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Santuokos režimui taikytiną teisę pasirenka sutuoktiniai (įprastinės vieno iš sutuoktinių gyvenamosios vietos teisė, taikoma pasirinkimo dieną; bet kurio iš sutuoktinių pilietybei jos pasirinkimo dieną taikoma teisė arba valstybės, kurioje po santuokos sudarymo buvo pirmoji įprastinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, teisė). Ši teisė taikoma viešumo ir vykdymo užtikrinimo priemonėms, kurių imamasi prieš trečiuosius asmenis, o alternatyviai sudarymo vietos teisei – formalumams, reikalingiems vedybų sutarčiai sudaryti.

Susitarimas dėl sutuoktinių turto režimui taikytinos teisės gali būti sudarytas prieš sudarant santuoką, santuokos sudarymo metu arba būnant susituokus.

Oficialios šio susitarimo sąlygos numatytos teisėje, kuri pasirinkta santuokos režimui reglamentuoti, arba susitarimo sudarymo vietos valstybės teisėje. Jei sutuoktiniai nepasirinko jų santuokos režimui taikytinos teisės, jam taikoma bendriesiems santuokos padariniams taikytina teisė.

Žr. Civilinio kodekso 2590–2596 straipsnius.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Rumunija taiko Reglamentą (ES) Nr. 650/2012.

Pagal nacionalinę teisę paveldėjimui taikoma valstybės, kurioje mirusiojo mirties metu buvo jo įprastinė gyvenamoji vieta, teisė.

Asmuo gali pasirinkti paveldėjimui taikyti savo pilietybės valstybės paveldėjimo teisę. Jei pasirenkama taikytina teisė, ji taikoma sutikimo, išreikšto padarius pareiškimą dėl taikytinos teisės pasirinkimo, buvimui ir galiojimui.

Testamento parengimas, pakeitimas ar atšaukimas laikomas galiojančiu, jei šis dokumentas atitinka formalius reikalavimus, taikytinus jo parengimo, pakeitimo ar atšaukimo dieną arba testatoriaus mirties dieną pagal: nacionalinę testatoriaus teisę; įprastinės gyvenamosios vietos teisę; dokumento parengimo, pakeitimo ar atšaukimo vietos valstybės teisę; nekilnojamojo turto buvimos vietos valstybės teisę arba teismo ar institucijos, atliekančios paveldėto turto perdavimo procedūrą, valstybės teisę.

Jei pagal paveldėjimui taikytiną teisę palikimas yra nepriimtas, Rumunijos teritorijoje esantį turtą pagal Rumunijos teisę dėl nepriimto palikimo perėjimo perima Rumunijos valstybė.

Žr. Civilinio kodekso 2633–2636 straipsnius.

3.8 Nekilnojamasis turtas

Pagal turto buvimos vietos teisę (*lex rei sitae*) reglamentuojami tokie klausimai: turto valdymas, nuosavybė ir kitos daiktinės teisės, įskaitant įkaitą; (prasidėjus nuosavybės laikotarpiui) svetimas valdymas; (jei susiklostė teisinė aplinkybė, dėl kurios atsirado, buvo pakeista ar išnyko ši teisė) daiktinių teisių į turtą, kurio buvimas vieta pasikeitė, atsiradimas, perdavimas ar išnykimas; (dėl kilnojamojo turto įkeitimo sutarties sudarymo) kilnojamojo turto įkeitimo galiojimo, viešinimo ir padarinių sąlygos; viešinimo formos ir teisių, susijusių su nekilnojamoju turtu, atsiradimo formos ir (vagystės ar eksporto arba reikalavimo pareiškimo metu) reikalavimai dėl pavogto ar neteisėtai eksportuoto turto.

Tranzitu gabenamam turtui taikoma jo išsiuntimo vietos valstybės teisė.

Daiktinių teisių į transporto priemonę atsiradimui, perdavimui ar išnykimui taikoma: laivo vėliavos valstybės teisė arba orlaivio registracijos valstybės teisė; geležinkelių ir kelių transporto bendrovės organizaciniam statusui taikytina teisė.

Akcijų ar obligacijų išleidimui vardine ar pareikštine forma taikoma jas išleidžiančio juridinio asmens organizaciniam statusui taikytina teisė.

Intelektinės nuosavybės objektu esančio kūrinio autorių teisių atsiradimui, turinui ir pasibaigimui taikoma valstybės, kurioje kūrinys buvo pirmą kartą viešai paskelbtas, teisė.

Pramoninės nuosavybės teisių atsiradimui, turinui ir pasibaigimui taikoma valstybės, kurioje buvo atliktas deponavimas ar registracija ar kurioje buvo pateikta deponavimo ar registracijos paraiška, teisė.

Žr. Civilinio kodekso 2613–2632 straipsnius.

3.9 Bankrotas

Nuostatos dėl taikytinos teisės įtvirtintos Įstatyme Nr. 85/2014 dėl bankroto ir nemokumo prevencijos procedūrų, skirtame palengvinti Reglamento (EB) Nr. 1346/2000 taikymą.

Paskutinis naujinimas: 13/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Taikytina teisė - Slovėnija

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Pagrindinis įstatymas, kuriame nustatyta bendrosios tarptautinės privatinės teisės taisyklės, yra Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymas (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*; sutrumpintai – ZMZPP, Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys (*Uradni list RS*) Nr. 56/99). Konkrečios įstatymų kolizijos reglamentuojamos įvairių sričių įstatymais (pavyzdžiui, Finansinių operacijų, bankroto bylų ir privalomojo likvidavimo įstatymu, (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; sutrumpintai – ZFPPIPP).

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

Slovėnijos Respublikos ratifikuotos ir paskelbtos konvencijos tiesiogiai taikomos ir yra viršesnės už nacionalinius įstatymus. Kolizinėms normoms taikomas 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma I“), kuris taikomas valstybėms narėms, kurioms yra privalomi 1980 m. birželio 19 d. Romos konvencijos dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės pakeitimai ir 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 864/2007 dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma II“). Kolizinės normos taip pat nustatytos [Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos](#) daugiašalėse konvencijose, kurias yra pasirašiusi Slovėnijos Respublika.

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Kolizinės normos taip pat nustatytos dvišalėse konvencijose dėl teisinės pagalbos, sudarytose su Austrija, Bulgarija, Čekija, Lenkija, Mongolija, Prancūzija, Rumunija, Rusijos Federacija ir Vengrija. Konvencijų sąrašas pateiktas [ministerijos interneto svetainėse](#).

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Teismui privaloma kolizines normas reglamentuojanti teisė, tačiau šalys gali susitarti dėl teisės, kuri būtų taikoma jų teisiniams santykiams. Tokiu atveju bus taikoma šalių pasirinkta teisė. Be to, teisė, kuri įprastai būtų taikoma pagal Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymą, nebūtų taikoma, jei, atsižvelgiant į visas aplinkybes, yra aišku, kad teisinis santykis neturi jokio reikšmingo ryšio su taikytina teise, tačiau jis yra daug glaudžiau susijęs su kita teise.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Atgalinio nukreipimo ir nukreipimo į trečiosios valstybės teisę (*renvoi*) doktrina reglamentuojama Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymo 6 straipsnyje, kuriame numatyta, kad jeigu sprendžiant, kurią teisę taikyti, užsienio valstybės teisėje daroma nuoroda į Slovėnijos teisę, tada taikoma Slovėnijos teisė, neatsižvelgiant į Slovėnijos teisės taisyklės dėl taikytinos teisės. Ši nuostata netaikoma, jei šalys pasirinko taikytiną teisę.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Konkreči kolizinė norma, kuria reglamentuojami pakeičiami siejamieji veiksniai, paprastai taip pat apibrėžia šios taisyklės taikymo laiką. Kai kurie siejamieji veiksniai susiję su laiku, kuris yra lemiamas pasirenkant kolizinėje normoje nurodytą taikytiną teisę (pavyzdžiui, testatoriaus pilietybė sudarant testamentą), o kitomis aplinkybėmis siejamojo veiksnio pasikeitimas gali reikšti kitos teisinės sistemos teisės taikymą. Jei santykiai yra nuolatiniai, būtina taikyti jau įgytų teisių pripažinimo principą.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatyme nustatyta teisė netaikoma, jei jos taikymo padariniai prieštarautų Slovėnijos teisei tvarkai. Viešosios tvarkos sąvoka yra teisinė kategorija, įtvirtinta teismų praktikoje. Daugeliu atvejų ji grindžiama konstitucinėmis valstybės taisyklėmis, pagrindiniais nacionalinių įstatymų principais ir moralės principais.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Teismas ar kita kompetentinga institucija savo iniciatyva nustato taikytinos užsienio teisės turinį pasinaudodama ministerijos, atsakingos už teisingumo klausimus, pranešimu apie užsienio teisę arba nagrinėja jos turinį taikydama kurį nors kitą tinkamą būdą. Šalys gali pateikti viešą ar kitą kompetentingos užsienio institucijos ar įstaigos dokumentą dėl užsienio teisės turinio. Jei užsienio teisės turinio konkrečioje byloje neįmanoma nustatyti, taikoma Slovėnijos teisė.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Kalbant apie valstybes nares, Slovėnijos Respublikoje taikytinas 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės ir jis yra viršesnis už nacionalinius įstatymus, kuriais reglamentuojama materialinė teisė. Klausimams, kuriems netaikomas reglamentas, atitinkamai atvejais taikomos dvišalės konvencijos. Jei dvišalių konvencijų nėra, taikoma nacionalinė teisė, kuria reglamentuojamos sutartiniai santykiai taikomos kolizinės normos (Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymas).

Bendroji kolizinė norma:

Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatyme numatyta, kad susitariančiųjų šalių sutarčiai taikoma jų pasirinkta teisė, nebent įstatyme ar tarptautinėje konvencijoje nurodyta kitaip. Šalių valia dėl teisės pasirinkimo gali būti nurodyta aiškiai, arba sutarties nuostatos ar kitos aplinkybės gali aiškiai rodyti, kad yra pasirinkta konkreči teisė. Tada sutarties galiojimas tikrinamas pagal pasirinktą teisę. Jei šalys nepasirinko taikytinos teisės, taikoma glaudžiausiai susijusi teisė. Jei aplinkybės nerodo kitos taikytinos teisės, taikoma valstybės, kurioje yra šalies, kuriai tenka pareiga įvykdyti esmines sutarties dalis, nuolatinė gyvenamoji vieta ar pagrindinė verslo vieta, teisė.

Darbo sutartims taikoma valstybės, kurioje darbuotojas įprastai atlieka savo darbą, teisė. Susitardamos dėl kitokios teisės taikymo darbo sutartyje, šalis negali atsisakyti taikyti tos valstybės teisės, kuri būtų buvusi taikoma, jei šalis nebūtų pasirinkusios kitos teisės, privalomų nuostatų dėl darbuotojų teisių apsaugos.

Vartojimo sutartis yra prekių, teisių ir (arba) paslaugų perdavimo vartotojui sutartis. Vartotojas – tai asmuo, kuris įsigyja prekes, teises ar paslaugas daugiausia savo asmeninoms ar namų ūkio reikmėms. Vartojimo sutartis neapima vežimo sutarties ar paslaugų teikimo vartotojui sutarties, jei visa ši sutartis vykdoma už vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės ribų. Nepaisant Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymo nuostatų, vartojimo sutarčiai taikoma vartotojo gyvenamosios vietos valstybės teisė, jei sutartis sudaryta pagal toje valstybėje paskelbtą pasiūlymą ar reklamą arba jei vartotojas ėmėsi būtinų priemonių sutarčiai sudaryti toje valstybėje, arba jei vartotojas sudarė sutartį kartu su kita šalimi arba jų atstovas gauna vartotojo užsakymą toje valstybėje, arba jeigu pardavimo sutartis sudaryta kitoje valstybėje, arba vartotojas pateikė užsakymą kitoje valstybėje, arba jei kelionę surengė pardavėjas, siekdamas reklamuoti tokių sutarčių sudarymą.

Pirmiau nurodytais atvejais sutarties šalys negali susitarti dėl teisės, pagal kurią negali būti taikomos privalomosios nuostatos dėl vartotojų teisių apsaugos, taikytinos vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje, taikymo.

Sutartims dėl nekilnojamojo turto visada taikoma šio turto buvimo vietos valstybės teisė.

Jei susitariančiosios šalys nesusitarė kitaip, bendra kolizinė norma taikoma susitariančiųjų šalių santykiams taip pat sprendžiant, nuo kada kilnojamojo daikto įgijėjas turi teisę į jo vaisius ir nuo kada jam pereina pripažinta su daiktu susijusi rizika.

Be to, jei susitariančiosios šalys nesusitarė kitaip, daikto pristatymo būdai ir priemonės, kurias reikia taikyti, jei pristatymo atsisakoma, taikoma valstybės, į kurią daiktas turėjo būti pristatytas, teisė.

Dėl reikalavimo perleidimo ar skolos perėmimo padarinių: skolininkų ar kreditorių, tiesiogiai nedalyvaujančių perleidime ar perėmime, teisiniam statusui taikoma ta pati teisė, kuri taikoma pačiam perleidimui ar perėmimui.

Pagrindiniams sandoriams taikytina teisė taikoma papildomam sandoriui, nebent nusprendžiama kitaip.

Vienašaliam teisiniam sandoriui taikoma skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė.

3.2 Nesutartinės prievolės

Kalbant apie nesutartinės prievolės, kurioms netaikoma tarptautinė konvencija ar 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 864/2007 dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma II“), kolizinėse normose nustatyta, kad taikoma nacionalinė teisė.

Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatyme numatyta, kad nesutartinės prievolės taikoma įvykio vietos valstybės teisė. Padarinių atsiradimo vietos valstybės teisė taikoma, jei ji yra palankesnė nukentėjusiajam, jeigu nukentėjusysis turėjo arba galėjo numatyti padarinių atsiradimo vietą. Jei ši teisė neturi glaudaus ryšio su santykiu, tačiau yra ryšys su kita teise, taikoma ta kita teisė.

Jei įvykis, dėl kurio atsiranda atsakomybė už žalos atlyginimą, įvyksta laive atviroje jūroje arba orlaivyje, preziumuojama, kad taikytina laivo ar orlaivio registracijos valstybės teisė.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisnumu bei veiksnumu) susiję jo aspektai

Jei Slovėnijos Respublikos pilietis taip pat yra kitos valstybės pilietis, šis asmuo pagal Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymą laikomas tik Slovėnijos piliečiu. Jei asmuo, kuris nėra Slovėnijos Respublikos pilietis, yra dviejų ar daugiau valstybių pilietis, pagal Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymą taikoma šio asmens nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jei asmuo neturi nuolatinės gyvenamosios vietos nė vienoje iš valstybių, kurios pilietis jis yra, pagal Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymą taikoma valstybės, su kuria asmuo yra glaudžiausiai susijęs, teisė.

Jei asmuo neturi pilietybės arba jo pilietybė negali būti nustatyta, taikoma jo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jei asmuo neturi nuolatinės gyvenamosios vietos ar ji negali būti nustatyta, taikoma jo laikinosios gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jei neįmanoma nustatyti net laikinos gyvenamosios vietos, taikoma Slovėnijos teisė.

Asmenvardžio pakeitimui taikoma asmens pilietybės valstybės teisė.

Fizinio asmens galėjimui sudaryti sutartį taikoma jo pilietybės valstybės teisė. Preziumuojama, kad fizinis asmuo, kuris pagal savo pilietybės valstybės teisę nėra veiksnus sudaryti sutartį, turi šį veiksnumą, jei jis turi veiksnumą pagal prievolės atsiradimo vietos valstybės teisę. Fizinio asmens veiksnumo praradimui ar apribojimui taikoma šio asmens pilietybės valstybės teisė.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Globos paskyrimui ar nutraukimui ir globėjo bei globotinio (prižiūrimo asmens) santykiams taikoma globotinio pilietybės valstybės teisė. Laikinosioms sveikatos priežiūros priemonėms užsienio piliečiui ar asmeniui be pilietybės Slovėnijos Respublikoje taikoma Slovėnijos teisė ir ši priemonė lieka galioti, kol jurisdikciją turinti valstybė priima sprendimą dėl priemonės ar ją atitinkamai panaikina. Ši taisyklė taip pat taikoma užsieniečio ar asmens be pilietybės Slovėnijos Respublikoje esančio turto apsaugai.

Tėvų ir vaikų tarpusavio santykiams taikoma jų pilietybės valstybės teisė. Jei tėvų ir vaikų pilietybė yra skirtinga, taikoma valstybės, kurioje yra visų jų nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė. Jei tėvai ir vaikai yra skirtingų valstybių piliečiai ir neturi nuolatinės gyvenamosios vietos toje pačioje valstybėje, taikoma vaiko pilietybės valstybės teisė.

Tėvystės ar motinystės pripažinimo, nustatymo ir ginčijimo procedūrai taikoma vaiko pilietybės valstybės teisė.

Pareigai teikti išlaikymą artimiems giminaičiams, išskyrus tėvų išlaikymą vaikams, ir pareigai teikti išlaikymą svainystės ryšių siejamiems asmenims (t. y. kraujo ryšiais nesusijusiems asmenims) taikoma išlaikymo prašančio asmens pilietybės valstybės teisė.

Vaiko įteisinimo procesui taikoma tėvų pilietybės valstybės teisė arba vieno iš tėvų pilietybės valstybės teisė, pagal kurią įvaikinimas turi galioti, jei tėvai nėra tos pačios valstybės piliečiai. Vaiko, kito asmens ar nacionalinės įstaigos sutikimui dėl įteisinimo taikoma vaiko pilietybės valstybės teisė.

3.4.2 Įvaikinimas

Įvaikinimo sąlygoms ir nutraukimui taikoma įtėvių ir įvaikių pilietybės valstybės teisė. Jei įtėvių ir įvaikių pilietybė skiriasi, įvaikinimo sąlygoms ir nutraukimui bendrai taikoma valstybių, kurių piliečiai jie yra, teisė. Jei sutuoktiniai įsivaikina kartu, įvaikinimo sąlygoms ir nutraukimui taikoma įvaikio pilietybės valstybės teisė, taip pat vieno ir kito sutuoktinio pilietybės valstybių teisė. Įvaikinimo formai taikoma įvaikinimo valstybės teisė. Įvaikinimo padariniams taikoma valstybės, kurios piliečiais įtėviai ir įvaikiai buvo įvaikinimo metu, teisė. Jei įtėvis ar įmotė ir įvaikis yra skirtingų valstybių piliečiai, taikoma jų nuolatinės gyvenamosios vietos teisė. Jei įtėvis ar įmotė ir įvaikis yra skirtingų valstybių piliečiai ir neturi nuolatinės gyvenamosios vietos toje pat valstybėje, taikoma įvaikio pilietybės valstybės teisė.

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Santuokos sudarymo sąlygoms taikoma valstybės, kurios piliečiu santuokos sudarymo metu buvo kiekvienas asmuo, teisė. Santuokos formai taikoma santuokos sudarymo valstybės teisė. Santuokos negaliojimui taikoma jos sudarymo teisė pagal pirmiau nurodytas kolizines normas.

3.5.2 Nesusituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatyme nėra jokių specialiųjų nuostatų dėl nesusituokusių ir (arba) kartu gyvenančių porų. Tačiau, kadangi nesusituokusių ir (arba) kartu gyvenančių asmenų partnerystės padariniai prilygsta santuokos sukeliams padariniams, gali būti, kad santuokai taikomos nuostatos taip pat būtų taikomos ir nesusituokusių ar kartu gyvenančių asmenų partnerystei.

Dviejų nesusituokusių ir (arba) kartu gyvenančių asmenų turtiniams santykiams taikoma jų pilietybės valstybės teisė. Jei asmenų pilietybė skiriasi, jiems taikoma jų bendros gyvenamosios vietos valstybės teisė. Nesusituokusių ir (arba) kartu gyvenančių asmenų sutartiniais turtiniams santykiams taikytina teisė, kuri buvo taikoma jų turtiniams santykiams sudarant sutartį.

Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatyme nėra jokių specialiųjų nuostatų dėl registruotų tos pačios lyties partnerysčių ir jų sąlygų. Tačiau, kadangi tos pačios lyties partnerysčių padariniai prilygsta santuokos padariniams, gali būti taikomos tos pačios nuostatos kaip ir santuokai.

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Santuokos nutraukimui taikoma valstybės, kurios piliečiai pareiškimo dėl santuokos nutraukimo padavimo metu buvo abu sutuoktiniai, teisė. Jei pareiškimo dėl santuokos nutraukimo padavimo metu sutuoktiniai yra skirtingų valstybių piliečiai, santuokos nutraukimui bendrai taikoma jų pilietybės valstybės teisė. Jei santuoka negali būti nutraukta pagal pirmiau išdėstytas taisykles, tada jos nutraukimui taikoma Slovėnijos teisė, jei pareiškimo dėl santuokos nutraukimo padavimo metu vieno iš sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Slovėnijos Respublikoje. Jei vienas iš sutuoktinių yra Slovėnijos pilietis, tačiau neturi nuolatinės gyvenamosios vietos Slovėnijoje ir santuoka negali būti nutraukta pagal pirmiau nurodytas taisykles, santuokos nutraukimui taikoma Slovėnijos teisė.

Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatyme nėra jokių specialiųjų nuostatų dėl tos pačios lyties partnerysčių nutraukimo. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad tos pačios lyties partnerystės padariniai prilyginami santuokos padariniams, gali būti taikomos tos pačios nuostatos, kaip ir santuokos nutraukimui.

3.5.4 Išlaikymo prievolės

Tėvų ir vaikų tarpusavio santykiams taikoma jų pilietybės valstybės teisė. Jei tėvų ir vaikų pilietybė skiriasi, taikoma valstybės, kurioje yra visų jų nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė. Jei tėvai ir vaikai yra skirtingų valstybių piliečiai ir neturi nuolatinės gyvenamosios vietos toje pačioje valstybėje, taikoma vaiko pilietybės valstybės teisė.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Sutuoktiniams ir jų turto režimui taikytina jų pilietybės valstybės teisė. Jei sutuoktinių pilietybė skiriasi, taikoma jų nuolatinės gyvenamosios vietos teisė. Jei sutuoktinių pilietybė skiriasi ir jie neturi nuolatinės gyvenamosios vietos toje pačioje valstybėje, taikoma jų paskutinės bendros gyvenamosios vietos teisė. Jei taikytinos teisės negalima nustatyti pagal pirmiau nurodytas taisykles, taikoma teisė, su kuria juos sieja glaudžiausias ryšys.

Sutartiniam sutuoktinių turto režimui taikoma tos valstybės teisė, kuri buvo taikoma jų asmeniniams ir turtiniams santykiams sutarties sudarymo metu. Jei minėtoje teisėje numatyta, kad sutuoktiniai gali pasirinkti teisę, taikomą jų turtiniams santykiams, tuomet taikoma jų pasirinkta teisė.

Jei santuoka pripažįstama negaliojančia ar nutraukiama, asmeniniams santykiams ir bendrosios nuosavybės režimui taikomos tos pačios kolizinės normos kaip ir sutuoktinių asmeniniams ir turtiniams santykiams.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Paveldėjimui taikoma valstybės, kurios piliečiu mirties metu buvo mirusysis, teisė. Testamentiniam veiksniumi taikoma valstybės, kurios piliečiu testatorius buvo testamentą vykdymo metu, teisė.

Testamento forma galioja, jei ji galioja pagal vieną iš toliau nurodytų teisinių sistemų: testamentą sudarymo valstybės teisę; valstybės, kurios piliečiu testatorius buvo testamentą sudarymo ar mirties metu, teisę; valstybės, kurioje testamentą sudarymo metu arba testatorius mirties metu buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę; Slovėnijos teisę arba valstybės, kurioje yra nekilnojamas turtas, teisę, taikomą nekilnojamajam turtui.

Testamento atšaukimo forma galioja, jei ji galioja pagal bet kurią teisę, pagal kurią galiotų testamentą parengimas, kaip paaiškinta pirmiau.

3.8 Nekilnojamas turtas

Turtiniams santykiams ir kitoms daiktinėms teisėms taikoma daikto buvimo vietos valstybės teisė. Turtiniams santykiams, susijusiems su vežamais daiktais, taikoma paskirties vietos valstybės teisė. Turtiniams santykiams, susijusiems su transporto priemonėmis, taikoma šių transporto priemonių buvimo vietos teisė, nebent Slovėnijos teisėje nustatyta kitaip.

3.9 Bankrotas

2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų tiesiogiai taikomas Slovėnijoje į jo taikymo sritį patenkantiems klausimams ir ES valstybėms narėms. Jei reglamentas netaikomas, tuomet taikoma Slovėnijos nacionalinė teisė, būtent Finansinių operacijų, bankroto bylų ir privalomojo likvidavimo įstatymas (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; sutrumpintai – ZFPPIPP, UL RS, ZFPPIPP-UPB7, Nr. 63/2013).

Šio įstatymo skyriuje „Bankroto bylos, turinčios tarptautinį elementą“ yra bendrosios taisyklės dėl bankroto bylų, turinčių tarptautinį elementą, reglamentuojamos užsienio kreditorių ir administratorių galimybės kreiptis į nacionalinį teismą ir bendradarbiavimas su užsienio teismais bei užsienio administratoriais. Juo taip pat reglamentuojamas užsienio bankroto bylų ir laikinųjų priemonių, dėl bankroto taikomų lygiagrečių priemonių pripažinimas, taip pat teisė, taikytina bankroto bylų padariniams.

Nacionalinis teismas turi jurisdikciją nacionalinėms bankroto byloms, gali priimti sprendimą dėl užsienio procedūros pripažinimo ir bendradarbiavimo su užsienio teismais. Vietos teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti nacionalines bankroto bylas, yra: 1. jei skolininkas, kuris yra nacionalinis juridinis asmuo ar verslininkas, įsteigtas Slovėnijos Respublikoje; teismas, kurio veiklos teritorijoje yra įsteigtas skolininkas; 2. jei skolininkas, kuris yra užsienietis, turi filialą Slovėnijos Respublikoje; teismas, kurio veiklos teritorijoje yra skolininko filialo pagrindinė veiklos vieta; 3. kitais atvejais: Liublijanos apylinkės teismas (*Okrožno sodišče v Ljubljani*).

Kalbant apie bankroto bylų teisiniams padariniams taikytiną teisę, pagal bendrą taisyklę taikoma valstybės, kurioje nagrinėjama byla, teisė, nebent konkrečiu atveju įstatymuose nustatyta kitaip. Taisyklės dėl taikytinos teisės yra nustatytos Finansinių operacijų, bankroto bylų ir privalomojo likvidavimo įstatyme ir jos susijusios su sutartimis, kuriomis reglamentuojamas įsigyto nekilnojamojo turto naudojimas, nes taikoma nekilnojamojo turto buvimo vietos teisė.

Specialiosios taisyklės dėl teisės, taikytinos registre įregistruotoms teisėms (įgalotos tvarkyti registrą, teisė), taikomos teisei, taikytinai mokėjimų sistemos ir finansų rinkoms (tokioms mokėjimų sistemoms ir (arba) finansų rinkoms taikoma valstybės teisė), taip pat teisei, taikytinai sutartims dėl užskaitos ir pardavimo siekiant atpirti sandoriams, taip pat teisei, taikytinai darbo sutartims.

Paskutinis naujinimas: 17/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Taikytina teisė - Švedija

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Švedijoje tarptautinė privatinė teisė kodifikuota tik iš dalies, ją sudaro įstatymai ir teismų praktika. Įstatymais daugiausia siekiama įgyvendinti tarptautines konvencijas, kurių šalis yra Švedija. Pagrindiniai teisės aktai išvardyti toliau.

Santuoka ir vaikai

Įstatymo dėl tam tikrų tarptautinių teisinių santykių, susijusių su santuoka ir globa (*Lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap*, Švedijoje trumpinamas kaip IÅL) 3 skyriaus 4 ir 6 straipsniai.

Nutarimo dėl tam tikrų tarptautinių teisinių santykių, susijusių su santuoka, įvaikinimu ir globa (*Förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap*, NÅF) 9, 12 ir 13 straipsniai.

Įstatymo dėl tarptautinių teisinių santykių, susijusių su įvaikinimu (*Lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption*, IAL) 2 straipsnis.

Įstatymo dėl tarptautinių tėvystės (motinystės) klausimų (*Lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor*, IFL) 2, 3 ir 6 straipsniai.

Įstatymo dėl tam tikrų tarptautinių klausimų, susijusių su sutuoktinių ar sugyventinių turtais santykiams (*Lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden*, LIMF), 3–5 straipsniai.

Įstatymo dėl 1996 m. Hagos konvencijos (*Lagen (2012:318) om 1996 års Haagkonvention*) 1 straipsnis ir tos pačios 1996 m. Hagos konvencijos dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje 15–22 straipsniai.

2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje 15 straipsnis ir 2007 m. Hagos protokolas dėl išlaikymo prievolės taikytinos teisės.

Paveldėjimas

2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo 20–38 straipsniai.

Sutartys ir pirkimas

2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma I“).

Įsakomųjų vekselių įstatymo (*Växellagen 1932:130*) 79–87 straipsniai.

Čekių įstatymo (*Checklagen 1932:131*) 58–65 straipsniai.

Įstatymas dėl prekių pardavimui taikytinos teisės (*Lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker*, IKL).

Įstatymo dėl bendro sprendimų priėmimo darbe (*Lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet*, MBL) 25a, 31a ir 42a straipsniai.

Įstatymas dėl tam tikros draudimo sutartims taikytinos teisės (*Lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*).

Laivybos kodekso (*Sjölagen 1994:1009*) 13 skyriaus 4 straipsnis ir 14 skyriaus 2 straipsnis.

Vartojimo sutarčių įstatymo (*Lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*) 14 straipsnis.

Įstatymo dėl vartotojų apsaugos sutartyse dėl pakaitinio naudojimosi bendra nuosavybe ar ilgalaikių atostogų produktų (*Lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt*) 1 skyriaus 4 straipsnis.

Nuotolinės prekybos sutarčių ir išnešiojamosios prekybos įstatymo (*Lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler*) 3 skyriaus 14 straipsnis.

Vartojimo prekių pardavimo įstatymo (*Konsumentköplagen 1990:932*) 48 straipsnis.

Žalos atlyginimas

2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma II“)

Kelių eismo sužalojimų įstatymo (*Trafikskadelagen 1975:1410*) 8, 14 ir 38 straipsniai.

Įstatymo dėl 1972 m. vasario 9 d. Švedijos ir Norvegijos sudarytos konvencijos dėl šiaurės elnių ganyklų (*Lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning*) 1 straipsnis.

Įstatymo dėl 1974 m. vasario 19 d. Danijos, Suomijos, Norvegijos ir Švedijos sudarytos aplinkos apsaugos konvencijos (*Lagen (1974:268) med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige*) 1 straipsnis.

Bankroto teisė

2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (toliau – Bankroto reglamentas) (Europos Parlamentas ir Taryba priėmė iš dalies pakeistą reglamentą, kuris turi įsigalioti 2015 m. vasarą) 4, 8–11, 14, 15, 28 ir 43 straipsniai.

Įstatymo, kuriuo nustatomos bankrotui, susijusiam su Danijoje, Suomijoje, Islandijoje ar Norvegijoje esančiu turtu, taikomos taisyklės (*Lag (1934:67) med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge*) 1, 3 ir 5–8 straipsniai.

Įstatymo dėl Danijoje, Suomijoje, Islandijoje ar Norvegijoje įvykusio bankroto padarinių (*Lag (1934:68) om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge*) 1, 4–9 ir 13 straipsniai.

Įstatymo dėl bankroto, susijusio su kitoje Šiaurės šalyje esančiu turtu (*Lag (1981:6) om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land*), 1, 3–8 ir 12 straipsniai.

Įstatymo dėl kitoje Šiaurės šalyje įvykusio bankroto padarinių (*Lag (1981:7) om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land*) 1, 4–9, 13 ir 14 straipsniai.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

Švedija yra toliau nurodytų daugiašalių tarptautinių konvencijų, kuriose nustatytos taisyklės dėl taikytinos teisės nustatymo, šalis. Švedija laikosi dualistinio požiūrio į tarptautines sutartis, tai reiškia, kad daugiašalės konvencijos taip pat turi būti inkorporuotos į Švedijos vidaus teisę: žr. toliau.

Tautų lyga

1930 m. Konvencija dėl tam tikrų įstatymų, susijusių su įsakomaisiais vekseliais ir paprastaisiais vekseliais, kolizijų sprendimo

1931 m. Konvencija dėl tam tikrų įstatymų, susijusių su čekiais, kolizijų sprendimo

Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencija

1955 m. Konvencija dėl tarptautiniam prekių pardavimui taikytinos teisės

1961 m. Konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos

1996 m. Konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje

2007 m. Hagos protokolas dėl išlaikymo prievolės taikytinos teisės

Europos Sąjunga

1980 m. Konvencija dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės (Konvencija pakeičiama Reglamentu „Roma I“, kuris taikomas sutartims, sudarytoms po 2009 m. gruodžio 17 d.)

Šiaurės šalių konvencijos

1931 m. Danijos, Suomijos, Islandijos, Norvegijos ir Švedijos konvencija dėl tarptautinės privatinės teisės taisyklių, susijusių su santuoka, įvaikinimu ir globa (paskutinį kartą iš dalies keista 2006 m. pakeitimų konvencija)

1933 m. Švedijos, Danijos, Suomijos, Islandijos ir Norvegijos konvencija dėl bankroto (Šiaurės šalių konvencija dėl bankroto)

1934 m. Danijos, Suomijos, Islandijos, Norvegijos ir Švedijos konvencija dėl paveldėjimo, testamentų ir palikimo administravimo (paskutinį kartą iš dalies pakeista 2012 m. pakeitimų konvencija)

1974 m. Danijos, Suomijos, Norvegijos ir Švedijos sudaryta konvencija dėl aplinkos apsaugos

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

1972 m. Švedijos ir Norvegijos konvencija dėl šiaurės elnių ganyklų (*1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning*)

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Švedijos teisėje nėra taisyklės, pagal kurią teismas privalėtų savo iniciatyva taikyti užsienio teisę. Šis klausimas daugiausia svarstomas teismų praktikoje ir atrodo, kad skiriamos bylos, susijusios su klausimais, kuriuos šalys gali laisvai spręsti ne teisme (*dispositiva mål*) ir bylos klausimais, kuriuos gali išspręsti tik teismas (*indispositiva mål*). Civilinėse bylose, kai šalys turi teisę susitarti tarpusavyje, atrodytų, kad užsienio teisė bus taikoma tik jei ja remiasi viena iš šalių. Daugelyje bylų su aiškiu užsienio elementu buvo taikoma Švedijos teisė ir dėl to nekilo jokių abejonių, nes nė viena šalis nesirėmė užsienio teise. Bylose, kuriose neįmanoma ginčo išspręsti neteisminėmis priemonėmis, pavyzdžiui, dėl tėvystės nustatymo, kai kuriais atvejais teismai taikė užsienio teisę savo iniciatyva.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Paprastai Švedijos tarptautinėje privatinėje teisėje *renvoi* (atgalinio nukreipimo ir nukreipimo į trečiosios valstybės teisę) doktrina nepripažįstama. Tačiau įsakomųjų vekselių įstatymo 79 straipsnio 2 dalyje ir Čekių įstatymo 58 straipsnio 2 dalyje numatyta išimtis dėl užsienio piliečių galimybės sudaryti sutartis dėl įsakomųjų vekselių ar čekių. Taip yra todėl, kad šios nuostatos grindžiamos tarptautinėmis konvencijomis. Įstatymo dėl kitoje Šiaurės šalyje įvykusio bankroto padarinių 9 straipsnio 2 dalyje numatyta dar viena išimtis. Galiausiai, kalbant apie oficialų santuokos galiojimą, *renvoi* pripažįstamas įstatymo dėl tam tikrų teisinių santykių, susijusių su santuoka ir globa, 1 straipsnio 7 dalyje.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Švedijos tarptautinėje privatinėje teisėje nėra bendros taisyklės dėl siejamojo veiksnio pasikeitimo padarinių: šis klausimas konkrečiai reglamentuotas kiekviename įstatyme atskirai. Pavyzdžiui, įstatymo dėl tam tikrų tarptautinių klausimų, susijusių su sutuoktinių ar sugyventinių turiniais santykiais, 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad „jeigu taikytina teisė nebuvo nustatyta susitarimu, taikoma valstybės, kurioje sutuoktiniai turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, (šved. *hemvist*) kai sudarė santuoką, teisė“, o to paties įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad „jeigu abu sutuoktiniai vėliau persikėlė įprastai gyventi į kitą valstybę ir gyveno joje ne mažiau kaip dvejus metus, taikoma tos valstybės teisė“.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtis

Pagal bendrąjį Švedijos tarptautinės privatinės teisės principą užsienio teisės nuostata neturėtų būti taikoma, jei jos taikymas būtų akivaizdžiai nesuderinamas su šios šalies teisinės sistemos pagrindais. Šio pobūdžio nuostatos yra įtvirtintos daugelyje tarptautinės privatinės teisės aktų, tačiau negalima teigti, kad viešąja tvarka grindžiamo apribojimo teisinis pagrindas būtų įtvirtintas teisės akte. Yra labai nedaug teismo sprendimų, kuriais konstatuota, kad užsienio teisė negalėtų būti taikoma dėl viešosios tvarkos priežasčių.

Paprastai teismai nustato, kurios Švedijos teisės normos yra privalomos tarptautiniu mastu.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Jei teismas nustato, kad taikytina užsienio teisė ir teismas nėra susipažinęs su materialinėmis užsienio teisės sistemos nuostatomis, jis turi dvi galimybes. Jis gali pats atlikti tyrimą arba paprašyti šalies pateikti būtiną informaciją. Kurį būdą pasirinktų teismas, priklauso nuo to, kuris būdas yra greitesnis. Jei teismas nusprendžia pats iširti klausimą, jam gali būti užtikrinama Teisingumo ministerijos pagalba. Paprastai teismas atlieka aktyvesnį vaidmenį bylose, kuriose sprendimą gali priimti tik teismas (žr. pirmiau); bylose kuriose šalims leidžiama susitarti pačioms, teismas gali leisti šalims atlikti tyrimą.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Švedija yra 1980 m. Romos konvencijos dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės šalis. Kai kuriose srityse taikomos kitos teisės normos. Konvencija pakeičiama Reglamentu „Roma I“, kuris taikomas sutartims, sudarytoms po 2009 m. gruodžio 17 d.

Prekių pirkimas ir pardavimas reglamentuojamas įstatymu dėl prekių pardavimui taikytinos teisės, kuriuo į nacionalinę teisę inkorporuojama 1955 m. Hagos konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutartims taikytinos teisės. Įstatymas yra viršesnis už Reglamento „Roma I“ taisyklę. Tačiau jis netaikomas vartojimo sutartims. Pagal 3 straipsnį pirkėjas ir pardavėjas taikytiną teisę gali pasirinkti sudarydami susitarimą. 4 straipsnyje nurodyta, kad jei šalys nepasirinko taikytinos teisės, joms taikoma pardavėjo įprastinės gyvenamosios vietos teisė. Ši taisyklė turi išimčių, taikomų, jei pardavėjas priėmė užsakymą pirkėjo įprastinės gyvenamosios vietos valstybėje, ir pirkimams biržoje ar aukcione.

Dar viena išimtis, kai Reglamento „Roma I“ taisyklės netaikomos, susijusi su kai kuriomis **vartojimo sutartimis**. Yra numatytos specialios taisyklės, kuriomis siekiama apsaugoti vartotojus nuo Vartojimo prekių pardavimo įstatymo 48 straipsnyje, Vartojimo sutarčių įstatymo 14 straipsnyje, įstatymo dėl vartotojų apsaugos sutartyse dėl pakaitinio naudojimosi bendra nuosavybe ar ilgalaikių atostogų produktų 1 skyriaus 4 straipsnyje ir Nuotolinės prekybos sutarčių ir išnešiojamosios prekybos įstatymo 3 skyriaus 14 straipsnyje nustatytų kolizinių normų. Jomis numatyta, kad tam tikroms aplinkybėmis taikytina EEE valstybės teisė, jei pagal ją vartotojui suteikiama geresnė apsauga.

Įsakomųjų vekselių įstatymo 79–87 straipsniuose ir Čekių įstatymo 58–65 straipsniuose numatytos konkrečios taisyklės dėl **įsakomųjų vekselių ir čekių**. Jos grindžiamos 1930 m. Ženevos konvencija dėl tam tikrų įstatymų, susijusių su įsakomaisiais vekseliais ir paprastaisiais vekseliais, kolizijų sprendimo ir 1931 m. Ženevos konvencija dėl tam tikrų įstatymų, susijusių su čekiais, kolizijų sprendimo.

Kai kurioms **atsakomybės draudimo sutartims** taikomas įstatymas dėl tam tikroms draudimo sutartims taikytinos teisės.

3.2 Nesutartinės prievolės

Nesutartinės prievolės taikytinos teisės klausimas reglamentuojamas Reglamentu „Roma II“.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisinumu bei veiksnumu) susiję jo aspektai

Švedijos tarptautinėje privatinėje teisėje lemiamas siejamasis veiksnys nustatant asmens statusą paprastai yra pilietybė. Tačiau šiuo metu yra labai daug bylų, kuriose vietoj pilietybės kaip pagrindinį siejamąjį veiksnių tenka pasirinkti įprastinę gyvenamąją vietą, todėl kyla abejonių, ar dar galima kalbėti apie vienintelį pagrindinį siejamąjį veiksnių, taikomą asmens statusui. Švedijos tarptautinėje privatinėje teisėje „asmens statusas“ suprantamas kaip esminiai teisinumo ir veiksnumo, taip pat vardo ir pavardės klausimai.

Pagal įstatymo dėl tam tikrų tarptautinių teisinių santykių, susijusių su santuoka ir globa, 1 skyriaus 1 straipsnį **galimybė susituokti** Švedijos institucijos akivaizdoje iš esmės nustatoma pagal Švedijos teisę, jei viena iš šalių turi Švedijos pilietybę arba įprastai gyvena Švedijoje. Panašios taisyklės taikomos Šiaurės Europos valstybėse pagal Nutarimo dėl tam tikrų tarptautinių teisinių santykių, susijusių su santuoka, įvaikinimu ir globa, 1 straipsnį.

Specialiosios **globos ir rūpybos** taisyklės nustatytos įstatymo dėl tam tikrų tarptautinių teisinių santykių, susijusių su santuoka ir globa, 4 ir 5 skyriuose ir Nutarimo dėl tam tikrų tarptautinių teisinių santykių, susijusių su santuoka, įvaikinimu ir globa 14–21a straipsniuose.

Kalbant apie **galimybę sudaryti sutartis** taikytinos teisės klausimą, atsakymas iš dalies pateiktas Reglamento „Roma I“ 13 straipsnyje. Galimybė sudaryti sandorius dėl vekselių ir čekių reglamentuojama Įsakomųjų vekselių įstatymo 79 straipsnyje ir Čekių įstatymo 58 straipsnyje esančiomis specialiosiomis taisyklėmis.

Teismo proceso kodekso (*rättegångsbalken*) 11 skyriaus 3 straipsnyje yra specialioji taisyklė dėl **galimybės pareikšti ieškinį ir būti atsakovu teisme**, kurioje nurodyta, kad užsienietis, kuris negali dalyvauti teismo procese savo šalyje, gali dalyvauti teismo procese Švedijoje, jei jis turi veiksnumą pagal Švedijos teisę.

Pagal Švedijos tarptautinę privatinę teisę vardo ir pavardės klausimai laikomi asmens statuso teisės dalimi. Tai reiškia, pavyzdžiui, kad jei vienas sutuoktinis pasirenka kito sutuoktinio pavardę, tai netaikoma santuokos teisiniais padariniais asmens statusui. Pagal Asmenvardžių įstatymo (*namnlagen*, 1982:670) 50 straipsnį šis įstatymas netaikomas Švedijos piliečiams, įprastai gyvenantiems Danijoje, Norvegijoje ar Suomijoje; galima padaryti priešingą išvadą, kad jis taikomas svetur gyvenantiems Švedijos piliečiams. 51 straipsnyje nurodyta, kad šis įstatymas taip pat taikomas užsienio šalių piliečiams, įprastai gyvenantiems Švedijoje.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

Švedijos materialinėje teisėje nedaromas skirtumas tarp **santuokoje ir ne santuokoje gimusių vaikų**, o Švedijos tarptautinėje privatinėje teisėje nėra konkrečių kolizinių normų, pagal kurias būtų galima nustatyti, ar vaikas turi būti laikomas gimusiu santuokoje ar ne santuokoje ir ar vaikas atitinkamai gali būti pripažįstamas santuokiniu.

Kalbant apie tėvystės nustatymui taikytiną teisę, tėvystės prezumpcijai ir tėvystės nustatymui teisme taikomos skirtingos taisyklės. Tėvystės prezumpcija reglamentuota Įstatymo dėl tarptautinių tėvystės klausimų 2 straipsnyje. Jame nustatyta, kad asmuo, kuris yra arba buvo susituokęs su vaiko motina, laikomas vaiko tėvu, jeigu taip nustatyta valstybės, kurioje vaikas gimdamas įgijo įprastinę gyvenamąją vietą, teisėje, arba, kai pagal tą teisę netaikoma tėvystės prezumpcija, jeigu taip nustatyta valstybės, kurios piliečiu tapo vaikas gimimo metu, teisėje. Tačiau jei vaiko įprastinė gyvenamoji vieta gimimo metu buvo Švedijoje, šis klausimas visada bus sprendžiamas pagal Švedijos teisę. Jei tėvystę reikia nustatyti teisme, teismas taikys valstybės, kurioje vaikas įprastai gyveno priimant pirmosios instancijos teismo sprendimą, teisę.

Pagal Įstatymo dėl tarptautinių teisinių santykių, susijusių su įvaikinimu, 2 straipsnio 1 dalį Švedijos teismas, nagrinėdamas prašymą dėl **įvaikinimo**, taiko Švedijos teisę. Tačiau 2 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad jeigu prašymas susijęs su jaunesniu nei 18 metų vaiku, teismas privalo apsvarstyti, ar pareiškėjas arba vaikas yra susijęs su užsienio valstybe pilietybės, įprastinės gyvenamosios vietos arba kitokiu pagrindu ir ar tikėtina, kad tai gali sukelti sunkumų vaikui, jeigu įvaikinimas toje šalyje nepripažįstamas.

Atsižvelgiant į teisinius įvaikinimo padarinius, jei užsienyje priimtas sprendimas dėl įvaikinimo galioja Švedijoje, globos, rūpybos ir išlaikymo tikslais įvaikintas vaikas laikomas įvaikinančio tėvo (motinos) vaiku Švedijoje sudarytoje santuokoje. Tačiau paveldėjimo atveju įstatyme nustatyta, kad įvaikinti vaikai ir įvaikinančio tėvo (motinos) tikri vaikai turi lygias teises tik tada, jeigu įvaikinta Švedijoje. Jeigu įvaikinta užsienyje, įvaikinto vaiko paveldėjimo teisė bus nustatoma pagal teisę, kuri paprastai reglamentuoja paveldėjimo teisę, tai yra pilietybės valstybės teisė.

Vaikų išlaikymui taikytinos teisės klausimas reglamentuojamas 2007 m. Hagos protokolu dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės. Pagal bendrą taisyklę išlaikymo prievolėms taikoma vaiko įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jei vaikas negali gauti išlaikymo iš šalies, pagal minėtą teisę privalančios jį teikti, taikoma teismo buvimo vietos valstybės teisė. Jei vaikas negali gauti išlaikymo iš šalies, privalančios jį teikti pagal bet kurią iš šių teisių, ir abi šalys yra tos pačios valstybės piliečiai, taikytina tos valstybės teisė.

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

Dėl **galimybės susituokti** žr. 3.3 punktą. Pagal bendrą taisyklę santuoka laikoma oficialiai galiojančia, jei ji galioja valstybėje, kurioje buvo sudaryta (Įstatymo dėl tam tikrų tarptautinių teisinių santykių, susijusių su santuoka ir globa, 1 skyriaus 7 straipsnis).

Santuokos **teisinius padarinius** galima suskirstyti į dvi pagrindines kategorijas – asmeninius ir susijusius su sutuoktinių turtu (žr. toliau 3.6 punktą). Pagrindinis santuokos padarinys asmeniui yra tas, kad sutuoktiniai turi bendrą pareigą išlaikyti vienas kitą. Švedijos tarptautinėje privatinėje teisėje sutuoktinių paveldėjimo teisės, kito sutuoktinio pavardės įgijimo ar pareigos išlaikyti kito sutuoktinio vaikus klausimai netaikomi santuokos teisiniais padariniais, o taikytina teisė nustatoma pagal kolizines normas, kuriomis reglamentuojamas paveldėjimas, asmenvardžiai ir kt..

Sutuoktinio išlaikymui taikytinos teisės klausimas reglamentuotas 2007 m. Hagos protokole dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės. Pagal bendrą taisyklę išlaikymo prievolėms taikoma valstybės, kurioje įprastai gyvena šalis, privalanti teikti išlaikymą, teisė. Jei kuris nors iš sutuoktinių nesutinka su šios teisės taikymu, o kitos valstybės teisė turi glaudesnę ryšį su santuoka (ypač valstybės, kurioje neseniai buvo bendra įprastinė gyvenamoji vieta, teisė), taip pat bus taikoma tos kitos valstybės teisė.

Santuokos nutraukimo klausimais Įstatymo dėl tam tikrų tarptautinių teisinių santykių santuokos ir globos srityse 3 skyriaus 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad Švedijos teismai turi taikyti Švedijos teisę. 4 straipsnio 2 dalyje numatyta išimtis, jei abu sutuoktiniai yra užsienio piliečiai ir nė vienas iš jų įprastai negyvena Švedijoje bent vienus metus.

Švedijos materialinėje teisėje nereglamentuoti separacijos (gyvenimo skyrium) ar santuokos pripažinimo negaliojančia institutai ir nėra visuotinai taikomų kolizinių normų, kurios galėtų būti taikomos tokiais atvejais. Kalbant apie Šiaurės šalį, Nutarimo dėl tam tikrų tarptautinių teisinių santykių, susijusių su santuoka, įvaikinimu ir globa 9 straipsnyje nurodyta, kad separacijos atveju teismas taiko savo valstybės teisę.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Susituokusių asmenų turtui taikytina teisė reglamentuojama Įstatymu dėl tam tikrų tarptautinių klausimų, susijusių su sutuoktinių ar sugyventinių turtais santykiais. Įstatymo 3 straipsnyje susituokusiems asmenims ar ketinančioms susituokti poroms leidžiama sudaryti rašytinį susitarimą, nustatantį, kad jų turto režimą reglamentuos valstybės, kurioje vienas iš jų turi įprastinę gyvenamąją vietą arba kurios pilietybę vienas iš jų turi sudarant susitarimą, teisė.

Jei sutuoktiniai nesudarė galiojančio susitarimo dėl teisės pasirinkimo, Įstatymo 4 straipsnyje nurodyta, kad taikytina valstybės, kur jie įprastai apsigyvena po santuokos, teisė. Jei abu sutuoktiniai vėliau įprastai apsigyvena kitoje šalyje ir gyvena joje bent dvejus metus, vietoj to bus taikoma tos valstybės teisė.

Tačiau jei sutuoktiniai jau įprastai gyvena šioje valstybėje santuokos metu, arba jei jie abu yra tos valstybės piliečiai, šios valstybės teisė bus taikoma nuo tada, kai jie ims įprastai ten gyventi.

Įstatymo 5 straipsnyje nurodyta, kad susitarimas dėl taikytinos teisės pasirinkimo galioja, jei jis atitinka sandorio sudarymo metu sutuoktinių turtui taikytiną teisę. Jei susitarimas dėl taikytinos teisės pasirinkimo sudaromas prieš santuoką, jis galioja, jei atitinka teisę, kuri tampa taikytina sutuoktiniams susituokus.

Susitarimo dėl taikytinos teisės pasirinkimo forma galioja, jei jis atitinka susitarimo sudarymo vietos valstybės ar sutuoktinių įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisėje nustatytus oficialius reikalavimus.

Kalbant apie Šiaurės šalį, Nutarime dėl tam tikrų tarptautinių teisinių santykių, susijusių su santuoka, įvaikinimu ir globa nustatytos specialiosios taisyklės.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Įstatymų kolizijų klausimams, susijusiems su testamentais ir paveldėjimu, taikomas 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo. Reglamente numatytos kolizinės normos taikomos nepaisant to, ar tarptautinis ryšys yra su valstybe nare, ar su bet kuria kita valstybe.

Tačiau, kad galiojūt testamentų forma, įstatymo dėl paveldėjimo tarptautinėse situacijose (*Lagen (2015; 417) om arv i internationella situationer*) 2 skyriaus 3 straipsnyje numatytos specialiosios nuostatos, kuriomis į nacionalinę teisę inkorporuota 1961 m. Hagos konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos. Laikoma, kad testamentas tenkina formos reikalavimus, jeigu jis atitinka vietos, kurioje testamentas buvo sudarytas, arba vietos, kurios pilietybę testatorius turėjo sudarydamas testamentą arba mirties metu, teisės reikalavimus. Testamentų nuostata dėl nekilnojamojo turto tenkina formos reikalavimus, jei jos forma atitinka turto buvimo vietos valstybės teisę. Tos pačios taisyklės taikomos testamentų atšaukimui. Atšaukimas taip pat galioja, jei jis atitinka bet kurią teisę, pagal kurią taip pat galioja ir šio testamentų forma.

3.8 Nekilnojamasis turtas

Nuosavybės teisės srityje rašytinės kolizinės normos galioja tik tam tikrais atvejais, susijusiais su laivais ir orlaiviais, finansinėmis priemonėmis ir neteisėtai pagrobtais kultūros objektais, o kai kuriais atvejais jos reglamentuojamos Šiaurės šalių konvencijoje dėl bankroto ir Bankroto reglamente.

Kilnojamojo ar nekilnojamojo daikto įsigijimo ar įkeitimo padariniai turtinėms teisėms, pavyzdžiui, nustatomi pagal valstybės, kurioje turtas buvo pirkimo ar įkeitimo metu, teisę. Pagal šią teisę bus nustatomas visų turtinių teisių pobūdis, kaip turtinės teisės atsiranda ir pasibaigia, kokie formalūs reikalavimai gali būti taikomi ir kokias teises turtinė teisė suteikia tretiesiems asmenims.

Kalbant apie užtikrinimo teises užsienyje, teismų praktikoje nustatyta, kad jei užtikrinimo teisės atsiradimo metu pardavėjas žinojo, kad turtas turi būti išvežtas į Švediją, o užtikrinimo teisė Švedijoje negalioja, pardavėjas turi būti pateikęs garantiją, kuri tenkintų Švedijos teisės reikalavimus. Be to, užtikrinimo teisė užsienyje nesukelia teisinių padarinių, jei nuo turto atvežimo į Švediją praėjo tam tikras laikas. Daroma prielaida, kad užsienio kreditorius turėjo laiko gauti naują garantiją arba išieškoti skolą.

3.9 Bankrotas

Švedijoje pačioms bankroto byloms ir kitiems bankroto klausimams, pavyzdžiui, bylos iškelimo sąlygoms, taikoma Švedijos teisė.

Bylose, susijusiose su kita Šiaurės šalimi, taikomos specialiosios taisyklės, pagal kurias nustatoma taikytina teisė, grindžiamos 1933 m. Šiaurės šalių konvencija dėl bankroto ir inkorporuotos į Švedijos teisę 1981 m. priimtais teisės aktais. Tačiau, kalbant apie Suomiją, taikomas Bankroto reglamentas (žr. toliau); o Islandijai – ankstesnių teisės aktų, priimtų 1934 m., normos. Pagal bendrą Šiaurės šalių konvencijos dėl bankroto taisyklę bankroto byla susitariančiojoje valstybėje apima skolininkui priklausantį turtą, esantį kitoje susitariančiojoje valstybėje. Tokiems klausimams kaip skolininko teisė kontroliuoti savo turtą ir tai, kas įtraukiama į nemokaus skolininko turtą, paprastai taikoma bankroto bylos nagrinėjimo valstybės teisė.

Klausimams, susijusiems su kitomis ES valstybėmis narėmis, Bankroto reglamente numatytos specialios taisyklės.

Paskutinis naujinimas: 13/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.